DR. ABDULLAH NABOLLI

SHÁMI

DHE VEÇORITË E TIJ NË ISLAM

Histori, besim dhe vlera

Udha e Besimtarëve | Libri 34

SHÁMI

dhe veçoritë e tij në Islam

- histori, besim dhe vlera -

DR. ABDULLAH NABOLLI

Udha e Besimtarëve

Titulli i librit

“SHÁMI DHE VEÇORITË E TIJ NË ISLAM”

- histori, besim dhe vlera -

Autor

Dr. Abdullah NABOLLI

Redaktor fetar

Teuta XEKA

Redaktimi gjuhësor

Sara FAHEM

Ballina & Faqosja

Pelegrini

Botimi i parë, Tiranë, 2022

© Qendra Kulturore Fetare “Udha e Besimtarëve”

www.udhaebesimtarëve.com

PËRMBAJTJA

PARATHËNIE 7

GJEOGRAFIA E SHAMIT 9

Kufijtë e Shamit 9

Njësitë ndarëse të Shamit 12

Relievi dhe klima 14

Banorët e Shamit 14

Sunduesit e Shamit 16

VEÇORIA E PARË

SHAMI ËSHTË TOKË E BEKUAR 19

Çfarë është bekimi? 19

Bekimi i Shamit në fjalët e Allahut dhe të Profetit të Tij 22

Si shfaqet begatia e tokës së Shamit? 26

Palestina është zona më e begatë e Shamit 28

VEÇORIA E DYTË

SHAMI ËSHTË VENDI I BESIMIT TË DREJTË **31**

Çdo gjurmë e besimit të drejtë të shpie në Sham 31

SHAMI DHE IBRAHIMI -ALEJHI SELAM- 34
Kush është Ibrahimi -alejhi selam-? *34*
Emigrimi i Ibrahimit -alejhi selam- për në Sham *36*
Rëndësia e Ibrahimit -alejhi selam- për Shamin *40*
Familja e Ibrahimit -alejhi selam- në Sham *41*

SHAMI DHE BENI ISRAILËT 46
Kush janë Beni Israilët? *46*
Ku kanë banuar Beni Israilët? *48*
Dallimi i ymetit të Beni Israilëve *50*

SHAMI DHE PASUESIT E ISAIT -ALEJHI SELAM- 56
Kush është Isai -alejhi selam-? *56*
Pse u dërgua Isai -alejhi selam-? *59*
Refuzimi i Isait nga Beni Israilët dhe pasimi i tij nga të tjerët *61*
Përzierja e fesë së Isait -alejhi selam- me idhujtari *64*
Vijimi i pasuesve të drejtë të Isait -alejhi selam- *67*

SHAMI DHE PASUESIT E MUHAMEDIT -ALEJHI SELAM- 71
Kush është Muhamedi -alejhi selam-? *71*
Profetësitë për çlirimin e Shamit *76*
Çlirimi i Shamit nga pasuesit e Muhamedit -alejhi selam- *79*
Çfarë u arrit me çlirimin e Shamit? *82*

VEÇORIA E TRETË

SHAMI ËSHTË VEND I MBROJTUR 85

Mbrojtja si cilësi e Allahut të madhëruar *85*

Ruajtja e Shamit në hadithet profetike *88*

Pëlqimi i banimit në Sham 90

VEÇORIA E KATËRT

SHAMI ËSHTË DIREKU I SHTËPISË SË ISLAMIT 95

Çfarë do të thotë direku i shtëpisë së Islamit? *95*

Shami është direku i shtëpisë së Islamit *96*

Shtëpia e Islamit në Sham në historinë islame. *98*

VEÇORIA E PESTË

SHAMI ËSHTË VENDI I BESIMTARËVE TË PËRKRAHUR 103

Përkrahja si cilësi e Allahut të madhëruar. *103*

Hadithet për grupin e përkrahur *106*

Lidhja e ngushtë e grupit të përkrahur me të vërtetën *108*

Prezenca e grupit të përkrahur në Sham *110*

Përkrahja e Allahut të madhëruar për grupin e Shamit *113*

Vazhdimi i grupit të përkrahur deri në fund të Dynjasë *124*

VEÇORIA E GJASHTË

SHAMI ËSHTË STREHA E BESIMTARËVE 127

Hixhreti dhe historiku i tij *127*

Gjykimi i hixhretit për ymetin tonë *129*

Hadithi i hixhretit të besimtarëve për në Sham *131*

Shembuj hixhreti për në Sham *134*

VEÇORIA E SHTATË

SHAMI ËSHTË TOKA E MAHSHERIT 137

Fillimi dhe fundi i botës *137*

Hadithi i grumbullimit për në Sham 139

Pse Shami është toka e Mahsherit? *144*

VEÇORIA E TETË

SHAMI ËSHTË VENDI I XHAMISË SË BEGATË AKSA 145

Emrat e xhamisë Aksa dhe kuptimet e tyre *146*

Ndërtimi i xhamisë Aksa *148*

Vendi i xhamisë Aksa *153*

Vlerat e xhamisë Aksa *157*

Kujdestaria e xhamisë Aksa ndër shekuj *165*

TREGUESI I VENDEVE 173

Harta e kufijve të Shamit *173*

Planimetria e Kudsit të Vjetër dhe Xhamisë Aksa *174*

PARATHËNIE

Lëvdatat i takojnë vetëm Allahut të madhëruar. Paqja dhe mëshira e Allahut qofshin mbi profetin e Tij të fundit, Muhamedin -alejhi selam-!

Emri **Shám** te myslimanët, apo **Levant** te të tjerët është emër i vjetër dhe i njohur si vendi i profetëve të Allahut, nga Ibrahimi -alejhi selam- deri te Isai -alejhi selam-. Në këtë vend: ka zbritur shpallja e Allahut dhe librat e Tij, kanë ftuar në rrugë të Allahut profetët dhe janë zhvilluar ngjarjet e tyre, kanë banuar përkrahësit e profetëve dhe pasuesit e tyre dhe janë ndërtuar faltore për adhurimin e Allahut dhe për përkujtimin e Tij. Gjithashtu jemi njoftuar se ky vend, siç nuk i është ndarë besimit që nga koha e Ibrahimit -alejhi selam- e deri te Isai -alejhi selam-, nuk do t'i ndahet atij me ndjekësit e profetit Muhamed -alejhi selam- deri në fund të Dynjasë.

Historia e vjetër e Shamit me profetët e Allahut dhe besimin, pastaj lidhja e tij me profetin e fundit, Muhamedin -alejhi selam- dhe ndjekësit e tij, ia bëjnë të nevojshme çdo myslimani të njihet me Shamin dhe veçoritë e tij, sepse ato i afrojnë atij, edhe modelin e mirë të besimit edhe strehën e sigurt të tij.

Dr. Abdullah Nabolli

GJEOGRAFIA E SHAMIT

Para se të njihemi me veçoritë e Shamit në Islam, është e nevojshme për ne që banojmë larg kësaj zone, të marrim disa njohuri të përgjithshme rreth saj si: kufijtë, ndarjet, relievi, banorët dhe sunduesit e tij gjatë historisë, me qëllim që kuptimi i atyre veçorive të bëhet më i lehtë.

Kufijtë e Shamit

Sham, quhet ajo pjesë e Azisë, e cila laget nga Deti Mesdhe në anën lindore të tij. El-Istakhrij dhe Ibn Haukal dy gjeografë të njohur në historinë islame -Allahu i mëshiroftë-, në lidhje me kufijtë e Shamit thonë:

"*Shami, në perëndim të tij, ka Detin e Romakëve (sot Deti Mesdhe).*

Në lindje të tij është shkretëtira e Shamit nga Ejla (sot Gjiri i Akabesë në Jordani) deri në lumin Eufrat, i cili vazhdon deri te vendet e romakëve (dmth: Turqia sot).

Në veri të tij janë vendet e romakëve (dmth: Turqia sot).

Në jug të tij është Egjipti dhe shkretëtira, ku kanë humbur Beni Israilët (dmth: Shkretëtira e Sinait). Pika më e largët nga kjo anë është Rafehu[1]"[2]. Mbaron këtu fjala e tyre -Allahu i mëshiroftë-.

Sipas këtij përshkrimi mund të themi se Shami në të gjitha anët e tij ka kufij natyrorë dhe ato janë:

1- Kufiri perëndimor

Kufiri perëndimor është Deti Mesdhe. Ky det në histori njihet edhe si Deti i Romakëve, sepse në kohën e perandorisë Romake të gjitha brigjet e tij sundoheshin prej tyre.

2- Kufiri lindor

Kufiri lindor është shkretëtira e Shamit. Kjo shkretëtirë sipas përshkrimit i përket Shamit dhe është kufiri i Shamit me Gadishullin Arabik. Ajo zgjatet nga gjiri i Ejles në Detin e Kuq, i cili sot njihet me emrin gjiri i Akabesë deri në lumin Eufrat, ndërsa nga ana e Gadishullit Arabik shtrihet deri te malet e Tajit, siç thotë gjeografi tjetër i njohur Jakut el-Hameuij -Allahu e mëshiroftë-.

Jakut El-Hameuij kur tregon për gjerësinë e Shamit thotë: "*Gjerësia e tij është nga dy malet e Tajit (sot qyteti Hail në Arabinë Saudite) deri te deti i Romakëve*"[3].

Ky përshkrim do të thotë se shkretëtira e Shamit zgjatet deri te vendbanimet e fisit të vjetër arab Taj, duke përfshirë kështu:

---

[1] Rafehu është qytet bregdetar i Egjiptit në detin Mesdhe, në shkretëtirën e Sinait, në kufi me rripin e Gazës, i cili edhe sot njihet me të njëjtin emër.

[2] Shih librin El-Mesalik uel-Memalik: 55 dhe librin Surat El-Erd: 1/165.

[3] Shih librin "Muxhem El-Buldan" të Jakut El-Hameuij: 3/312.

Tebukun, Tejmanë, Deumet El-Xhendel etj., zona këto të njohura në shkretëtirën e Shamit dhe që sot janë pjesë e Arabisë Saudite.

3- Kufiri verilindor

Kufiri verilindor është i gjithë lumi Eufrat. Arabët thonë: "*Çfarë është pas Eufratit është e Shamit*"[4]. Sipas këtij përshkrimi, sot një pjesë e Irakut, e cila është përtej këtij lumi, është e Shamit dhe një pjesë e Sirisë, e cila është nga ana tjetër e këtij lumi, nuk është e Shamit.

4- Kufiri verior

Kufiri verior është "vendbanimet e romakëve" në Azinë e Vogël, e cila sot quhet Turqi. Kjo zonë është quajtur "vendbanimet e romakëve", sepse ajo në atë kohë banohej nga romakët bizantinë me qendër Kostandinopojën.

El-Istakhrij, duke sqaruar me tej kufijtë veriorë, thotë: "*Nga ana e romakëve janë zonat kufitare: Malatja, Hadath, Mar'ash, Harunija, Zarba, Masisa, Adana dhe Tarsusi*"[5]. Mbaron këtu fjala e tij -Allahu e mëshiroftë-.

Përmendja e këtyre vendeve do të thotë se gjiri i Iskenderonës me zonat përreth nga Tarsusi deri në Eufrat janë pjesë e Shamit, të cilat edhe nga ana gjeografike janë zgjatim i kësaj ultësire bregdetare. Këto vende sot -siç u tha edhe më lart- i përkasin Turqisë.

---

4 Shih librin El-Mesalik uel-Memalik: 55.

5 Shih librin e autorit me titull El-Mesalik uel-Memalik: 43.

5- Kufiri jugor

Kufiri jugor i Shamit është Egjipti dhe vija ndarëse mes tyre është shkretëtira e Sinait, në të cilën kanë humbur Beni Israilët . Shkretëtira e Sinait shtrihet nga Rafehu deri në gjirin e Ejlës dhe ajo është pjesë e Egjiptit, siç është edhe sot e kësaj dite.

Atëherë bazuar në këto të dhëna që japin këta gjeografë, mund të themi se Shami me ndarjet e sotshme territoriale përbëhet nga: Siria (me përjashtim të atyre zonave të saj që janë përtej Eufratit), Palestina, Libani, Jordania, një pjesë e vogël e Irakut, e cila është brenda lumit Eufrat, pjesa veriore e Arabisë Saudite nga qyteti Hail në drejtim të Detit Mesdhe dhe një pjesë e vogël e Turqisë në kufi me Sirinë nga Tarsusi deri në Eufrat.

Njësitë ndarëse të Shamit

Shami në kohët e hershme ndahej në pesë krahina: Palestina, Jordania, Damasku, Homsi dhe Kinisirini[6].

E para: Palestina.

Palestinë quhet pjesa jug-perëndimore e Shamit me dalje ne Detin Mesdhe dhe është vendi ku ka jetuar Ibrahimi -alejhi selam- dhe më vonë Beni Israilët. Qendra e kësaj zone ka qenë Kudsi, ose ndryshe Jerusalemi në të cilën gjendet Xhamia Aksa.

E dyta: Lumi Jordan.

Lumi Jordan është lumi që buron nga një mal në pjesën qendrore të Shamit dhe që quhet Xhebel Esh-Shejkh. Lumi

---

[6] Shih librat: El-Mesalik uel-Memalik të El-Istakhrij: 43, Surat El-Erd të Ibn Haukal: 1/165, El-Mesalik uel-Memalik të El-Bekrij: 1/461 etj

gjatë rrjedhës së tij formon dy liqene natyrale: Liqeni Haula dhe Liqeni Taberia, pastaj vazhdon rrjedhjen nëpër luginën e tij derisa derdhet në Detin e Vdekur. Në këtë zonë ka banuar Luti -alejhi selam- dhe populli i tij, historia e të cilit përmendet në Kuran. Ndërsa liqeni Taberia është liqen i përmendur në hadithet profetike si liqeni që do të thahet nga Jexhuxhët dhe Maxhuxhët në një nga shenjat e orës së fundit të Dynjasë.

E treta: Damasku.

Damasku është qytet i vjetër i Shamit, emri dhe fama e të cilit vazhdojnë deri dhe sot. Ky vend bashkë me zonën rreth tij përbëjnë pjesën qendrore të Shamit dhe është përmendur në disa hadithe që kanë të bëjnë me orën e fundit të Dynjasë si: Beteja e Madhe dhe zbritja e Isait -alejhi selam-.

E katërta: Homsi.

Homsi është qytet i vjetër i Shamit, i ndërtuar nga grekët mbi zonën e Damaskut dhe ai së bashku me Tedmurin dhe Hamanë formojnë këtë zonë. Tedmuri dallohet për monumentet e vjetra arkeologjike, të cilat thuhet se janë ndërtuar në kohën e Sulejmanit -alejhi selam-[7].

E pesta: Kinisirini.

Kinisirini është qytet i vjetër në veri të Shamit, i cili përfaqësonte të gjithë zonën përreth deri te vendbanimet e romakëve dhe prej qendrave të saj kanë qenë: Alepo, Antakija, Tarsusi etj. Antakija njihet si qyteti i parë që ka besuar Isain -alejhi selam-, ndërsa emri Kinisirin sot i përket vetëm historisë, sepse këtë zonë tani e përfaqëson Alepo.

---

7 Shih librin Athar El-Ibad lil-Kazuinij: 169.

Relievi dhe klima

Shami është zonë e ulët dhe kodrinore. Dalja e hapur në detin Mesdhe, kufizimi me shkretëtirën, ndërthurja e erërave rajonale kanë bërë që Shami në shumicën e kohës të ketë një klimë të ngrohtë dhe të pasur me reshje, burime e lumenj që përshkojnë luginat e saj.

Studiuesi i njohur i zonës së Shamit Muhamed Kurd Ali -Allahu e mëshiroftë- në lidhje me Shamin thotë: "*Shami është një zonë në të cilën katër stinët marrin pjesën e tyre që u takon dhe përsosen në ultësirat dhe lartësitë e tij mundësitë e begatisë. Shami ka një mot të butë, të pasur me reshje shiu dhe bore dhe toka e tij është pjellore. Në Sham ka: pyje, metale, ujëra minerale, lumenj të rrjedhshëm, liqene të dobishme, klimë të lezetshme, toka të sheshta dhe pamje të bukura.*"[8]. Mbaron këtu fjala e tij -Allahu e mëshiroftë-.

Shami për shkak të kësaj klime dhe relievi është tokë pjellore dhe bën pjesë te gjysmëhëna pjellore e rajonit.

Banorët e Shamit

Pozita gjeografike e lartpërmendur e Shamit, e bën atë vend të përshtatshëm për jetesë dhe prandaj ai është banuar që në kohët e hershme të historisë njerëzore. Shami me Irakun dhe Arabinë janë vendbanimi autokton i popujve semitë dmth: i pasardhësve të Semit birit të Nuhut -alejhi selam-.

Semi -siç thonë historianët- ka banuar në gadishullin arabik,

---

8 Shih librin e autorit Khutat Esh-Sham: 1/14.

pastaj pasardhësit e tij janë shpërndarë në rajon duke u zgjeruar në drejtim të Shamit, Irakut etj.

Imam Taberiu kur flet për Lauedh i biri i Semit, i cili te Ehli Kitabi njihet me emrin Lud, thotë: "*Lauedhit i lindi Amliku dhe vendbanimi i tij ishte Meka me rrethinat e saj. Disa prej bijve të tij u larguan për në Sham dhe prej tyre janë amalikët*"[9].

Ai gjithashtu citon: "*Amliku është babai i amalikëve dhe ata janë popuj të shpërndarë në vende të ndryshme. Banorët e lindjes (persianët), Omani, Hixhazi, Shami dhe banorët e Egjiptit janë prej tyre. Prej tyre janë edhe tiranët e Shamit, të cilëve u thuhet ken'anët...*"[10].

Ken'anët e përmendur në këtë citat janë përmendur edhe në Teurat në historinë e Ibrahimit -alejhi selam-, i cili e cilëson Palestinën si toka e Ken'anit dhe ishin popull idhujtar. Fenë e drejtë në këtë vend e ka futur Ibrahimi -alejhi selam- kur emigroi nga Babilonia për në Sham[11].

Popujt e këtij rajoni, prezenca e të cilëve në këtë rajon është e dokumentuar si: asirianët, arabët, izraelitët dhe aramaikët, rrjedhin nga Semi i biri i Nuhut -alejhi selam- dhe për këtë gjë dëshmojnë edhe gjuhët e folura prej tyre, të cilat janë të përafërta dhe i përkasin të njëjtës familje[12].

Pastaj në Sham përgjatë historisë janë futur edhe popuj të tjerë, të cilët janë përzier me popullsinë vendase.

---

9 Shih librin Tarikh Et-Taberij: 1/206.

10 Shih librin Tarikh Et-Taberij: 1/203.

11 Shih kapitulin Zanafilla: 12/5-6.

12 Shih librin Khutat Esh-Sham: 1/36.

Sunduesit e Shamit

Shami në periudha të ndryshme kohore është sunduar nga popuj të ndryshëm, paganë dhe njësues të Zotit. Të parët që kanë sunduar në Sham -siç theksojnë historianët- janë paganët: ken'anët dhe hititët.

Ken'anët kanë sunduar në jug të Shamit, atje ku bie Palestina dhe janë popull semit -siç u tha më lart-, ndërsa hititët kanë sunduar në veri dhe janë popull i hershëm anadollak jo-semit[13].

Shami në ato kohë ndikohej shumë edhe nga dy fuqi të mëdha të kohës së lashtë: egjiptianët në Jug dhe asirianët me babilonasit në Verilindje, të cilët gjithashtu kanë qenë popuj idhujtarë[14].

Sundimi i besimtarëve në Sham fillon me vendosjen e Beni Israilëve në Palestinë në kohën e Musait -alejhi selam-. Allahu i madhëruar në Kuran thotë se Musai -alejhi selam- i tha Beni Israilëve:

يَاقَوْمِ ادْخُلُوا الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَرْتَدُّوا عَلَى أَدْبَارِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ * قَالُوا يَامُوسَى إِنَّ فِيهَا قَوْمًا جَبَّارِينَ

"O populli im! Hyni në tokën e pastruar, të cilën Allahu ua ka shkruar dhe mos u ktheni mbrapa që të mos bëheni të dështuar! * Ata i thanë: O Musa! Atje ka njerëz, sundimtarë të fortë.", sure El-Maide: 21-22

Ibn Kethiri -Allahu e mëshiroftë- në lidhje me këtë ngjarje, thotë: "*Musai kur e la Egjiptin dhe u drejtua për në Bejtul-*

---

13 Shih librin Khutat Esh-Sham: 1/50.

14 Shih librin Khutat Esh-Sham: 1/52.

Mekdis, gjeti atje njerëz sundimtarë të fortë prej: hethve, fezarve dhe ken'anëve etj. (emra fisesh ken'ane). Atëherë Musai i urdhëroi Beni Israilët të luftonin për t'i larguar ata nga Bejtul-Makdis."[15]

Në fakt Beni Israilët nuk luftuan dhe Bejtul-Makdisi nuk u çlirua veçse pas vdekjes së Musait në kohën e Josha bin Nun, ngjarje për të cilën Allahu i madhëruar në Kuran thotë:

وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ

"*(Përkujtoni, o bijtë e Israilit),* **kur Ne ju thamë juve: futuni në këtë fshat dhe hani ç'të doni prej tij! Te porta, hyni përkulur dhe thoni: Falna! Që Ne t'ju falim gabimet tuaja.",** sure El-Bekare: 58.

Ibn Kethiri thotë: *Në këtë ajet bëhet fjalë për çlirimin e Bejtul-Mekdis dhe ai ka ndodhur kur Beni Israilët dolën nga humbja pas dyzet vjetësh, në kohën e Josha bin Nun -alejhi selam-*[16]. Këtu fillon qartazi sundimi i Beni Israilëve në Sham për të vazhduar deri pas vdekjes së Sulejmanit -alejhi selam-.

Pas vdekjes së Sulejmanit -alejhi selam- Shami është ndikuar shumë nga popujt paganë si: asirianët, babilonasit, persët, grekët, romakët dhe bizantët. Ja detajet e tyre:

1- Asirianët dhe babilonasit kanë ndikuar në kohën e Senharibit dhe Bukhatnasrit kur ata pushtuan Palestinën, rrënuan Xhaminë Aksa dhe morën Beni Israilët robër në Babiloni. Për këtë ngjarje mendohet se bëhet fjalë në suren Isra kur tregohet

---

15 Shih librin El-Bidaje ue En-Nihaje: 1/321.

16 Shih tefsir Ibn Kethir: 1/273.

për shkatërrimet e Beni Israilëve në tokë dhe ndëshkimet që morën për shkak të tyre.

2- Persët kanë ndikuar në kohën e mbretit Korash, kur ata futën nën sundimin e tyre Babiloninë dhe Shamin. Në këtë kohë ata i kthyen Beni Israilët në Bejtul-Makdis, siç tregohet në suren Isra.

3- Grekët kanë ndikuar në kohën e Aleksandërit të Madh rreth viteve 332 para Mesihut -alejhi selam- kur ata pushtuan Shamin dhe mundën persianët.

4- Romakët kanë ndikuar në vitin 65 para Mesihut kur ata mundën grekët dhe pushtuan Shamin. Në kohën e sundimit të tyre ka lindur Mesihu -alejhi selam-, ka jetuar dhe është zhvilluar ngjarja e tij.

5- Bizantët në vitin 330 pas Mesihut -alejhi selam- në kohën Kostandinit, i cili është: themeluesi i Kostandinopojës, perandori i parë i krishterë dhe trashëguesi i pushtetit të romakëve në Sham dhe në të gjithë Lindjen. Në kohën e sundimit të tyre ka lindur dhe ka jetuar profeti ynë Muhamedi -alejhi selam-, i cili ka vizituar Shamin dhe ka hyrë për t'u falur në Xhaminë Aksa.

Gjatë gjithë këtyre kohëve, Shami sundohej dhe varej nga popujt paganë të lartpërmendur. Sundimi i besimtarëve në Sham nuk është kthyer veçse pas dërgimit të profetit Muhamed -alejhi selam-, kur sahabët menjëherë pas vdekjes së tij, çliruan Shamin nga idhujtaria dhe vendosën atje besimin e drejtë për të vazhduar deri në Ditën e Kiametit -siç jemi njoftuar në hadithet profetike-[17].

---

[17] Shih Tefsir Ibn Kethir: 4/295, Khutat Es-Sham: 1/50-96, El-Mufassal fij Tarikh El-Kuds: 3-102, El-Meusuah El-Mujessera fijl-Edjan: 1/493-499.

VEÇORIA E PARË

SHAMI ËSHTË TOKË E BEKUAR

Çfarë është bekimi?

Bekimi, apo begatimi është një prej cilësive të Allahut të madhëruar për të cilën Ai na ka njoftuar në librin e Tij. Allahu i madhëruar në Kuran, thotë:

أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ

"**I Tij** *(Allahut)* **është krijimi dhe drejtimi. Shumë begati ka Allahu Zoti i Botëve.**", sure El-Araf: 54.

Ky ajet tregon se Allahu i madhëruar ka begati të shumta dhe përmendja e tyre me cilësinë e krijimit dhe të drejtimit do të thotë se begatia është prej veprimit të Allahut dhe se ajo vetëm prej Tij vjen. Ibn El-Kajimi -Allahu e mëshiroftë- në lidhje me këtë çështje, thotë: "*Begatia, kudo që është përmendur në Kuran sillet rreth Allahut dhe është veçori e Tij*."[18]

---

18 Shih librin Bedaiul-Feuaid: 2/185.

Allahu i madhëruar na ka njoftuar gjithashtu se begatinë e Tij e hedh në vende, njerëz, kohë, pasuri, pemë etj.

Begatia në lidhje me vendet është si në ajetin:

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ

"Shtëpia e parë e vënë për njerëzit është ajo e Bekës *(dmth: e Mekës),* **e begatë dhe udhëzim për mbarë botët.",** sure Ali Imran: 96.

Prej begatisë së Qabesë është se në këtë vend shtohen sevapet, pastrohen gjynahet dhe ripërtërihet besimi.

Begatia në lidhje me njerëzit është si në ajetin:

وَبَارَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَى إِسْحَاقَ

"**Ne e begatuam atë** *(Ismailin)* **dhe Is'hakun.**", sure Es-Saffat: 113.

Prej begatisë së këtyre dy njerëzve është se prej tyre erdhën profetët e Allahut, të cilët sollën për njerëzit fenë e drejtë dhe lanë për ta shembullin e mirë deri në fund të Dynjasë.

Begatia në lidhje me kohën është si në ajetin:

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُبَارَكَةٍ

"**Ne e zbritëm atë në një natë të begatë.**", sure Ed-Dukhan: 3.

Prej begatisë së kësaj nate është se në këtë natë zbret qetësia, zbresin melaiket, shumëfishohen sevapet e ibadeteve dhe ndahen caktimet.

Begatia në lidhje me pasurinë është si në hadithin e Profetit -alejhi selam- ku ai thotë për tregtarët:

"**Nëse ata** *(shitësi dhe blerësi)* **thonë të vërtetën dhe e qartësojnë atë, u begatohet shitblerja e tyre.**", e transmeton Muslimi.

Prej begatisë së pasurisë është se Allahu i madhëruar e shton atë dhe e bën të dobishme për pronarin e saj në Dynja dhe në Ahiret.

Begatia në lidhje me pemët është si në ajetin ku Allahu tregon për dritën e kandilit dhe thotë:

يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ

"Ai ndizet nga vaji i një pemë të begatë ulliri.", sure En-Nur: 35.

Prej begatisë së pemës së ullirit është se ajo ka shumë dobi për njeriun. Prej saj dhe frutave të saj përfitohet: ushqim, kurim ndriçim, ngrohje, zbukurim etj.

Këto janë disa përdorime të fjalës begati në fjalët e Allahut të madhëruar dhe të profetit të Tij. Nga këto përdorime shihet se çdo gjë që bekohet prej Zotit, mirësia e saj bëhet e shumtë dhe e përhershme. Ibn El-Kajimi -Allahu e mëshiroftë- thotë: "*Begati do të thotë: shumimi i mirësisë dhe vazhdimësia e saj*"[19]. Atëherë cilësimi i Shamit, tokë e bekuar do të thotë se mirësitë e kësaj toke janë të shumta dhe mirësitë e saj janë të përhershme.

---

[19] Shih librin Bedaiul-Feuaid: 2/186.

Bekimi i Shamit në fjalët e Allahut dhe të Profetit të Tij

Shejkhul-Islam Ibn Tejmije -Allahu e mëshiroftë- thotë se bekimi i Shamit është përmendur në pesë ajete në Kur'an.

Ajeti i parë:

Fjala e Allahut të madhëruar kur tregon për Beni Israilët:

وَأَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضْعَفُونَ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ الْحُسْنَى عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ بِمَا صَبَرُوا

"**Ne, e bëmë popullin që dhunohej të trashëgojë lindjen e tokës dhe perëndimin e saj, atë të cilën e kemi bekuar dhe kështu u plotësua premtimi i mirë i Zotit tënd për Beni Israilët për shkak të durimit të tyre.**", sure El-Araf: 137.

Shejkhul-Islam Ibn Tejmije thotë: "*Dihet se Beni Israilët, trashëguan Shamin nga lindja në perëndim pas mbytjes së Faraonit në det.*"

Ajeti i dytë:

Fjala e Allahut të madhëruar kur flet për Isranë:

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

"I lartësuar qoftë Allahu, i cili e nisi robin e Tij në udhëtim natën nga Xhamia e Shenjtë (Qabeja) për në Xhaminë Aksa, rreth së cilës kemi hedhur begatinë Tonë.", sure El-Isra: 1.

Shejkhul-Islam Ibn Tejmije thotë: "*Rreth Xhamisë Aksa është Shami.*"

Ajeti i tretë:

Fjala e Allahut të madhëruar kur flet për Ibrahimin -alejhi selam-:

وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ

"**Ne e shpëtuam atë dhe Lutin për në tokën e bekuar për të gjithë njerëzit e botës.**", sure El-Enbija: 71.

Shejkhul-Islam Ibn Tejmije thotë: "*Dihet se Allahu i madhëruar e shpëtoi Ibrahimin së bashku me Lutin nga lugina e Mesopotamisë dhe e lumit Eufrat për në tokën e Shamit.*"

Ajeti i katërt:

Fjala e Allahut të madhëruar kur tregon për Sulejmanin -alejhi selam-:

وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا

"**Ne ia nënshtruam Sulejmanit erën e fortë, e cila frynte me urdhrin e tij për në tokën, të cilën e kemi bekuar.**", sure El-Enbija: 81.

Shejkhul-Islam Ibn Tejmije thotë: "*Era frynte për në tokën e Shamit, në të cilën ishte mbretëria e Sulejmanit.*"

Ajeti i pestë:

Fjala e Allahut të madhëruar kur flet rreth popullit të Sebës në Jemen:

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا قُرًى ظَاهِرَةً وَقَدَّرْنَا فِيهَا السَّيْرَ

"**Ne bëmë mes tyre dhe mes fshatrave, të cilat i kemi bekuar, fshatra të tjera të afërta dhe me distanca të përcaktuara.**", sure Sebe: 18.

Shejkhul-Islam Ibn Tejmije thotë: "*Ato janë fshatrat e vjetra mes Jemenit dhe fundit të Shamit, siç e kanë përmendur dijetarët.*"

Ibn Kethiri më tej sqaron se komentuesit e njohur të Kuranit si: Muxhahidi, El-Hasen El-Basrij, Said bin El-Xhubejr, Zejd bin Eslem etj. -Allahu i mëshiroftë- kanë thënë: "*Fshatrat e bekuara janë fshatrat e Shamit, sepse ata ecnin nga Jemeni për në Sham mes fshatrave të banuara dhe të afërta me njeri-tjetrin.*"[20]

Këto janë pesë ajetet në të cilat është përmendur bekimi i Shamit, ndërsa përmendja e tij në Sunetin profetik është në dy hadithe:

Hadithi i parë:

Ibn Omeri radiallahu anhu tregon se Profeti -alejhi selam- njëherë tha: "**O Allah bekoje Shamin tonë dhe Jemenin tonë!**

U ngrit një burri dhe i tha: edhe Irakun tonë, o i dërguari i Allahut!

Profeti -alejhi selam- tha: **O Allah bekoje Shamin tonë dhe Jemenin tonë!**

Burri u ngrit përsëri dhe i tha: edhe Irakun tonë, o i dërguari i Allahut!

Profeti -alejhi selam- tha: **O Allah bekoje Shamin tonë dhe Jemenin tonë!**

---

20 Shih tefsir Ibn Kethir: 6/509.

Burri u ngrit përsëri dhe i tha: edhe Irakun tonë o i dërguari i Allahut!

Atëherë Profeti -alejhi selam- tha: **Atje ka: lëkundje, sprova dhe lind briri i Shejtanit.**", e transmeton Buhariu, Tirmidhiu dhe Ahmedi.

Ky hadith përmban dua për begati nga Profeti ynë -alejhi selam- për Shamin si vend dhe zgjedhja e tij për të bërë dua për të s'ka dyshim se është për shkak të ajeteve të lartpërmendura në Kuran.

Hadithi gjithashtu tregon se në tokë ka vende, në të cilat e mira nuk ndahet prej tyre dhe një prej tyre është Shami, siç ka edhe vende, në të cilat e keqja nuk ndahet prej tyre dhe një prej tyre është Iraku[21].

Hadithi i dytë:

Abdullah bin Hauale -radiallahu anhu- tregon se Profeti -alejhi selam- ka thënë: "**Shami është i zgjedhuri i Allahut prej tokës së Tij. Aty mblidhen të dashurit e Allahut prej robëve të Tij.**", e transmeton Ebu Daudi, Ahmedi etj. dhe e saktëson shejh Albani.

Bekimi i Shamit në këtë hadith futet te fjala zgjedhje, sepse Allahu i madhëruar kur e zgjedh një gjë e bekon atë.

Këto janë argumentet që dëshmojnë se Shami është tokë e bekuar dhe tani le të flasim për shfaqjen e begative në këtë tokë!

---

[21] Dijetarët thonë: Konfliktet, bidatet dhe përçarjet mes myslimanëve historikisht janë shfaqur si fillim në Irak siç ka njoftuar Profeti -alejhi selam-. Shih librin Sherh Sahih El-Bukharij li Ibn Battal: 10/44.

Si shfaqet begatia e tokës së Shamit?

Begatia e përmendur e tokës së Shamit në citatet e Kuranit dhe të Sunetit shfaqet në përshtatshmërinë e kësaj toke për jetesë, pjellorinë që ajo ka dhe lumturinë që arrijnë banorët e këtij vendi nëpërmjet saj. Imam Taberiu -Allahu e mëshiroftë- si shumë komentues të tjerë të ajeteve të lartpërmendura, thotë: "*Allahu i madhëruar e bekoi Shamin në: jetesë, ushqime, të mbjella dhe fruta*."[22]

Këto begati për të cilat flet Imam Taberiu -Allahu e mëshiroftë- janë të shumta në Sham dhe të larmishme, ndryshe nga vendet e tjera të Lindjes.

Studiuesi i njohur i zonës së Shamit Muhamed Kurd Ali -Allahu e mëshiroftë-, thotë: "*Në Sham mbillet: gruri, elbi, misri i kuq, misri i bardhë, orizi, të gjitha llojet e perimeve, pambuku, susami etj*."[23]

Ndërsa në lidhje me pemët frutore thotë: "*Në Sham rriten shumë lloje pemësh. Pemët më të përhapura janë: ulliri, rrushi, portokalli, limoni, kajsia, fiku, fistiku dhe arra. Pastaj vijnë: molla, dardha, pjeshka, bajamja, shega, ftoi, hurmat, myrtusi, kaktusi, mani, hidja, karuba etj*."[24] Mbaron këtu fjala e tij -Allahu e mëshiroftë-.

---

22 Shih tefsir Et-Taberij: 17/351.

23 Shih librin e autorit Khutat Esh-Sham: 4/176.

24 Shih librin e autorit Khutat Esh-Sham: 4/179.

Shami, që në kohët e vjetra ka qenë i njohur për begatitë e tij, aq sa për to thuhej: "*Shami i mbyt me begati banorët e tij*."[25]

Në përgjithësi begatitë e përmendura të tokës së Shamit me përjashtim të perimeve, arrihen pa pasur nevojë për ujitje dhe janë shkak që banorët e Shamit bëjnë jetë të lumtur dhe prandaj në këtë zonë për gjatë historisë janë shfaqur shumë civilizime. Për disa prej këtyre begative ka folur edhe Kurani në suren Et-Tin duke e quajtur vendin e Xhamisë Aksa, vendin e Fikut dhe të Ullirit.

Allahu i madhëruar në Kuran thotë:

وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ

"**Pasha Fikun dhe Ullirin!**", sure Et-Tin: 1.

Shejhu i Islamit Ibn Tejmije -Allahu e mëshiroftë- në lidhje me këtë ajet, thotë: "*Fiku dhe Ulliri janë toka nga e cila është dërguar Mesihu -alejhi selam- (dmth: Xhamia Aksa në Sham). Shpesh herë toka emërtohet me çfarë rritet në të dhe thuhet: filani shkoi te Pjergulla, te Ulliri, te Shega etj. dhe ka për qëllim vendin ku ndodhen ato*."[26] Mbaron këtu fjala e tij -Allahu e mëshiroftë-

---

[25] Një poet i vjetër arab, të cilit i pëlqente Shami, por që nuk i pëlqente të thuhej për të "i mbyt", thoshte:

Thonë se begatia e Shamit, i mbyt banorët e tij!
E nëse nuk shkoj atje, mos do të gjej përjetësi?!
Etërit dhe gjyshërit, Irakun preferuan,
por me shmangien e Shamit, vdekjes s›i shpëtuan!

Shkëputur nga libri «Muxhem ma Istaxhem» me autor andaluzianin Ebu Ubejd El-Bekrij: 3/773

[26] Shih librin Minhaxh Es-Sunneh: 7/230.

dhe domethënia e saj është: Allahu betohet në Fikun dhe Ullirin dhe Ai ka për qëllim tokën ku rriten ato dhe ajo është xhamia Aksa në Sham.

Këto pemë edhe pse gjenden edhe në vende të tjera të pellgut të Mesdheut, por ato të Shamit japin fruta më të mira dhe me të shijshme. Allahu i madhëruar në ajetin e lartpërmendur të kandilit, tregon edhe për vendin e ullirit dhe thotë:

يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ

"Ai *(kandili)* **ndizet nëpërmjet vajit të një peme të begatë ulliri, e cila është as në Lindje, as në Perëndim. Vaji i saj gati sa nuk ndrin vet edhe pa e prekur flaka.",** sure En-Nur: 35.

Komentuesi i njohur i Kuranit Ibn Zejd El-Adeuij në lidhje me këtë ajet thotë: "*Pema e ullirit (e përmendur në këtë ajet) është prej pemëve të Shamit, sepse pemët e Shamit janë: as në Lindje, as në Perëndim. Pemët e Shamit janë më të mirat pemë dhe ajo është toka e bekuar*."[27] Mbaron këtu fjala e tij -Allahu e mëshiroftë-.

Palestina është zona më e begatë e Shamit

Zona më e begatë e Shamit është Palestina, vendi ku ka banuar Ibrahimi -alejhi selam- dhe profetët pas tij, siç e kanë përmendur, edhe komentuesit e Kuranit, edhe gjeografët e hershëm.

Katade, komentues i njohur i Kuranit -Allahu e mëshiroftë-,

---

[27] Shih Tefsir El-Kurtubij: 12/259.

thotë: "*Thuhet se çfarë i mungon tokës i jepet Shamit dhe çfarë i mungon Shamit i jepet Palestinës.*"[28]

Kjo fjalë do të thotë se në Palestinë gjendet çdo begati që i mungon pjesës tjetër të Shamit dhe në Sham gjendet çdo begati që i mungon pjesës tjetër të tokës dhe Allahu e di më së miri.

Ndërsa gjeografi i njohur Al-Idrisi -Allahu e mëshiroftë-, thotë: "*Vendet e Palestinës janë vende të mira, madje ajo është më i miri vend i Shamit.*"[29]

Fakti që Palestina është vendi më i begatë i Shamit dhe njëkohësisht vendi ku kanë banuar profetët e Allahut të madhëruar duhet të ketë një lidhje mes të dyjave. Kjo lidhje nuk mund të jetë tjetër veçse besimi i njerëzve dhe nënshtrimi i tyre para Zotit të botëve, për të cilën njihen banorët e Shamit, sepse në Kuran thuhet:

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

"Sikur banorët e fshatrave të kishin besuar dhe të kishin ruajtur kufijtë e Allahut do t'u kishim lëshuar atyre begati nga qielli dhe toka.", sure El-Araf: 96.

Komentuesit e Kuranit thonë: Allahu i madhëruar e ka bërë devotshmërinë shkak për dhurimin e begative. Begatia e qiellit është shiu dhe begatia e tokës është: bimësia, prodhimet dhe bagëtitë[30].

---

28 Shih Tefsir El-Taberij: 18/469.

29 Shih librin e autorit me titull Nuz'hetul-Mushtak: 1/356.

30 Shih: Tefsir Er-Razij: 14/322 dhe Tefsir El-Kurtubij: 6/241.

VEÇORIA E DYTË

SHAMI ËSHTË VENDI I BESIMIT TË DREJTË

Çdo gjurmë e besimit të drejtë të shpie në Sham

Toka e Allahut të madhëruar është e gjerë dhe në çdo vend të saj kanë shkelur profetët, lajmëtarët e Tij -siç thuhet në Kuran-:

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولاً أَنِ اعْبُدُوا اللهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوت فَمِنْهُم مَنْ هَدَى الله وَمِنْهُم مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلالَة فَسِيرُوا فِي الأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ المُكَذِّبِينَ

"Ne kemi dërguar te çdo popull një të dërguar që t'u thotë: Adhurojeni Allahun dhe largojuni idhujve! Prej tyre pati popuj që i udhëzoi Allahu dhe popuj të tjerë që e merituan humbjen, prandaj udhëtoni në tokë dhe shihni si ishte përfundimi i përgënjeshtruesve.", sure En-Nahl: 36.

Apo ajeti:

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالحَقِّ بَشِيراً وَنَذِيراً وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلاَّ خَلا فِيهَا نَذِير

"**Ne të kemi dërguar ty me të vërtetën, përgëzues dhe paralajmërues dhe s'ka ndonjë popull veçse ka vajtur atje lajmëtar.**", sure El-Fatir: 24.

Megjithatë sukses e begati në besim ka patur vetëm Shami dhe rajoni i Lindjes së Mesme, sepse sot besimi i drejtë dhe çdo gjurmë e besimit të drejtë në tokë kthehet dhe ka lidhje vetëm me këtë vend.

Shejhu i Islamit Ibn Tejmije -Allahu e mëshiroftë- kur flet për përhapjen e idhujtarisë dhe humbjen e gjurmëve të profetësisë te shumica e popujve ndërkohë që çdo popull ka pas lajmëtarin e tij, thotë: "*Kjo dukuri ka dy përgjigje:*

E para: Shumica e popujve nuk i kanë pranuar profetët, siç thotë Allahu i madhëruar në Kuran: '**Prej tyre pati popuj që i udhëzoi Allahu dhe popuj të tjerë që e merituan humbjen. Prandaj udhëtoni në tokë dhe shihni si ishte përfundimi i përgënjeshtruesve**.'

Atëherë ata që zgjodhën kundërshtimin e profetëve nuk iu mbetën më pas, as lajmet e profetëve dhe as fjalët e tyre.

E dyta: Fjala e Allahut: '**Pasha Allahun, Ne kemi dërguar lajmëtarë te popujt para teje, por Shejtani ua zbukuroi punët** *(e këqija)* **dhe ai sot është kujdestari i tyre.',** sure En-Nahl: 63.

Pra, kur Shejtani ua zbukuroi atyre punët e këqija, pati prej tyre popuj që i humbën gjurmët e profetësisë (pasi që i kishin ditur ato)."[31]

---

[31] Shih fjalët e autorit në librin En-Nubuat: 1/196-197.

Shejhu i Islamit Ibn Tejmije -Allahu e mëshiroftë- me këto fjalë do të thotë se popujt, ose mbetën në errësirën e injorancës duke refuzuar profetët, ose kaluan në injorancë pas diturisë duke ndjekur hapat e shejtanëve dhe joshjen e tyre dhe kjo bëri që shumica e popujve të mos kenë sukses e begati në besim.

Suksesin dhe begatinë në besim e pati vetëm Shami dhe kjo bëri që ata të bashkojnë mes begatisë në fe dhe begatisë në Dynja, siç thotë sërish shejhu i Islamit Ibn Tejmije -Allahu e mëshiroftë-: "*Begatia (e Shamit e përmendur në Kuran) përfshin begatinë në fe dhe begatinë në Dynja*."[32]

Origjina e lidhjes së Shamit me besimin është mbërritja në këtë vend e një profeti shumë të njohur në histori, Ibrahimit -alejhi selam-, i cili mbante besimin e drejtë dhe udhëzimet e Allahut të madhëruar për njerëzit. Pastaj kjo lidhje ka vazhduar zinxhir me: Beni Israilët deri në kohën e Isait -alejhi selam-, pasuesit e Isait -alejhi selam- deri në kohën e Muhamedit -alejhi selam- dhe së fundi pasuesit e Muhamedit -alejhi selam- deri në fund të Dynjasë.

---

32 Shih librin Mexhmu El-Fetaua 27/44.

Shami dhe Ibrahimi -alejhi selam-

Kush është Ibrahimi -alejhi selam-?

Ibrahimi -alejhi selam- është një prej profetëve të Allahut të madhëruar të dërguar pas Nuhut -alejhi selam-, atëherë kur me përhapjen e njerëzimit në tokë u rikthye sërish injoranca dhe idhujtaria. Ai u dërgua profet në Babiloni, e cila ishte një prej qendrave të kohës së lashtë dhe që bie në kufi me Shamin, në luginën e Mesopotamisë mes lumenjve Tigër dhe Eufrat, në Irakun e sotëm. Në këtë vend mendohet të ketë lindur Ibrahimi -alejhi selam- dhe në këtë vend ai ka shpallur besimin e drejtë[33].

Nga fjalët e profetit Muhamed -alejhi selam- rreth Ibrahimit -alejhi selam- kuptohet se kur ai shfaqi besimin e drejtë, ishte i vetmi që e mbante atë në tokë. Profeti Muhamed -alejhi selam- tregon se Ibrahimi i tha njëherë gruas së tij Sarës: "**Nuk di ndonjë besimtar tjetër në tokë veç meje dhe teje.**", e transmeton Buhariu dhe Muslimi. Kështu është shprehur edhe historiani i njohur i Islamit Ibn Kethiri -Allahu e mëshiroftë-, kur thotë: "*Në atë kohë të gjithë banorët e tokës ishin mohues përveç Ibrahimit -i dashuri i Allahut-, gruaja e tij dhe Luti -alejhi selam-.*"[34]

---

33 Shih librin El-Bidaje ue En-Nihaje: 1/161.

34 Shih librin El-Bidaje ue En-Nihaje: 1/161.

Ibrahimi -alejhi selam- duke e kuptuar mirë gjendjen e njerëzve të asaj kohe dhe peshën që rëndonte mbi të si përfaqësuesi i vetëm i besimit të drejtë në tokë, filloi menjëherë thirrjen e tyre në atë besim. Ai nga ç'shihet në historinë e tij të përmendur në Kuran ka një këmbëngulje të jashtëzakonshme në thirrje dhe përdor çdo mënyrë të mundshme për sqarimin e besimit të drejtë. Ai e sqaronte besimin e drejtë:

Herë duke treguar për Allahun Zotin e botëve se Ai është: Zoti, Krijuesi, Sunduesi, Furnizuesi, Shëruesi etj.

Herë duke treguar për realitetin e idhujve si objekte të gdhendura nga dora e njerëzve, të cilat, as dëgjojnë, as shikojnë, as flasin, as mbrohen etj.

Herë duke marrë shembuj konkret rreth fuqisë së Allahut të madhëruar, i cili sjell Diellin nga Lindja dhe pamundësinë e të tjerëve për të bërë të kundërtën.

Herë duke u hequr sikur është në kërkim të Zotit të tij për të nxjerrë të metat e idhujve e për të arritur te një zot, i cili është pa të meta dhe ai është Krijuesi i gjithësisë.

Herë duke bërë këshilla të buta me qëllim nxitjen e tyre për pranimin e fjalës së tij.

Herë duke i kujtuar ata me popujt e hershëm, të cilët u dënuan për shkak të idhujtarisë me qëllim frikësimin e tyre.

Herë duke hyrë në debate të forta logjike, të cilat përfundojnë me dorëzimin e kundërshtarit.

Dhe herë duke e treguar me vepra se idhujtaria është e kotë, kur theu idhujt, me qëllim që njerëzit të kuptojnë pamundësinë e tyre.

Thyerja e idhujve ishte mënyra e fundit që përdori Ibrahimi -alejhi selam- me popullin e tij dhe ky veprim u bë shkak që ata të vendosin për ta dënuar me djegie në zjarr. Edhe këtu Ibrahimi -alejhi selam- mbajti një qëndrim të patundur madje e ktheu situatën në një sfidim për ta kur i tha popullit të tij: "**Më mjafton Allahu. Ai është mbrojtësi më i mirë**." Ibn Abasi radiallahu anhu tregon: " '**Më mjafton Allahu. Ai është mbrojtësi më i mirë.',** *është fjala e fundit që tha Ibrahimi -alejhi selam-kur e hodhën në Zjarr.***",** e transmeton Buhariu.

Allahu i madhëruar e shpëtoi Ibrahimin -alejhi selam- nga kjo sprovë dhe e bëri shpëtimin e tij mrekulli, kur i tha zjarrit:

يَانَارُكُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَى إِبْرَاهِيمَ

"**O Zjarr, bëhu i freskët dhe i padëmshëm për Ibrahimin!**", sure El-Enbija: 69.

Kjo ngjarje ishte fundi i detyrës së Ibrahimit -alejhi selam- në Babiloni, sepse ai atëherë u urdhërua të marrë rrugën e mërgimit për hir të Allahut dhe ky është shkaku i kalimit të tij në Sham.

Emigrimi i Ibrahimit -alejhi selam- për në Sham

Allahu i madhëruar si shumë veprime të tjera të Ibrahimit -alejhi selam-, e ka përmendur emigrimin e tij tre herë në Kuran.

Ajeti i parë.

Allahu i madhëruar thotë:

وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَى رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

"**Ibrahimi i tha** *(popullit të tij)*: **Unë do të mërgoj për te Zoti im. Ai është Ngadhënjyesi dhe i Urti.**", sure El-Ankebut: 26.

Fjala e tij [**Unë do të mërgoj**] d.m.th. do të largohem, nga ju, nga vendi juaj, nga veprat tuaja etj., duke deklaruar kështu braktisjen e popullit të tij idhujtar, besimit të tyre dhe vendit të tyre.

Fjala e tij [**për te Zoti im**] d.m.th. për atje ku më ka urdhëruar Allahu, për në vendin e Shamit, siç do të vijë më poshtë.

Fjala e tij për Zotin [**Ai është Ngadhënjyesi dhe i Urti**] d.m.th. Triumfuesi që triumfon gjithmonë ndaj kundërshtarëve të Tij dhe i Urti që në fjalët dhe porositë e Tij ka urtësi.

Përfundimi i fjalës së Ibrahimit -alejhi selam- duke e përmendur Allahun e madhëruar me këto dy cilësi tregon se ai shpresonte prej Allahut se besimi i tij, për shkak të të cilit po largohet, do të përhapet dhe do të triumfojë mbi shirkun dhe idhujtarinë e popujve, sepse mbështetësi i tij është Allahu Zoti i botëve dhe Ai gjithmonë triumfon. Dhe gjithashtu mendonte se pas këtij largimi mund të fshihej ndonjë urtësi e madhe, sepse ky veprim ishte me urdhrin e Allahut dhe Ai është më i urti i të urtëve.

Ajeti i dytë.

Allahu i madhëruar thotë:

وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَى رَبِّي سَيَهْدِينِ

"*(Ibrahimi)* **tha: Unë do të shkoj te Zoti im dhe Ai do të më udhëzojë**", sure Es-Safat: 99.

Fjala e tij [**do të shkoj te Zoti im**] është si ajeti i mëparshëm dhe tregon për largimin e tij.

Ndërsa fjala e tij për Zotin [**dhe Ai do të më udhëzojë**] d.m.th. Zoti im do të më udhëzojë për çdo gjë të dobishme për Dynjanë dhe Ahiretin tim. Edhe këtu Ibrahimi -alejhi selam- tregon se ai shpresonte se atij -kudo që të jetë në tokë- përveç mbështetjes së Allahut kundër kundërshtarëve nuk do t'i mungojë as udhëzimi i Tij për të mirat e kësaj bote dhe tjetrës.

Imam Kurtubiu -Allahu e mëshiroftë- thotë: "*Ky ajet është baza e hixhretit dhe e braktisjes. I pari që e ka bërë atë është Ibrahimi -alejhi selam-, kur e shpëtoi Allahu prej zjarrit*."[35], d.m.th. kushdo që emigron për hir të besimit ka për të gjetur prej Zotit të tij mbështetje dhe udhëzim dhe është pikërisht ajo që ndodhi me Ibrahimin -alejhi selam- dhe ajo që ndodhi edhe me profetin tonë Muhamedin -alejhi selam- kur ai emigroi për shkak të të njëjtit qëllim nga Meka për në Medine -siç njihet nga historia-.

---

[35] Shih tefsir El-Kurtubij: 15/97.

Ajeti i tretë.

Allahu i madhëruar thotë:

وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ

"**Ne e shpëtuam atë** *(Ibrahimin)* **dhe Lutin për në tokën e bekuar për gjithë njerëzinë.**", sure El-Enbija: 71.

Fjala e Tij **[për në tokën e bekuar për gjithë njerëzinë]** tregon vendin për në të cilin bëri hixhret Ibrahimi -alejhi selam- duke e përmendur atë me cilësinë e bekimit dhe ky vend sipas komentuesve të Kuranit është Shami.

Ubej bin Kab -radiallahu anhu- thotë: "*Ai vend është Shami dhe nuk ka ndonjë ujë të ëmbël, veçse ka dalë prej atij guri në Bejtul-Makdis (dmth: në Xhaminë Aksa).*"[36]

Katade -Allahu e mëshiroftë- thotë: "*Ata ishin në Irak dhe i shpëtoi Allahu për në Sham. Thuhet se Shami është direku i shtëpisë së hixhretit.*"[37]

Krahina në të cilën u vendos Ibrahimi -alejhi selam- në Sham është Palestina -siç thonë dijetarët e historisë-. Imam Taberiu në librat e tij të historisë shënon: "*Ibrahimi (pas emigrimit) u vendos në Palestinë, ndërsa biri i vëllait të tij, Luti u vendos në Jordan (dmth: në luginën e lumit Jordan)*."[38]

Banimi i Ibrahimit në Palestinë është një fakt i njohur në histori dhe i përmendur edhe në librat e Ehli Kitabit. Palestina në

---

36 E transmeton imam Taberiu me zinxhir të saktë.

37 E transmeton imam Taberiu me zinxhir të saktë.

38 Shih Tarikh Et-Taberij: 1/293.

librat e tyre quhet toka e Ken'anit në emër të banorëve të saj -siç u përmend më lart-[39].

Vendi ku u vendos Ibrahimi -alejhi selam- në Palestinë quhet **Hebron,** të cilit myslimanët sot i thërrasin **Qyteti i Khalilit** që do të thotë: Qyteti i të Dashurit të Allahut.

Rëndësia e Ibrahimit -alejhi selam- për Shamin

Allahu i madhëruar e ka ngritur shumë pozitën e Ibrahimit -alejhi selam- duke e kufizuar profetësinë dhe librat vetëm te pasardhësit e tij, siç ka bërë më përpara me Nuhun -alejhi selam-. Allahu i madhëruar në Kuran, thotë:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَ إِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ

"Ne kemi dërguar Nuhun dhe Ibrahimin dhe kemi bërë te pasardhësit e tyre profetësinë dhe librat.", sure El-Hadid: 26.

Ibn Kethiri Allahu e mëshiroftë në komentimin e këtij ajeti thotë: "*Allahu i madhëruar njofton se që nga dërgimi i Nuhut -alejhi selam- nuk ka dërguar profet tjetër veçse prej bijve të tij. Kështu është edhe Ibrahimi -alejhi selam-, i dashuri i Rrahmanit (Mëshiruesit). Allahu i madhëruar, as ka zbritur libër prej qiellit, as ka dërguar profet tjetër dhe as i ka shpallur ndokujt pas Ibrahimit, veçse prej pasardhësve të tij*"[40].

Kufizimi i profetësisë dhe zbritja e librave vetëm te pasardhësit e Ibrahimit -alejhi selam- bëri që të gjithë besimtarët pas tij, ose të kenë lidhje gjaku me Ibrahimin dhe këta janë pasardhësit

---

39 Shih kapitullin Dalja: 12/5-6.

40 Shih tefsir Ibn Kethir: 8/28

e tij dhe këtu ishin edhe profetët -alejhim selam-, ose vetëm lidhje besimi dhe këta janë popujt e tjerë, sepse te tjerët duhet t'i ndiqnin ata në besim dhe kjo është domethënia e fjalës së Allahut në Kuran kur i thotë atij:

إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا

"**Unë do të të bëj ty prijës për mbarë njerëzinë.**", sure El-Bekare: 124, që d.m.th. të gjithë njerëzit duhet të ndjekin besimin tënd.

Caktimi i Ibrahimit -alejhi selam-, prijës për njerëzimin, i jep atij rëndësi për njerëzit në përgjithësi kudo që ata banojnë në tokë dhe për Shamin në veçanti, sepse Shami është vendi ku ai banoi dhe la një pjesë të pasardhësve të tij derisa vdiq -alejhi selam-. Ai dhe pasardhësit e tij në Sham përbëjnë besimtarët e parë në këtë vend dhe fillimin e banimit të kësaj zone nga besimtarët.

Familja e Ibrahimit -alejhi selam- në Sham

Ibrahimit -alejhi selam- në Sham, i lindi biri i tij Ismaili, pastaj biri i tij Is'haku -alejhima selam-, siç thotë Allahu i madhëruar në Kuran duke përmendur fjalët e tij:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ

"Falënderimi i takon Allahut, i cili më dhuroi mua në pleqëri Ismailin dhe Is'hakun! Zoti im i dëgjon lutjet!", sure Ibrahim: 39.

Duket qartë se këta fëmijë i erdhën Ibrahimit -alejhi selam- si rezultat i lutjeve të tij, sepse ai edhe pas emigrimit të tij në Sham, u gjend serish mes idhujtarëve dhe deshi të ketë pasardhës të mirë, që të ndjekin shembullin e tij.

Allahu i madhëruar i bekoi këta dy fëmijë të Ibrahimit -alejhi selam-. Ismailin -alejhi selam- e bëri profetin e Arabisë dhe ia shtoi pasardhësit dhe ndjekësit e tij atje, ndërsa Is'hakun -alejhi selam- e bëri profetin e Shamit dhe ia shtoi gjithashtu pasardhësit dhe ndjekësit e tij në Sham dhe kjo është fjala e Allahut kur thotë:

وَبَارَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَى إِسْحَاقَ

"Ne e bekuam Ismailin dhe Is'hakun.", sure Es-Safat: 113.

Kështu besimtarët e Shamit janë familja e Ibrahimit -alejhi selam-, e cila pas tij kryesohet nga Is'haku -alejhi selam-, sepse Is'haku është ai i cili banoi në Sham, ndërsa Ismaili -alejhi selam- banoi jashtë Shamit në Arabi.

Pastaj begatia e Allahut të madhëruar për Is'hakun vazhdoi me birin e tij Jakupin, të cilit Ai i dha dymbëdhjetë bij dhe këta janë ata që njihen me emrin Beni Israilët apo Bijtë e Israilit.

Familja e Ibrahimit -alejhi selam- në Sham mendohet të jetë më e madhe se Is'haku me Jakupin -alejhima selam- dhe bijtë e këtij të fundit edhe pse në Kuran nuk përmendet tjetër veç tyre. Ndoshta Kurani ka përmendur vetëm ata fëmijë, që trashëguan profetësinë direkt pas Ibrahimit dhe Is'hakut -alejhima selam-, sepse Ehli Kitabi thonë se Ibrahimi -alejhi selam- në Palestinë

pas vdekjes së gruas së tij, Sarës, ka pasur edhe fëmijë të tjerë me një grua tjetër me emrin Katura[41]. Mes këtyre fëmijëve përmendet edhe një djalë me emrin Medjen, i cili mendohet të ketë jetuar në periferi të Shamit në vendin e quajtur me emrin e tij Medjen. Në këtë vend është dërguar profet Shuajbi -alejhi selam-, për të cilin Allahu i madhëruar në Kuran thotë:

وَإِلَى مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَاقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ

"Ne në Medjen dërguam vëllain e tyre Shuajbin dhe ai u tha: O populli im, adhurojeni Allahun! Nuk ka për ju zot tjetër veç Tij!", sure Hud: 84.

Pastaj u tha:

وَيَاقَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ بِبَعِيدٍ

"**O populli im, të mos ju shtyjë kundërshtimi ndaj meje që t'ju ndodhë ajo që i ndodhi popullit të Nuhut, apo popullit të Hudit, apo popullit të Salihut dhe mos harroni se edhe populli i Lutit nuk është larg jush.**", sure Hud: 86.

Fjala e tij [**dhe mos harroni se edhe populli i Lutit nuk është larg jush**] tregon se Shuajbi -alejhi selam- ka qenë profet pas Lutit -alejhi selam- dhe detyrimisht edhe pas Ibrahimit -alejhi selam- sepse Ibrahimi me Lutin janë bashkëkohës. Pastaj duke pasur parasysh se profetësia pas Ibrahimit është vetëm te pasardhësit e tij, atëherë Shuajbi duhet të jetë prej pasardhësve të Ibrahimit -alejhi selam-. Ibn El-Xheuzij -Allahu

---

41 Shih librin El-Bidaje ue En-Nihaje: 1/202.

e mëshiroftë- thotë: *Shumica e dijetarëve thonë se Shuajbi -alejhi selam- rrjedh nga Medjeni i biri i Ibrahimit -alejhi selam-*[42].

Po ashtu edhe Is'haku -alejhi selam- thuhet se ka patur edhe ai një fëmijë tjetër përveç Jakupit -alejhi selam- me emrin "**Iso**"[43], prej të cilit mendohet të ketë patur besimtarë dhe profetë. Në Kuran ka disa shenja për disa profetë, të cilët nuk duket se janë nga bijtë e Jakupit -alejhi selam- dhe ja dy shembuj:

Shembulli i parë: Burri, prej të cilit shkoi të mësojë Musai -alejhi selam- dhe që përmendet në suren El-Kehf.

Allahu i madhëruar në suren El-Kehf tregon se Musai -alejhi selam- mori njëherë një udhëtim për të marrë dituri prej një burri, i cili dinte gjëra që ai nuk i dinte. Ky burrë në hadithet e sakta të profetit Muhamed -alejhi selam- të transmetuara nga Buhariu dhe Muslimi është quajtur **Hidri** dhe mendohet të jetë profet, siç e ka vërtetuar atë Ibn Kethiri -Allahu e mëshiroftë-[44], sepse ai i tregoi Musait -alejhi selam- gjëra të fshehta, të cilat nuk mund t'i dijë veçse një profet. Hidri nuk duket se është prej Beni Israilëve, sepse ai nuk ishte me ta dhe përderisa koha e tij është pas Ibrahimit, atëherë edhe ai duhet të jetë prej pasardhësve të tjerë të Ibrahimit -alejhi selam-. Disa historianë thonë se Hidri rrjedh nga Iso, i biri i Is'hakut, i biri i Ibrahimin -alejhi selam-[45] dhe Allahu e di më së miri.

---

42 Shih librin El-Muntedhim fij Et-Tarikh: 1/324.

43 Shih librin El-Bidaje ue En-Nihaje: 1/223.

44 Shih librin El-Bidaje ue En-Nihaje: 1/382.

45 Shih librin El-Bidaje ue En-Nihaje: 1/380

Shembulli i dytë: Profeti Ejub -alejhi selam-

Profeti Ejub -alejhi selam- është nga pasardhësit e Ibrahimit -alejhi selam- sepse Allahu i madhëruar thotë:

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا هَدَيْنَا وَنُوحًا هَدَيْنَا مِنْ قَبْلُ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ وَ أَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَى وَهَارُونَ

"Ne i dhuruam atij *(Ibrahimit)* **Is'hakun dhe Jakupin dhe që të dy i udhëzuam, siç e udhëzuam Nuhun më përpara. Prej pasardhësve të tij janë: Daudi, Sulejmani, Ejubi, Jusufi, Musa dhe Haruni.",** sure El-En'am: 84.

Ibn Kethiri -Allahu e mëshiroftë- në komentimin e ajetit thotë: Fjala e Allahut të madhëruar [**Prej pasardhësve të tij janë],** d.m.th. prej pasardhësve të Ibrahimit -alejhi selam- dhe se Ejubi -alejhi selam- rrjedh gjithashtu nga Iso, i biri Is'hakut, i biri i Ibrahimit -alejhi selam-[46] dhe Allahu e di më së miri[47].

Si përfundim themi se Shami është vendi, ku emigroi Ibrahimi -alejhi selam-. Ai dhe familja e tij futen në këtë vend besimin e drejtë të Allahut dhe ata përbënë besimtarët e Shamit në kohën e vjetër.

---

[46] Shih librin tefsir Ibn Kethir: 3/297 dhe librin El-Bidaje ue En-Nihaje: 1/254

[47] Mospërmendja e qartë në Kuran e pasardhësve të tjerë të Ibrahimit -alejhi selam- në Sham me përjashtim të Is'hakut dhe Jakupit -alejhima selam- dhe çfarë rrjedh prek këtij të fundit tregon dhe Allahu e di më së miri se nuk ka pas shumë begati te ata dhe se ata, ose janë shkrirë te Beni Israilët, ose janë shkrirë të popujt idhujtarë që jetonin përreth tyre dhe Allahu e di më së miri.

Shami dhe Beni Israilët

Shami, pas banimit nga Ibrahimi -alejhi selam-, lidhjen më të madhe me besimin e ka pasur nëpërmjet Beni Israilëve, të cilët trashëguan atje begatinë e familjes së tij.

Kush janë Beni Israilët?

Beni Israilët, është emër i përmendur shpesh në Kuran dhe me të janë për qëllim bijtë e Jakupit -alejhi selam- dhe ata që rrodhën prej tyre, sepse ai njihet edhe me emrin Israil. Emri **Israil** është llagap i Jakupit -alejhi selam-, siç është emri Mesih për Isain -alejhi selam-. Ibn Abbasi -radiallahu anhu- thotë: "*Nuk ka te profetët e Beni Israilëve ndonjë profet me dy emra përveç Isait, Mesihu dhe Jakupit, Israili.*", e transmeton Hakimi dhe e saktëson Dhehebiu.

Llagapi **Israil** sipas komentuesve të Kuranit do të thotë: ose Rob i Allahut dhe kështu i bie të jetë si emri Abdullah te myslimanët, ose i Zgjedhuri i Allahut dhe Allahu e di më së miri[48].

Jakupi -alejhi selam- ose ndryshe Israili, është biri i Is'hakut -alejhi selam-, i cili trashëgoi profetësinë pas babait të tij dhe begatinë e familjes së Ibrahimit -alejhi selam- pas tij. Allahu

---

48 Shih Tefsir El-Begauij: 1/109.

i madhëruar e ka cilësuar atë në Kuran me cilësi të mira si: udhëzimi, dija e hollë, mirësia, durimi ndaj caktimeve të Zotit, meraku i madh për ruajtjen e fesë etj. Jakupin, Allahu i madhëruar e begatoi me dymbëdhjetë djem, siç i ka përmendur ata në Kuran, njëri prej bijve të tij, Jusufi, kur i tregonte atij ëndrrën dhe i thoshte:

يَاأَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ

"**O babai im! Kam parë në ëndërr njëmbëdhjetë yje dhe Diellin e Hënën duke më rënë në sexhde!**" sure Jusuf: 4.

Komentuesit e Kuranit thonë: *Njëmbëdhjetë yjet në këtë ëndërr simbolizojnë vëllezërit e Jusufit -alejhi selam-, të cilët bashkë me Jusufin bëheshin dymbëdhjetë vëllezër, ndërsa Dielli dhe Hëna simbolizojnë babanë dhe nënën e tij*[49].

Këta janë bijtë e Israilit, të cilët janë për qëllim te emri Beni Israilë, emër të cilin e gëzojnë edhe ata që rrjedhin prej tyre. Këtyre ua pati lënë Jakupi -alejhi selam- amanet fenë e drejtë, me të cilën u dallua familja e Ibrahimit, siç thotë Allahu i madhëruar në Kuran:

أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَإِلَهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

"A ishit ju dëshmitarë kur i erdhi Jakupit vdekja dhe ai atëherë u tha bijve të tij: Kë do të adhuroni pas meje? Ata i thanë: Do të adhurojmë të adhuruarin tënd dhe të

---

49 Shih Tefsir Ibn Kethir: 4/369.

adhuruarin e baballarëve të tu: Ibrahimit, Ismailit dhe Is'hakut, një i adhuruar i vetëm dhe ne Atij i dorëzohemi.", sure El-Bekare: 133.

Në këtë ajet duket qartë se Jakupi -alejhi selam- nga meraku i madh për djemtë e tij, që ata të mos e humbin fenë e drejtë, deshi që në fund të jetës së tij, të dëgjojë nëpërmjet gojëve të tyre deklaratën e besimit, që ajo të jetë për ta amaneti i tij pas vdekjes.

Ku kanë banuar Beni Israilët?

Jakupi -alejhi selam- dhe bijtë e tij, si fillim kanë banuar në Palestinë, vendin e baballarëve të tyre deri në kohën e Jusufit -alejhi selam-, kur ata për shkak të një thatësire të madhe të asaj kohe u larguan për në Egjipt.

Allahu i madhëruar në Kuran thotë se Jusufi -alejhi selam- në kohën e thatësirës i porositi vëllezërit e tij nga Egjipti:

وَ أْتُونِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ

"**Hajdeni tek unë** *(në Egjipt)* **bashkë me gjithë familjarët tuaj!**", sure Jusuf: 93.

Kështu Beni Israilët u vendosen në Egjipt dhe vendosja e tyre atje i mbajti ata jashtë Shamit për një farë kohe jo të shkurtër. Ata në Egjipt u shtuan dhe u bënë dymbëdhjetë fise, siç thotë Allahu i madhëruar në Kuran:

وَقَطَّعْنَاهُمُ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ أَسْبَاطًا أُمَمًا

“Ne i ndamë ata në dymbëdhjetë fise të grupuara.”, sure El-Araf: 160.

Kur Beni Israilët në Egjipt filluan të dhunoheshin nga faraonët për shkak të besimit, Allahu i madhëruar u dërgoi Musain dhe Harunin -alejhima selam- për kthimin e tyre në Sham, te toka në të cilën u strehua më parë edhe babai i tyre Ibrahimi -alejhi selam-, gjithashtu për shkak të besimit.

Allahu i madhëruar në Kuran tregon se Musai -alejhi selam- pas shpëtimit nga Faraoni, i tha popullit të tij:

يَاقَوْمِ ادْخُلُوا الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ

“**O populli im! Hyni në tokën e pastruar, të cilën e ka shkruar Allahu për ju.**”, sure El-Maide: 21.

Ibn Kethiri -Allahu e mëshiroftë- në komentimin e ajetit, thotë: “*Musai -alejhi selam- i nxiti Beni Israilët për të hyrë në Xhaminë Aksa, e cila ishte e tyrja në kohën e babait të tyre Jakupit -alejhi selam-, para se ai të largohej bashkë me bijtë e tij për në Egjipt në kohën e Jusufit -alejhi selam-. Ata qëndruan atje derisa dolën me Musain -alejhi selam-*”[50] mbaron këtu fjala e tij -Allahu e mëshiroftë-.

Kthimi i Beni Israilëve në Sham me dymbëdhjetë fiset e tyre bëri që besimi që ata trashëgonin nga baballarët e tyre të lidhej fort me Shamin dhe të linin atje gjurmët e tij.

---

50 Shih tefsir Ibn Kethir: 3/74.

Dallimi i ymetit të Beni Israilëve

Allahu i madhëruar në Kuran, thotë:

وَلَقَدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ

"**Ne u dhamë bijve të Israilit Librin, pushtetin dhe profetësinë. Ne i furnizuam ata me begati dhe i dalluam ata mbi të gjithë popujt e tjerë** *(të asaj kohe).*", sure El-Xhathije: 16.

Në këtë ajet përmenden qartë tri arsye se pse Beni Israilët, kjo pjesë e familjes së Ibrahimit -alejhi selam-, u lidhën ngushtë me besimin:

E para: Zbritja e librave të Allahut të madhëruar.

Zbritja e librave nga Allahu i madhëruar do të thotë dituria e nevojshme për çdo popull për të ecur në rrugën e drejtë, sepse në ato libra gjenden udhëzimet e Tij. Libri më i madh që iu dha Beni Israilëve në Sham është Teurati, për të cilin Allahu i madhëruar thotë:

إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَاةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ

"**Ne zbritëm Teuratin, i cili mbante udhëzim dhe dritë. Sipas tij, gjykonin për hebrenjtë, profetët që ia kishin dorëzuar veten Allahut, rabinët dhe të diturit, sepse atyre iu qe besuar ruajtja e Librit të Allahut dhe ata ishin dëshmitarët e tij.**", sure El-Maide: 44.

Fjala e Allahut të madhëruar [**udhëzim dhe dritë**] sipas komentuesve të Kuranit do të thotë se Teurati i ndriçoi Beni Israilët dhe ata nëpërmjet tij u udhëzuan në fenë e drejtë[51].

Pastaj Beni Israilëve u zbritën edhe libra të tjerë plotësues të Teuratit si: Zeburi dhe Inxhili, dhe kështu ata jetuan nën dritën e plotë të shpalljes hyjnore dhe udhëzimeve të saj.

E dyta: Dërgimi i profetëve nga Allahu i madhëruar.

Dërgimi i profetëve të Allahut te një popull do të thotë garanci për atë popull për qëndrueshmëri në besim, sepse profetët u mësojnë njerëzve fenë e tyre, i edukojnë, i këshillojnë dhe u ofrojnë atyre shembullin e mirë të besimit. Profeti Muhamed -alejhi selam- kur tregon për begatinë e profetëve thotë: "**Nuk ka pasur ndonjë profet para meje, veçse e ka pasur detyrë ta orientojë popullin e tij nga më e mira që di për të dhe ta paralajmërojë atë nga më e keqja që di për të.**", e transmeton Muslimi.

Te Beni Israilët ka pasur shumë profetë, saqë i dërguari i Allahut Muhamedi -alejhi selam- thotë: "**Beni Israilët janë udhëhequr nga profetët. Sa herë që tek ata shuhej ndonjë profet, zëvendësohej nga një profet tjetër.**", e transmeton Buhariu dhe Muslimi.

Ibn Kethiri -Allahu e mëshiroftë-, rreth kësaj dukurie te Beni Israilët, thotë: "*Atyre sa herë që u shuhej një profet u shfaqej një tjetër që nga koha e babait të tyre Ibrahimit -alejhi selam-. Profetët tek ata kanë vijuar t'i ftojnë për tek Allahu dhe t'i frikësojnë me dënimin e Tij, derisa përfunduan me Isain alejhi selam.*"[52]

---

51 Shih librin Zad El-Mesir të Ibn El-Xheuzij: 3/193.

52 Shih tefsir Ibn Kethir: 3/72.

Ndërsa Shejhu i Islamit Ibn Tejmije -Allahu e mëshiroftë- thotë: "*Dihet se Beni Israilët kanë pasur numrin më të madh të profetëve. Atyre u është dërguar Musai -alejhi selam- dhe shumë profetë të tjerë derisa është thënë se atyre u janë dërguar një mijë profetë, që të gjithë predikonin sheriatin e Teuratit*."[53]

Për shkak të dërgimit të numrit të madh të profetëve, Shami, vendi ku banuan Beni Israilët, është emërtuar me nofkën 'vendi i shpalljes', apo 'vendi i profetëve dhe streha e tyre'.

Gjeografi dhe historiani i njohur i Islamit, El-Kaz'uini -Allahu e mëshiroftë-, thotë: "*Shami është Toka e Pastruar (d.m.th. nga shirku dhe idhujtaria), të cilën Allahu e ka bërë: vendin e profetëve, vendin e zbritjes së shpalljes dhe strehën e profetëve dhe të dashurve të Tij. Ajri i saj është i këndshëm, uji i saj është i ëmbël dhe banorët e saj janë më të mirët e njerëzve në: paraqitje, moral, veshje dhe pamje*."[54]

Këto fjalë tregojnë se trashëgimia profetike e Shamit ka ndikuar shumë në këtë vend, deri dhe në natyrën e njerëzve, kulturën dhe sjelljen e tyre, të cilat janë të dukshme edhe sot e kësaj dite.

Prej profetëve që janë përmendur në Kuran dhe që dihet me siguri se janë nga Beni Israilët është: Jusufi, Musai, Haruni, Daudi, Sulejmani, Zekerija, Jahja dhe Isai -alejhim selam-.

E treta: Dhënia e pushtetit.

Dhënia e pushtetit te një popull do të thotë se ai popull e ka mundësinë ta mbrojë identitetin e tij, madje jo vetëm kaq, por edhe ta zgjerojë atë duke përfshirë edhe të tjerët.

---

53 Shi librin El-Xheuab Es-Sahih: 2/100.

54 Shih libri Ahsen El-Mesalik te El-Kazuinit: 205.

Beni Israilëve iu dha pushteti i Shamit, siç thotë Allahu i madhëruar në Kuran:

وَأَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضْعَفُونَ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ الْحُسْنَى عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ بِمَا صَبَرُوا

"**Ne, e bëmë popullin që dhunohej, të trashëgojë Lindjen e tokës dhe Perëndimin e saj, atë të cilën e kemi bekuar dhe kështu u plotësua premtimi i mirë i Zotit tënd për Beni Israilët, për shkak të durimit të tyre.**", sure El-Araf: 137.

Komentuesit e Kuranit thonë se Beni Israilëve, pas mbytjes së Faraonit në det, iu dha pushteti i Shamit nga Lindja në Perëndim, pushtet, të cilin ata në formën e tij më të plotë dhe më të dukshme e arritën në kohën e Sulejmanit -alejhi selam-, kur Allahu i madhëruar ia nënshtroi atij: njerëzit, xhindet, zogjtë, erën etj.

Allahu i madhëruar në Kuran thotë:

وَحُشِرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ

"**Sulejmanit iu grumbulluan ushtritë e tij prej: xhindeve, njerëzve dhe zogjve. Që të gjithë të radhitur.**", sure En-Neml: 17.

Dhe gjithashtu thotë:

فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً حَيْثُ أَصَابَ * وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بَنَّاءٍ وَغَوَّاصٍ * وَآخَرِينَ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ

"Ne i nënshtruam atij erën, e cila frynte butë me urdhrin e tij nga të donte. Po ashtu dhe shejtanët, prej të cilëve

kishte: ndërtues, zhytës dhe të tjerë të lidhur me hekura.”, sure Sad: 38.

Ky lloj pushteti është i paparë ndër njerëz dhe Sulejmani -alejhi selam- është i vetmi profet, që e ka pasur atë. Ndikimi i Beni Israilëve në këtë kohë i kaloi kufijtë e Shamit dhe arriti deri në Jemen duke e detyruar mbretëreshën idhujtare të Sebës të vijë para Sulejmanit e të thotë:

رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

“O Zot! Unë i kam bërë zullum vetes sime! Unë i dorëzohem bashkë me Sulejmanin Allahut, Zotit të botëve.”, sure En-Neml: 44.

Të gjitha këto mirësi të Allahut për Beni Israilët: zbritja e librave të Allahut, dërgimi i profetëve dhe pushteti, bënë që ymeti i tyre të shtohej shumë, aq sa profeti Muhamed -alejhi selam-, kur i ka parë ata njëherë në ëndërr, është çuditur për numrin e tyre dhe madje ka kujtuar se është ymeti i tij.

Ibn Abbasi -radiallahu anhu- tregon se Profeti -alejhi selam- ka thënë: **“Më janë shfaqur ymetet e mëparshme dhe kam parë: profetë me pak njerëz, profetë me një apo dy burra dhe profetë që nuk kishin asnjë me vete. Pastaj pashë një hije të zezë e të madhe dhe mendova të ishte ymeti im (apo shpresova të ishte ymeti im), mirëpo më thanë: Është Musai -alejhi selam- dhe populli i tij. Pastaj më thanë: Shiko nga horizonti! Dhe pashë një hije tjetër të zezë e të madhe. Pastaj më thanë: Shih nga ana tjetër! Dhe pashë gjithashtu hije të zezë e të madhe. Atëherë më thanë: Ky është ymeti yt.**”, e transmeton Buhariu, Muslimi etj.

Komentuesit e haditheve profetike në lidhje me këtë hadith thonë: "*Ky hadith tregon se ymeti i Musait -alejhi selam- është më i madh se çdo ymet tjetër pas ymetit të Profetit tonë -alejhi selam-.*"[55]

Ky është ymeti i Beni Israilëve në Sham, të cilët për një kohë të gjatë ishin besimtarët e kësaj zone dhe ata kanë qenë të përqendruar në Palestinë, te vendi i baballarëve të tyre: Ibrahimit, Is'hakut dhe Jakupit -alejhim selam-.

---

55 Shih sherh Ibn Mulekkin të Sahih El-Bukharij: 19/488.

SHAMI DHE PASUESIT E ISAIT -ALEJHI SELAM-

Kush është Isai -alejhi selam-?

Isai -alejhi selam- është profeti i fundit i Beni Israilëve, për të cilin Allahu i madhëruar në Kuran thotë:

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَابَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ

"Përkujto kur Isai u tha Beni Israilëve: Unë jam i dërguari i Allahut tek ju.", sure Es-Saf: 6.

Profeti Isa -alejhi selam- konsiderohet profeti më i madh i Beni Israilëve pas Musait -alejhi selam- dhe kjo për disa arsye:

E para: Lindja e Isait -alejhi selam- ishte mrekulli prej Allahut të madhëruar.

Isai -alejhi selam- lindi nga Merjemja -alejha selam-, një vajzë e ndershme e Beni Israilëve, e dhuruar për të shërbyer në xhaminë Aksa, nëpërmjet një shtatzanie të urdhëruar drejtpërsëdrejti nga Allahu i madhëruar.

Allahu i madhëruar në Kuran thotë:

وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا

"*(Përkujtoni, o besimtarë)* **Merjemen, të bijën e Imranit, e cila e ruajti nderin e saj dhe Ne i frymë asaj nëpërmjet Shpirtit Tonë** *(d.m.th. për krijimin e Isait -alejhi selam-).*"**,** sure Et-Tahrim: 12.

Krijimi i Isait -alejhi selam- nëpërmjet një fryrjeje në barkun e nenës së tij, ishte mrekulli e Allahut, sepse ishte rast unik, i pandodhur më parë dhe që nuk do të përsëritet më deri në Kiamet. Praktika e përhershme e Allahut në lidhje me krijimin e njerëzve është krijimi i tyre me nënë e baba, ndërsa Isai -alejhi selam-, u krijua vetëm me nënë. Rasti i tij nuk ngjan veçse me rastin e krijimit të parë, Ademit -alejhi selam-, i cili u krijuan nga balta, pa nënë dhe pa baba.

Isai -alejhi selam- për ta pohuar këtë mrekulli dhe për ta treguar realitetin e tij u foli njerëzve që në djep dhe u tha:

إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَانِيَ الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا * وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا * وَبَرًّا بِوَالِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا * وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا

"**Unë jam robi i Allahut. Ai më ka dhënë librin** *(Inxhilin)* **dhe më ka bërë profet. Ai më ka bërë të begatë kudo që të jem dhe më ka porositur për namaz dhe zekat sa të jem gjallë. Ai gjithashtu më ka bërë të sjellshëm me nënën time dhe nuk më ka bërë tiran, të pafat. Paqja qoftë mbi mua ditën që linda, ditën që do të vdes dhe ditën kur do të ringjallem!**", sure Merjem: 30-33.

E dyta: Isai -alejhi selam- erdhi me argumente dhe mrekulli të mëdha prej Allahut të madhëruar.

Mrekullitë janë veprime të jashtëzakonshme me të cilat dërgohen profetët për t'i frikësuar mohuesit e Allahut nga dënimi i Tij, për të forcuar besimtarët në besimin e tyre dhe për të bërë përfundimisht dallimin e besimtarëve nga mohuesit.

Isai -alejhi selam-, u erdhi Beni Israilëve me disa mrekulli -siç i ka përmendur ato Allahu i madhëruar në Kuran- si: shndërrimi i zogjve të krijuar nga balta në zogj të vërtetë me një të fryrë prej tij, shërimi i të verbërve dhe i atyre me lebrozë, ringjallja e të vdekurve dhe njoftimi se çfarë hanin njerëzit dhe çfarë ruanin ata në shtëpitë e tyre.

Prezenca e këtyre mrekullive në mesin e Beni Israilëve ishte mirësi e madhe për ta, sepse ato i shtynin ata për të reflektuar dhe për të kujtuar mirësitë e Allahut, i cili i kishte dalluar ata për një kohë të gjatë me libra e profetë.

E treta: Isai -alejhi selam-, erdhi me një libër prej Allahut të madhëruar, Inxhilin, i cili përmbante këshilla dhe lehtësime.

Allahu i madhëruar thotë se Isai -alejhi selam- u tha Beni Israilëve:

وَمُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَاةِ وَلِأُحِلَّ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ عَلَيْكُمْ

"*(Unë ju kam ardhur juve)* **si vërtetues i Teuratit dhe për t'jua lejuar disa nga ato që ju ishin ndaluar.",** sure Ali Imran: 50.

Ardhja e Inxhilit me disa gjykime ndryshe nga ato të Teuratit, tregon se dërgimi i Isait -alejhi selam- ishte mirësi e madhe për Beni Israilët edhe në lidhje me detyrat e tyre fetare, sepse ata për shkak të kundërshtimeve të tyre trashëgonin një fe të vështirë.

Pra, Isai -alejhi selam- është profet i madh i Allahut dhe është i dërguari i Tij për Beni Israilët në Sham. Ai kështu është vazhdimi i vargut të profetëve të tyre, mirëpo veçimi i tij prej tyre për t'u trajtuar më vete është për shkak të pasuesve të tij, të cilët nuk janë nga Beni Israilët, por nga popujt e tjerë që jetuan përreth tyre me përjashtim të një grupi të vogël në kohën e tij -alejhi selam-, siç do të vijë më poshtë.

Pse u dërgua Isai -alejhi selam-?

Dërgimi i Isait -alejhi selam- me udhëzime të qarta dhe mrekulli të mëdha u bë për shkak të përkeqësimit të gjendjes së Beni Israilëve pas Sulejmanit -alejhi selam- dhe kundërshtimeve të mëdha të tyre. Në Kuran janë përmendur disa kundërshtime të Beni Israilëve dhe prej tyre janë:

1- Shkelja e udhëzimeve të Teuratit dhe ndryshimi i tij.

Allahu i madhëruar në Kuran thotë:

فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ

"Për shkak të thyerjes së besës së tyre, i mallkuam ata dhe ua bëmë zemrat e ngurta duke ndryshuar fjalët nga vendi i tyre.", sure En-Nisa: 155.

Thyerja e besës, e përmendur në këtë ajet, është shkelja e ligjeve të Teuratit, për të cilin ata i kishin dhënë besën profetëve se do t'i përmbaheshin udhëzimeve të tij, ndërsa ndryshimi i fjalëve është ndryshimi i ligjeve të Teuratit.

Ky përshkrim do të thotë se Beni Israilët, ligjet e Teuratit, herë i shkelnin ato qartazi e herë i ndryshonin ato në libër, që të duket se në veprat e tyre ka përputhje me ligjet e tij, dhe kjo është më e keqja në të cilën ata ranë gjatë kohës së fundit të tyre.

2- Vrasja e profetëve dhe luftimi i besimtarëve të sinqertë.

Allahu i madhëruar në Kuran thotë:

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

"Ata, të cilët mohojnë ajetet e Allahut, vrasin me pa të drejtë profetët dhe vrasin ata që urdhërojnë për në të drejtën prej njerëzve, përgëzoi me një dënim të dhembshëm.", sure Ali Imran: 21.

Në librat e tefsirit thuhet: "*Kur i vinte shpallja ndonjërit prej profetëve të Beni Israilëve, por jo me libër, ngrihej për t'i përkujtuar Beni Israilët dhe vritej. Pastaj ngriheshin njerëz prej ndjekësve dhe besimtarëve të tij për t'i përkujtuar ata dhe vriteshin gjithashtu prej tyre.*"[56]

Ky përshkrim tregon se Beni Israilët me kalimin e kohës u shndërruan në armiq të profetëve dhe ndjekësve të tyre, madje në kulmin e armiqësisë duke vënë edhe dorë mbi ta dhe mbi besimtarët e sinqertë.

3- Rreshtimi përkrah idhujtarëve.

Allahu i madhëruar në Kuran thotë:

---

[56] Shih tefsir Muxhahid: 1/250.

تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ

"Sheh shumë prej tyre duke u miqësuar me ata të cilët kanë mohuar. Sa punë të keqe bënin ata për vetet e tyre!", sure El-Maide: 80.

Ky përshkrim tregon për humbje pushteti nga ana e Beni Israilëve në favor të popujve të tjerë idhujtarë të asaj kohe dhe ata për të ruajtur ndonjë pozitë të tyren miqësoheshin me kundërshtarët, qoftë kjo, edhe në kundërshtim të fesë, edhe kundër njerëzve të tyre.

Kjo është gjendja në të cilën përfunduan Beni Israilët para Isait -alejhi selam-, duke humbur kështu të gjitha vlerat, me të cilat Allahu i madhëruar i dalloi ata mes gjithë njerëzve të asaj kohe. Për përmirësimin e kësaj gjendjeje, u dërgua Isai -alejhi selam- me udhëzime e mrekulli, i cili -siç thamë- konsiderohet një prej profetëve më të mëdhenj të tyre.

Refuzimi i Isait -alejhi selam- nga Beni Israilët dhe pasimi i tij nga të tjerët.

Isai -alejhi selam-, edhe pse erdhi me udhëzime dhe mrekulli të mëdha prej Allahut të madhëruar, nuk arriti dot të ndryshonte gjendjen e pjesës më të madhe të Beni Israilëve.

Allahu i madhëruar në Kuran thotë:

فَلَمَّا أَحَسَّ عِيسَى مِنْهُمُ الْكُفْرَقَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُاللَّهِ آمَنَّا بِاللَّهِ وَاشْهَدْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ

"Isai, kur e ndjeu prej tyre mohimin *(d.m.th. prej Beni Israilëve)***, tha: Kush janë përkrahësit e mi në rrugën e Allahut? Havarinjtë i thanë: Ne jemi përkrahësit e çështjes së Allahut. Ne e besojmë Allahun dhe ti dëshmo për ne se jemi robër të dorëzuar.",** sure Ali Imran: [52].

Në këtë ajet tregohet se Isai -alejhi selam- kur filloi ta ndjejë qartë refuzimin e Beni Israilëve, u detyrua të bëjë dallimin nëse kishte mes tyre njerëz që e përkrahin dhe u tha: 'Kush janë përkrahësit e mi në rrugën e Allahut?'. Atëherë një grup prej Beni Israilëve të cilëve Allahu i madhëruar u hodhi besim në zemrat e tyre dhe që quhen havarinj[57], thanë: 'Ne jemi përkrahësit e çështjes së Allahut' dhe 'ne e besojmë Allahun' duke deklaruar kështu qartë, edhe besimin e tyre, edhe përkrahjen e Isait -alejhi selam-. Havarinjtë me këtë veprim synuan Ahiretin dhe shpërblimin e tij dhe prandaj ata e përfunduan fjalën e tyre duke thënë: 'dhe ti dëshmo për ne se jemi robër të dorëzuar!', që do të thotë: dëshmo për ne ditën e Llogarisë se ne jemi besimtarë me qëllim që ne atë ditë të arrijmë shpërblimin e premtuar për besimtarët.

Kjo situatë tregon se sa shumë ishte përkeqësuar gjendja e Beni Israilëve në kohën e Isait -alejhi selam-. Qëndrimet e tyre ngjajnë me qëndrimet e popujve idhujtarë si populli i Nuhut, Hudit, Salihut etj. -alejhim selam- të cilët nuk patën dëshirë, as ti ndjekin profetët e Allahut dhe as ti pranojnë udhëzimet e Tij. Madje qëndrimi i Beni Israilëve duket akoma më i keq

---

[57] Fjala Havarinj është si fjala Ensarë dhe do të thotë përkrahësit e profetit. Me të parën janë quajtur përkrahësit e profetit Isa -alejhi selam-, ndërsa me të dytën përkrahësit e profetit Muhamed -alejhi selam-.

sepse këta edhe vinin dorë mbi profetët, gjë të cilën nuk e ka bërë çdo popull. Ata as me Isain -alejhi selam- nuk e lanë këtë adet dhe vendosën ta vrasin siç thotë Allahu i madhëruar në Kuran:

وَمَكَرُوا وَمَكَرَ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ * إِذْ قَالَ اللَّهُ يَاعِيسَى إِنِّي مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ إِلَيَّ وَمُطَهِّرُكَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَجَاعِلُ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

"Ata thurën dredhitë e tyre dhe Allahu thuri dredhinë e Tij, mirëpo Allahu është thurës më i mirë i dredhive. Kujto, kur Allahu tha: O Isa, Unë do të të marr ty dhe do të të ngre pranë Meje. Unë do të të pastroj ty nga ata, të cilët mohuan dhe do t'i bëj ata që të ndoqën ty, mbi ata që mohuan, deri në ditën e Kiametit.", sure Ali Imran: 54-55.

Në këto ajete shprehet qartë se Beni Israilët e refuzuan krejtësisht Isain -alejhi selam-, duke i shfaqur atij armiqësi të madhe. Kjo armiqësi i shtyri ata të thurin plane të fshehta për ta vrarë atë, mirëpo Allahu i madhëruar të cilit nuk i fshihet gjë as në qiell dhe as në tokë, bëri që plani i tyre të dështojë. Ai e shpëtoi të dërguarin e Tij duke e ngritur atë lart në qiell dhe i premtoi atij se ata që e ndoqën do t'i bëjë fitimtarë mbi ata që e mohuan.

Beni Israilët me këtë qëndrim ndaj Isait -alejhi selam-, kaluan nga rrethi i besimit në rrethin e mohimit[58] me përjashtim të havarinjëve të cilët i dhanë atij besën për besim dhe përkrahje dhe këtu fillon ndarja e tyre në: jehudinj e nasara, apo hebrenj

---

[58] Shih librin El-Xheuab Es-Sahih të Ibn Tejmije: 1/115.

e të krishterë.

Havarinjtë, pas largimit të Isait -alejhi selam-, përcollën te njerëzit Inxhilin, librin e Allahut dhe besimin e Isait -alejhi selam-. Ata së bashku me pasuesit e tyre arritën t'i përhapin ato në Sham dhe jashtë tij. Dijetarët e historisë islame dhe të tefsirit të Kuranit përmendin në librat e tyre pesë qendra ku u përhap krishterimi: Kudsi ose ndryshe Jerusalemi, i cili është vendi ku jetoi Isai -alejhi selam, Antakija, Aleksandrija, Kostandinopoja dhe Roma. Dy nga këto qendra janë pjesë e Shamit: Kudsi dhe Antakija, madje Antakija njihet si qyteti i parë, i cili ndoqi besimin e Isait -alejhi selam-, ndërsa të tjerat janë jashtë Shamit: Egjipt, Azi e Vogël dhe Evropë[59].

Rreth të krishterëve të parë nuk dihet shumë, sepse ata ishin të detyruar ta fshihnin besimin e tyre për shkak se përndiqeshin dhe dhunoheshin, si nga hebrenjtë, ashtu edhe nga romakët idhujtarë, të cilët sundonin në atë kohë, ama shihet një tendencë për t'u përhapur jashtë rrethit të Beni Israilëve, te ata popuj të cilët nuk e kishin trashëgimi njësimin e Allahut, siç e kishin Beni Israilët.

Përzierja e fesë së Isait -alejhi selam- me idhujtari

Në kohën e Isait -alejhi selam- i gjithë pellgu i Mesdheut, në të cilin bën pjesë edhe Shami, vendi ku ai jetoi, sundohej nga idhujtarët romakë. Për këtë shkak të gjithë popujt e këtij rajoni ishin idhujtarë, me përjashtim të Beni Israilëve në Sham, të cilët kishin trashëgimi adhurimin e Allahut një. Ftesa e këtyre popujve në fenë e drejtë nuk ka qenë detyrë e

---

[59] Shih tefsir Ibn Kethir te sures Jasin: 6/573.

Isait -alejhi selam-, sepse ai ishte i dërguari i Allahut për Beni Israilëve, siç u tha më lart. Shembulli i tij është si shembulli i profetëve të tjerë para tij, sepse ata të gjithë janë dërguar te popuj të veçantë, me përjashtim të profetit tonë Muhamedit -alejhi selam-, i cili u dërgua për të gjithë njerëzit. Kështu dalja e havarinjve te popujt e tjerë përreth duhet të ketë ardhur për shkak të përndjekjes së hebrenjve dhe ata për t'iu larguar përndjekjes së tyre u shpërndanë dhe jetuan mes popujve paganë: romakë e grekë, çfarë bëri që atje të përhapej feja e tij. Përhapja e fesë së tij në ato vende shumë shpejt do të binte prehë e zakoneve pagane, që trashëgonin këta popuj.

Shejhu i Islamit Ibn Tejmije -Allahu e mëshiroftë- thotë: *"Romakët, grekët e popuj të tjerë paganë adhuronin objekte qiellore dhe puta tokësore dhe Mesihu -alejhi selam- dërgoi të dërguarit e tij për t'i ftuar ata në fenë e Allahut: disa prej tyre shkuan gjatë jetës së tij në tokë dhe disa të tjerë pas ngritjes së tij në qiell. Të dërguarit e tij, i ftuan ata në fenë e Allahut dhe hyri kush hyri prej tyre në këtë fe. Ata qëndruan kështu një farë kohe, pastaj Shejtani ia zbukuroi kujt ia zbukuroi prej tyre ndryshimin e fesë së Mesihut dhe shpikën një fe të përzier: pak nga feja e Allahut dhe e profetëve të Tij, e cila është dhe feja e Mesihut -alejhi selam- dhe pak nga feja e paganëve"*[60].

Në historinë e krishterimit njihet një njeri me emrin Pali, i cili qarkullonte fjalë se Isai -alejhi selam- është i biri i Zotit dhe pati shumë ndikim sidomos në zonat e banuara nga greko-romakët: Azia e Vogël dhe Greqia, sepse ato vende ishin vende

---

60 Shih librin e autorit me titull El-Xheuab Es-Sahih: 1/344.

të pambrojtura me njësimin e Allahut. Qarkullimi i këtyre ideve në mesin e të krishterëve shkaktoi përçarje të madhe mes pasuesve të Isait -alejhi selam-. Ibn Kethiri -Allahu e mëshiroftë-, në lidhje me këtë dukuri thotë:

"*Kur Allahu i madhëruar e ngriti Mesihun, Isain -alejhi selam- për në qiell, ndjekësit e tij u përçanë:*

Disa prej tyre e besuan, ashtu siç e kishte dërguar Allahu: rob i Allahut, i dërguar i Tij dhe biri i robëreshës së Tij.

Disa prej tyre e tepruan në lidhje me të dhe e besuan për birin e Allahut.

Disa prej tyre thanë: ai ishte Allahu vetë.

Ndërsa disa të tjerë thanë: ai ishte i treti i të treve.

Allahu i madhëruar i ka përmendur thëniet e tyre në Kuran dhe i ka hedhur poshtë ato (me përjashtim të së parës)."[61]

Me gjithë këtë përçarje që ndodhi mes pasuesve të Mesihut -alejhi selam-, pasuesit e tij të drejtë kanë vazhduar të jenë të shumtë deri në kohën kur sunduesit romakë kaluan në krishterim në kohën e Kostandinit, themeluesit të Kostandinopojës. Kostandini përqafoi versionin e devijuar të fesë së Isait -alejhi selam- dhe me kalimin e tij në krishterim, raporti i besimtarëve të drejtë kundrejt besimtarëve të devijuar ndryshoi. Ibn Kethiri -Allahu e mëshiroftë-, në lidhje me këtë ngjarje thotë:

"*Afërsisht treqind vjet pas Mesihut -alejhi selam-, Kostandini,*

---

61 Shih tefsir Ibn Kethir te sures Ali Imran: 2/48.

njëri prej mbretërve të Greqisë (d.m.th. romakëve të Greqisë), përqafoi krishterimin. Ai më përpara ishte filozof (d.m.th. në fenë e filozofëve paganë të Greqisë) dhe thuhet se e përqafoi këtë fe për syefaqësi, apo si hile për ta prishur atë. Priftërinjtë i vendosen atij: rregulla, ligje dhe bidate të shpikura, ndërsa ai u ndërtoi atyre: kisha, faltore, manastire të mëdha e të vogla. Në kohën e tij u përhap krishterimi dhe u njoh nga njerëzit me gjithë: devijimet, ndryshimet dhe sajesat në kundërshtim të fesë së Mesihut dhe nuk mbeti më në fenë e drejtë të Mesihut, veçse një numër i vogël murgjish, të cilët ndërtuan manastire në zona të shkreta dhe të pabanuara për t'u strehuar. Atëherë të krishterët zaptuan: Shamin, ultësirën e Mesopotamisë dhe vendet romake."[62]

Rreth devijimeve të futura në fenë e Isait -alejhi selam-, shejhu i Islamit Ibn Tejmije -Allahu e mëshiroftë-, thotë: *"Ndryshimet e fesë së Mesihut si: bërja hallall e mishit të derrit -të cilin edhe Allahu e ka bërë haram dhe edhe Mesihu nuk e ka lejuar-, anulimi i synetllëkut, falja në drejtim të Lindjes, shtimi i ditëve të agjërimit dhe zhvendosja e tij nga një kohë në një tjetër, varja e ikonave nëpër kisha, madhërimi i kryqit, ndjekja e murgërisë, etj., të gjitha këto rregulla nuk i ka vendosur profet prej profetëve të Allahut, as Mesihu dhe as tjetërkush. Ata me to kundërshtojnë rregullat e Allahut, me të cilat i ka dërguar profetët dhe janë të paligjësuara nga Allahu nëpërmjet gojës së ndonjë profeti."*[63]

Kështu u fut idhujtaria e paganizmi në fenë e Isait -alejhi selam- nëpërmjet romakëve dhe nuk mbeti feja e drejtë e tij,

---

62 Shih tefsir Ibn Kethir të sures Junus: 4/295.

63 Shih librin e autorit me titull "El-Xheuab Es-Sahih": 3/18.

veçse te një pakicë njerëzish të shpërndarë në Sham dhe jashtë tij.

Vijimi i pasuesve të drejtë të Isait -alejhi selam-

Profeti Muhamed -alejhi selam-, na ka treguar se një grup i shpëtuar, siç ka qenë te Beni Israilët, ka qenë edhe te të krishterët, kur ka thënë: "**Janë përçarë hebrenjtë në shtatëdhjetë e një grupe: një do të jetë në Xhenet dhe shtatëdhjetë të tjerët në Zjarr. Janë përçarë të krishterët në shtatëdhjetë e dy grupe: shtatëdhjetë e një do të jenë në Zjarr dhe një në Xhenet...**", e transmeton Ibn Maxhe dhe e saktëson shejh Albani.

Shpëtimi i përmendur në këtë hadith lidhet me besimin e drejtë dhe mbajtësit e tij kanë vazhduar të jenë deri në kohën e profetit Muhamed -alejhi selam-. Ja dy shembuj prej tyre:

I pari: Murgu Behira.

Behira është një murg i Shamit, i cili e ka parë profetin Muhamed -alejhi selam- në moshë të vogël para se atij t'i vinte shpallja dhe e ka dalluar atë se do të jetë profeti i ardhshëm dhe i pritur i njerëzimit.

Ebu Musa El-Esharij -radiallahu anhu- tregon: "*Ebu Talibi u nis njëherë për në Sham bashkë me Profetin -alejhi selam- dhe disa fisnikë të Kurejshëve. Ata, kur kaluan nga murgu (i asaj zone), zbritën pranë tij dhe filluan të lirojnë devetë. Murgu, i cili më përpara, as nuk u dilte dhe as nuk u fliste, doli drejt tyre dhe ndërkohë që ata po zgjidhnin devetë, hyri dhe e kapi Profetin -alejhi selam- për dore dhe u tha: Ky është zotëria i botëve. Ky është i dërguari i Zotit të botëve. Këtë do ta dërgojë Allahu rahmet për botët.*

Disa nga fisnikët kurejshitë i thanë atij: Nga e di ti këtë gjë?

Murgu u tha: Ju kur u ngjitët në kodër, nuk mbeti: as pemë, as gur, veçse i ranë atij në sexhde dhe ato nuk bien në sexhde, veçse për ndonjë profet. Pastaj unë e njoh atë me vulën e profetësisë poshtë shpatullave si mollë.", e transmeton Ibn Ebij Shejbe, Tirmidhiu dhe e saktëson shejh Albani.

I dyti: Priftërinjtë me të cilët është takuar Selman El-Farisij -radiallahu anhu-.

Selmani -radiallahu anhu-, ka lindur në Persi dhe është prej atyre njerëzve, të cilët para dërgimit të profetit Muhamed -alejhi selam- ishin në kërkim të fesë së drejtë. Ai tregon se një herë në Persi i pa të krishterët duke u falur në faltoret e tyre dhe e pëlqeu atë veprim. Ai i pyeti ata se ku e ka origjinën feja e tyre dhe ata i thanë se e ka në Sham. Ai pasi e mësoi origjinën e kësaj feje u largua nga Persia në ndjekje të gjurmëve të saj dhe kështu arriti në Sham. Ai në Sham gjeti një prift për të cilin thotë: "*Nuk kam parë njeri pesëvaktësh më të mirë se ai: as më shumë asket se ai në Dynja dhe as më i dhënë se ai pas Ahiretit.*"

Pastaj Selmani tregon se prifti para se të vdiste i tregoi atij për një tjetër si ai në Mosil, pastaj ky për një tjetër në Nasibin , pastaj ky për një tjetër në Amurije (të gjitha këto qendra të asaj kohe në kufi me Shamin)[64], pastaj ky i fundit i thotë: "*O bir! Pasha Allahun, nuk di njeri tjetër të ketë mbetur si ne, që ti të shkosh tek ata, por ty të është afruar koha e një profeti, i cili do të dërgohet me fenë e Ibrahimit. Ai ka për të dalë prej tokës*

---

[64] Këto qendra janë disa qytete të njohura të asaj kohe: Mosili është në Irak, Amurija është në Azinë e vogël dmth: Tuqia sot, ndërsa Nasibini mes të dyjave dhe që sot gjithashtu i përket Turqisë.

arabe dhe ka për të emigruar për te një vend mes dy gurishteve të zeza në të cilën ka palma. Ai ka disa shenja të dallueshme: pranon dhuratën, nuk ha prej sadakasë dhe mes dy shpatullave ka vulën e profetësisë." E transmeton imam Ahmedi dhe e saktëson shejh Albani.

Nga këto përshkrime rezulton si më poshtë:

1- Mes pasuesve të Isait -alejhi selam- ka pasur besimtarë të drejtë në Sham dhe jashtë tij deri në kohën e profetit Muhamed -alejhi selam-.

2- Këta besimtarë të drejtë pasues të Isait -alejhi selam- kishin detaje të hollësishme rreth profetit Muhamed -alejhi selam-. Ata e dinin se prej kujt rrjedh, vendin ku do të shfaqet, vendin ku do të emigrojë, karakterin e tij dhe shenjat e tij fizike.

3- Numri i këtyre besimtarëve në kohën dërgimit të profetit Muhamed -alejhi selam- ka qenë i pakët dhe kjo për shkak se mes Isait -alejhi selam- dhe Muhamedit janë gjashtëqind vjet, treqind prej tyre janë pas kalimit të romakëve në krishterim[65], ata të cilët e përzien fenë e tij me idhujtari.

Si përfundim, themi se Shami është gjithashtu vendi i pasuesve të drejtë të Isait -alejhi selam- pas mohimit të hebrenjve. Ata kanë vazhduar të jenë atje deri në kohën e shfaqjes së profetit Muhamed -alejhi selam- dhe ymetit të tij.

---

[65] Shih librin e Shejh El-Islam Ibn Tejmije El-Xheuab Es-Sahih: 4/380.

SHAMI DHE PASUESIT E MUHAMEDIT -ALEJHI SELAM-

Kush është Muhamedi -alejhi selam-?

Muhamedi -alejhi selam- është pasardhësi i familjes së Ibrahimit nga degëzimi i Ismailit -alejhima selam-, i cili u dërgua pas profetëve të Beni Israilëve për të ripërtërirë fenë e Ibrahimit, për ta përsosur atë, që ajo të jetë fe për mbarë njerëzimin dhe për të vulosur me të profetësinë. Ai lindi, u rrit dhe deklaroi dërgimin e tij pranë Qabesë në Mekë, shtëpia e parë e Allahut në tokë, e ndërtuar nga Ibrahimi -alejhi selam-.

Profeti Muhamed -alejhi selam- u dallua për tre veçori shumë të shtrenjta.

E para: Prejardhja nga Ibrahimi -alejhi selam-.

Allahu i madhëruar kur tregon në Kuran për ndërtimin e Qabesë në Mekë, përmend lutjen e Ibrahimit për pasardhësit e tij atje dhe thotë:

رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ

"O Zoti ynë! Dërgo tek ata një profet prej tyre që t'iu lexojë atyre ajetet e Tua, t'iu mësojë atyre librin dhe urtësinë dhe t'i pastrojë ata!", sure El-Bekara: 129.

Rezultati i kësaj lutjeje ishte Muhamedi -alejhi selam- kur Allahu i madhëruar i tha atij:

يَاأَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ* قُمْ فَأَنْذِرْ* وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ* وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ* وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ* وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ* وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ

"O ti i mbështjellë! * Ngrihu dhe paralajmëro njerëzit! * Zotin tënd madhëroje! * Petkat e tua pastroi * Ndyrësinë në besim braktise * Mos jep për të përfituar * dhe për hir të Zotit tënd bëj durim!", sure El-Mudethir: 1-7.

Muhamedi -alejhi selam- pas kësaj thirrjeje nga Zoti i tij, thoshte: "**Unë jam lutja e babait tim Ibrahimit.**", e transmeton Ahmedi, Hakimi dhe e saktëson shejh Albani.

Ai me këto fjalë do të thotë: Ibrahimi -alejhi selam- është babai im dhe unë jam profeti i kërkuar prej tij.

Kështu, Muhamedi -alejhi selam- me prejardhjen e tij nga Ibrahimi -alejhi selam- dhe trashëgiminë e profetësisë prej tij, pati veçorinë kryesore të profetëve pas Ibrahimit dhe shtoi mbi ta banimin pranë shtëpisë së tij, Qabesë së nderuar.

E dyta: Dërgimi me fenë: e drejtë, e lehtë dhe të plotë.

Me fjalën "Fe e drejtë" është për qëllim ndjekja e Ibrahimit në besim, siç i thotë Allahu i madhëruar në Kuran:

قُلْ إِنَّنِي هَدَانِي رَبِّي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا قِيَمًا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

“Thuaj: Mua, Zoti im më ka udhëzuar për në rrugën e drejtë, fenë e qëndrueshme, fenë e Ibrahimit, i cili ishte ndjekës i mirë i udhëzimeve të Zotit dhe nuk ishte prej mushrikëve.”, sure El-En’am: 161.

Duket qartë se urdhri në këtë ajet për të ndjekur fenë e Ibrahimit -alejhi selam- ka për qëllim dy cilësi me të cilat ai u dallua: besimin e Allahut të vetëm, larg shirkut dhe idhujtarisë, sepse kjo është feja e qëndrueshme dhe ndjekjen e mirë të udhëzimeve të Tij, sepse ky është qëllimi i fesë së drejtë.

Zakonisht, përmendja e Ibrahimit -alejhi selam- me këto dy cilësi bëhet për ta dalluar atë nga hebrenjtë dhe të krishterët, siç thuhet në Kuran:

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

“**Ata thanë: bëhuni jehudinj apo të krishterë, se kështu do të udhëzoheni! Thuaj vetëm fenë e Ibrahimit, i cili ishte ndjekës i mirë i udhëzimeve të Zotit dhe nuk ishte prej mushrikëve.**”, sure El-Bekara: 135.

D.m.th. vetëm si Ibrahimi -alejhi selam-, i cili bashkonte mes të dyjave dhe jo si hebrenjtë, të cilët ofronin modelin e një ndjekësi jo të mirë për shkak të qëndrimit të keq të tyre ndaj: librit të Allahut, profetëve dhe besimtarëve të sinqertë dhe as si të krishterët, të cilët ofronin besim të shtrembëruar e të përzier me idhujtari.

Me fjalën “fe e lehtë” është për qëllim marrja për bazë e lehtësimit dhe jo e vështirësimit, sepse Beni Israilët pas zbritjes

së Teuratit për shkak të kundërshtimeve të tyre të shpeshta u erdhën shtrëngime në fe. Prandaj Profeti -alejhi selam- thoshte: "**Nuk jam dërguar, as me jehudizëm dhe as me krishterizëm, por jam dërguar me fenë e drejtë dhe të lehtë.**", e transmeton Ahmedi dhe e saktëson shejh Albani.

Prej shtrëngime që kanë qenë në fenë e tyre, janë:

1- Shtrëngime në lidhje me pastrimin, aq sa u kërkua prej tyre prerja e rrobës ku ka rënë pisllëku, ndërkohë që në Islam mjafton larja me ujë.

2- Shtrëngime në lidhje me ushqimin, aq sa atyre iu ndalua edhe një pjesë e ushqimit të pastër si p.sh.: mishi i devesë dhe qumështi i saj, ndërkohë që në origjinë çdo kafshë që ushqehet me të pastra dhe nuk është grabitqare është hallall.

3- Shtrëngime në lidhje me pendimin nga gjynahet, aq sa prej tyre u kërkua të vrasin veten në shenjë pendimi për disa nga gjynahet e tyre, ndërkohë që në Islam në lidhje me gjynahet ka veprime shlyerëse dhe pendim të sinqertë.

Ndërsa me fjalën "fe e plotë" është për qëllim përfshirja në fenë e Muhamedit -alejhi selam-: rregulla, udhëzime dhe gjykime, të cilat prekin çdo aspekt të jetës njerëzore si: besimi, ritet fetare, marrëdhëniet mes njerëzve, morali, pastërtia, shëndeti, martesat, ndarjet, përgjegjësitë familjare, pasuritë, vdekjet, trashëgimitë, pushtetarët, populli etj. duke marrë në konsideratë në secilën prej tyre më të përshtatshmen dhe më të mirën.

Allahu i madhëruar i thotë Muhamedit -alejhi selam- në Kuran:

وَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ

"Ne të zbritëm ty librin me të drejtën, vërtetues i asaj që ishte para teje dhe dominues mbi ta.", sure El-Maide: 48.

Imam Ibn Kethiri -Allahu e mëshiroftë-, në lidhje me këtë ajet thotë: "*Allahu e bëri këtë libër (d.m.th. Kuranin që mban fenë e Muhamedit), të cilin e zbriti të fundit dhe vulosi me të librat, më përfshirës në udhëzime, më të madh në vlera dhe më të përpiktë në rregulla. Ai mblodhi bukuritë e librave më përpara dhe shtoi mbi ta plotësime që nuk ishin te ndonjë libër tjetër.*"[66]

Kështu profeti Muhamed -alejhi selam- u dërgua me besimin e drejtë të Ibrahimit, modelin e mirë të ndjekjes së tij dhe fenë e lehtë. Pastaj Allahu ia përsosi atij fenë duke i përshirë në të plotësime dhe përmirësime që nuk ishin në asnjë fe tjetër para tij.

E treta: Muhamedi -alejhi selam- u dërgua profet për të gjithë njerëzit.

Dërgimi i Muhamedit -alejhi selam- me një fe të plotë sipas karakteristikave të lartpërmendura bëri që të anulohet adeti i hershëm i dërgimit të profetëve te popuj të veçantë dhe të njësohet feja për të gjithë njerëzit.

Allahu i madhëruar i tha Muhamedit -alejhi selam- në Kuran:

قُلْ يَاأَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا

---

66 Shih tefsir Ibn Kethir: 3/128.

"Thuaj: O ju njerëz! Unë jam i dërguari i Allahut për të gjithë ju.", sure El-Araf: 158.

Fjala e Allahut të madhëruar [**për të gjithë ju**] d.m.th. për të gjithë racat dhe kombësitë.

Kjo deklaratë nuk i është kërkuar tjetërkujt veç profetit Muhamed -alejhi selam- dhe prandaj ai thoshte: "**Profetët dërgoheshin te popujt e tyre në veçanti, ndërsa unë u dërgova të njerëzit në përgjithësi.**", e transmeton Buhariu dhe Muslimi.

Dërgimi i profetit Muhamed për të gjithë njerëzit do të thotë se ai, siç është profet i Arabisë, është profeti i çdo vendi tjetër në tokë. Ai me këtë veçori u dallua mbi të gjithë profetët para tij, të cilët ishin profetë fisesh e kombesh të veçanta.

Ky është profeti Muhamed -alejhi selam- dhe këto janë veçoritë e tij për shkak të të cilave ai u ngarkua me detyrën e thirrjes së popujve në besim dhe iu dha e drejta për të luftuar ata që e pengojnë atë në këtë detyrë, ku njëri prej tyre është edhe populli i Shamit.

Profetësitë për çlirimin e Shamit

Profeti Muhamed -alejhi selam- që nga koha e lindjes së tij ka pasur shenja se do të kishte ndikim në Sham. Ai thoshte: **"Nëna ime kur ishte shtatzënë me mua pa në ëndërr se prej saj doli një dritë e cila ndriçoi ndërtesat e larta të Shamit.",** e transmeton Ahmedi dhe e saktëson shejh Albani.

Suhejli, imami i historisë profetike -Allahu e mëshiroftë- në lidhje me këtë hadith, thotë: "*Drita që ndriçoi Shamin tregon*

për çlirimit e këtij vendi. Kjo mirësi bëri që atje të përqendrohet hilafeti gjatë kohës së emevive dhe kështu me dritën e profetit Muhamed u ndriçua ky vend e vende të tjera."[67]

Pastaj, me zbritjen e shpalljes te profeti Muhamed -alejhi selam- i vinin shpesh herë lajme inkurajuese prej Allahut të madhëruar se sundimi i Shamit do t'i kalonte atij dhe ai herë pas here i përgëzonte me të shokët.

Një prej rasteve ku Profeti -alejhi selam- i përgëzoi shokët e tij është ai i Betejes së Hendekut kur po hapte hendekun për mbrojtjen e Medines nga mushrikët. Atij në atë moment të vështirë kur nuk dihej nëse do kishte më Islam, i vijnë lajmet për çlirimin e zonave përreth dhe ai atëherë u tha shokëve të tij: "**Allahu Ekber! M'u dhanë çelësat e Shamit. Allahu Ekber! M'u dhanë çelësat e Persisë! Allahu Ekber! M'u dhanë çelësat e Jemenit!**", e transmeton Ahmedi, Nesaiu etj. dhe e saktëson Ibn Haxheri.

Dhënia e çelësave të këtyre vendeve do të thotë çlirim i tyre dhe ishte një përgëzim i madh për profetin Muhamed -alejhi selam- dhe sahabët për atë situatë në të cilën ndodheshin. Ata kështu mësuan se Allahu i madhëruar, jo vetëm që do ta ruante këtë fe, por edhe do ta bënte atë që të sundojë vendet e tjera brenda dhe jashtë Arabisë, duke filluar me Shamin, vendin e profetëve para tij.

Edhe Ehli Kitabi si pasues të librave të mëparshëm e dinin se Shami me shfaqjen e profetit të fundit do të kalojë në duart e tij. Kanë ardhur shumë lajme me këtë përmbajtje dhe për

---

67 Shih librin e autorit me titull Er-Reud El-Unuf: 2/115.

ilustrimin e saj le të përmendim dy dëshmi: një nga hebrenjtë dhe një nga të krishterët.

E para: Dëshmia e Kab El-Ehbarit -Allahu e mëshiroftë-.

Kab El-Ehbar -Allahu e mëshiroftë- është një tabi'in i njohur në historinë islame për diturinë e tij rreth Teuratit, pasi rridhte prej dijetarëve të hebrenjve të Jemenit dhe ka jetuar në kohën e profetit Muhamed -alejhi selam-.

Kabi thotë: "*Gjej të shkruar në Teurat: Muhamedi është i dërguari i Allahut. Ai është: as i vrazhdë, as i ashpër, as bërtet në tregje, as e kthen të keqen me të keqe, por fal dhe i kapërcen (gabimet e të tjerëve). Ymeti i tij janë falënderuesit. Ata e falënderojnë Allahun në çdo tatëpjetë dhe e madhërojnë Atë në çdo përpjetë. Petkat e tyre i zgjasin deri në gjysmë të kërcirit. Ata u japin abdes gjymtyrëve. Safi i tyre në namaz është si safi i tyre në luftë. Thirrësi i tyre thërret lart në qiell dhe ata gjatë natës kanë një gumëzhimë si gumëzhima e bletëve. Vendlindja e tij është Meka. Vendi i hixhretit të tij është Taba (emër i vjetër i Medines). Pushteti i tij është në Sham.*", e transmeton Darimiu me zinxhir të saktë.

E dyta: Dëshmia e Herakliut, guvernatorit të Shamit.

Herakliu është guvernatori i fundit romak në Sham, i cili ka jetuar në kohën e profetit Muhamed -alejhi selam- dhe ishte një njeri i krishterë, i zgjuar dhe i dijshëm. Me Herakliun është takuar një herë Ebu Sufjani -radiallahu anhu- kur vajti në Sham për tregti, para se të bëhej mysliman dhe ka dëgjuar prej tij çudira. Ai e pyeti Ebu Sufjanin hollësisht për profetin Muhamed -alejhi selam-. Ai e pyeti atë për: prejardhjen e tij, karakteristikat e tij, karakteristikat e pasuesve të tij dhe çfarë u

thotë ai njerëzve. Ebu Sufjani në përgjigje të këtyre pyetjeve i tregoi Herakliut se Muhamedi -alejhi selam-: ka prejardhje të mirë, nuk ka pasur te baballarët e tij njeri me pushtet, ndjekësit e tij janë njerëzit e thjeshtë, ndjekësit e tij shtohen dhe nuk pakësohen, ndjekësit e tij nuk e lënë fenë pas përqafimit të saj, nuk është akuzuar ndonjëherë për gënjeshtra, nuk e thyen besën, në luftë me kundërshtarët e tij herë fiton dhe herë martirizohet, urdhëron njerëzit për të adhuruar Allahun e vetëm pa i shoqëruar Atij askënd dhe i porosit ata për: faljen e namazit, dhënien e zekatit, vërtetësi, ndershmëri dhe mbajtjen e lidhjeve farefisnore.

Herakliu kur dëgjoi prej tij këto përgjigje i tha: "*Kështu janë profetët... Nëse këto që më the janë të vërteta, atëherë ai ka për të sunduar vendin ku kam vënë këmbët e mia. E dija që ai ka dalë, por nuk e dija se është prej jush.*", e transmeton Buhariu dhe Muslimi.

Fjala e tij [*ai ka për të sunduar vendin ku kam vënë këmbët e mia*] d.m.th. ka për të marrë prej meje pushtetin e Shamit.

Pra, ka një pajtueshmëri në të gjitha lajmet profetike: ato të përmendura nga profeti Muhamed dhe ato të përmendura nga profetët para tij, se Shamin e trashëgojnë ata që mbajnë besimin e drejtë, besim të cilin me shfaqjen e profetit të fundit, profetit Muhamed -alejhi selam- do ta mbante ai dhe ymeti i tij.

Çlirimi i Shamit nga pasuesit e Muhamedit -alejhi selam-

Përpjekjet për çlirimin e Shamit dhe rikthimin e tij te besimi i drejtë kanë filluar që në kohën e profetit Muhamed -alejhi selam-. Përpjekja e parë për çlirimin e disa zonave të tij ka

ndodhur në vitin e pestë të hixhretit kur profeti Muhamed -alejhi selam- i drejtohet vendit të quajtur Deumet El-Xhendel.

El-Uakidij, dijetari i njohur i historisë profetike -Allahu e mëshiroftë-, thotë: "*Beteja e Deumet El-Xhendel është e para betejë e Shamit*."[68]

Vendi Deumet El-Xhendel është prej vendeve të shkretëtirës së Shamit në kufi me Arabinë dhe ai asokohe banohej nga të krishterë e idhujtarë arabë, të cilët u bënin padrejtësi kalimtarëve[69].

Pastaj përpjekjet vazhduan në vitin e shtatë të hixhretit pas mbarimit të betejës së Hajberit, kur Profeti -alejhi selam- bëri marrëveshje me hebrenjtë e Uadi El-Kura dhe Tejma, që të dyja gjithashtu pjesë e shkretëtirës së Shamit në kufi me Arabinë[70].

Pastaj në vitin e tetë të hixhretit u zhvillua beteja e famshme e Mu'tes me fiset e krishtera arabe të përkrahura nga romakët, të cilët kishin vrarë lajmëtarin e Profetit -alejhi selam-[71], duke arritur kësaj radhe deri në afërsi të Detit të Vdekur, pas të cilit vjen Palestina.

Pastaj Beteja e Taj-it në vitin e nëntë të hixhretit dhe pak më vonë në të njëjtin vit beteja e famshme e Tebukut,[72] e cila

---

68 Shih librin Tarikh Ibn Asakir: 2/3.

69 Shih librin Megazij El-Uakidij: 1/402.

70 Shih librin El-Bidaje ue En-Nihaje: 4/248.

71 Shih librin Megazij El-Uakidij: 2/755 dhe El-Fusul min Sirat Er-Resul: 193.

72 Shih librin Megazij El-Uakidij: 3/984 dhe librin El-Bidaje ue En-Nihaje: 4/3

është dhe përpjekja e fundit gjatë jetës së profetit Muhamed -alejhi selam- dhe që të dyja i përkasin gjithashtu shkretëtirës së Shamit.

Pas vdekjes së profetit Muhamed -alejhi selam- përpjekjen për çlirimin e Shamit e vazhduan sahabët të cilët mbajtën pas tij amanetin e thirrjes së popujve në fenë e drejtë. Ebu Bekri -radiallahu anhu- në fund të vitit të 12-të të hixhretit nisi në drejtim të Shamit katër ushtri[73] të kryesuara nga: Jezid bin Ebu Sufjan, Shurahbil bin Hasene, Ebu Ubejde bin El-Xherrah dhe Amr bin El-As -radiallahu anhum-. Këto ushtri filluan të përparonin shumë shpejt në Sham dhe vendet dorëzoheshin njëri pas tjetrit. Ata për pak kohë arritën të hyjnë thellë në Sham si: Palestinë, Jordani, Damask, Homs etj., aq sa edhe vetë Herakliu, guvernatori i fundit i Shamit, çuditej me përparimin e shpejtë të sahabëve në Sham.

Herakliu i gjendur në këtë situatë dhe duke i njohur mirë profetësitë në lidhje me Shamin -se ai është vendi i profetëve- shtroi idenë e një marrëveshjeje, mirëpo shokët dhe këshilltarët e tij nuk e pranuan dhe zgjodhën luftën.

Imam Taberiu në historinë e tij shënon: "*Herakliu u tha romakëve: Mendoj të mos luftoni me këta njerëz dhe të bëni një marrëveshje me ta. Pasha Allahun nëse ua jepni atyre gjysmën e prodhimit të Shamit dhe t'ju mbeten të pa cenuara kodrat e romakëve është më mirë për ju se sa t'jua marrin Shamin dhe t'ju shoqërojnë në kodrat e romakëve. Me t'u thënë këto fjalë filloi të shfryjë vëllai dhe dhëndri i tij dhe e kundërshtuan atë të gjithë të*

---

73 Shih Tarikh Et-Taberij: 3/387.

pranishmit. Ai kur e pa se ata nuk po pajtoheshin me të, vendosi të dërgojë ushtrinë."[74]

Këto qëndrime çuan në një përballje të fortë mes romakëve dhe myslimanëve në vitin e 15-të sipas hixhretit në kohën e halifes tjetër Umer bin El-Khattab -radiallahu anhu- në atë që njihet me emrin Beteja e Jermukut në Jordani. Për këtë betejë Herakliu mblodhi 124 mijë ushtarë, ndërsa myslimanët nuk arritën të bashkojnë më shumë se 24 mijë vetë[75]. Në këtë beteje ndodhi pikërisht ajo që Herakliu i druhej: romakët u mundën keq dhe Herakliu u detyrua të largohet nga Shami dhe t'i hapë rrugë çlirimit të plotë të tij. Thuhet se Herakliu kur mori rrugën e largimit u kthye nga Shami dhe tha: "*Lamtumirë o Siri! Lamtumirë e përhershme, se asnjë romak nuk ka për t'u kthyer më te ti veçse i frikësuar*."[76]

Kështu u çlirua Shami dhe u përmbush profetësia e profetit Muhamed -alejhi selam- dhe e profetëve para tij -alejhim selam-.

Çfarë u arrit me çlirimin e Shamit?

Me çlirimin e Shamit u shpalosen tre praktika të hershme të Allahut të madhëruar.

E para: Kalimi i Shamit nën udhëheqjen e besimtarëve të drejtë, të cilët besojnë Allahun për zot të vetëm dhe i binden

---

74 Shih Tarikh Et-Taberij: 3/402.

75 Shih librin El-Bidaje ue En-Nihaje: 7/7.

76 Shih librin Tarikh Et-Taberij: 3/603.

Atij. Kjo sepse kështu është shkruar prej Allahut të madhëruar që në shkrimet e hershme, siç thuhet në Kuran:

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ

"Ne e kemi shkruar në Zebur pas Përkujtuesit *(d.m.th. pas Teuratit)* **se tokën e trashëgojnë robtë e Mi të mirë.",** sure El-Enbija: 105.

E dyta: Rikthimi i banorëve të Shamit -kësaj toke të bekuar- te feja e Ibrahimit -alejhi selam- duke ndjekur profetin Muhamed -alejhi selam-, i cili u dërgua me fenë e tij.

E treta: Dhënia e Shamit pozitën e referimit dhe të ruajtësit të fesë nëpërmjet përhapjes së udhëzimeve të profetit Muhamed -alejhi selam-, të përcjella nga sahabët. Dijetari i njohur i hadithit El-Uelid bin Muslim -Allahu e mëshiroftë- thotë: "*Në Sham janë futur dhjetë mijë sy që kanë parë profetin Muhamed -alejhi selam-*."[77]

Kjo është historia e lidhjes së Shamit me Muhamedin -alejhi selam- dhe pasuesit e tij: shkaqet, profetësitë dhe qëllimet e tyre.

---

77 Shih Tarikh Ibn Asakir: 1/327.

VEÇORIA E TRETË

SHAMI ËSHTË VEND I MBROJTUR

Mbrojtja si cilësi e Allahut të madhëruar

Prej emrave të njohur të Allahut të madhëruar është emri **El-Háfidh** dhe emri **El-Hafijdh**, kuptimi i të cilëve është **Ruajtësi,** ose **Mbrojtësi**. Këta dy emra janë përdorur në Kur'an për të treguar për një prej cilësive të Allahut të madhëruar dhe që është ruajtja e mbrojtja e krijesave nga e keqja dhe e dëmshmja. Nga përdorimi i këtyre emrave në Kuran vërehet se ruajtja e Allahut të madhëruar për krijesat e Tij është, edhe e përgjithshme, edhe e veçantë.

Ruajtja e përgjithshme është si ajo që është përmendur në ajetin:

لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ

"Për të *(d.m.th. për njeriun)* **ka melaike të njëpasnjëshme, të cilat i vijnë nga para dhe mbrapa për ta ruajtur atë nga çfarë ka krijuar Allahu.",** sure Err-Rrad: 11.

Muxhahidi në komentimin e këtij ajeti thotë: "*Nuk ka ndonjë njeri, veçse ka një melek të caktuar për ta ruajtur atë, në gjumë dhe zgjuar prej: xhindeve, njerëzve dhe krijesave të dëmshme. Sa herë i vjen atij ndonjë e keqe prej tyre, meleku i thotë: Kthehu mbrapa! Me përjashtim të asaj që e ka lejuar Allahu.*", e transmeton Taberiu.

Nëpërmjet kësaj ruajtjeje të Allahut të madhëruar ruhet ekuilibri në tokë, zbatohet caktimi i Allahut si: rrizku dhe exheli dhe arrihet qëllimi i Tij për krijesat për t'u parë punët dhe qëndrimet e tyre për të cilat ata do të shpërblehen.

Ndërsa ruajtja e veçantë është ruajtja që lidhet me besimin si ruajtja e: besimtarëve, profetëve, librit të Allahut, vendeve të shenjta si Meka dhe Medina etj.

Në Kuran thuhet:

إِنَّ اللَّهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ

"Allahu i mbron ata të cilët besuan. Allahu nuk i do ata që thyejnë besën dhe i mohojnë *(mirësitë e Tij).***",** sure El-Haxh: 38.

Në këtë ajet shprehet ruajtja e besimtarëve. Ibn Kethiri në komentimin e tij thotë: "*Allahu i mbron robtë e Tij, të cilët i mbështeten dhe i drejtohen Atij prej të keqes së të këqijve dhe prej kurtheve të të prishurve. Ai i ruan, i mban dhe i përkrah ata.*" Mbaron këtu fjala e tij -Allahu e mëshiroftë-.

Allahu gjithashtu thotë:

يَاأَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ

"**O ti i dërguar! Përcille atë që të është zbritur prej Zotit tënd se nëse nuk e bën, nuk e ke kryer detyrën e Tij dhe Allahu të ruan ty nga njerëzit.**", sure El-Maide: 47.

Në këtë ajet shprehet ruajtja e Allahut të madhëruar për profetin e Tij nga armiqtë e besimit dhe kurthet e tyre me qëllim që ai të mundet t'i përcjellë udhëzimet e Tij, t'i sqarojë njerëzve fenë e Tij dhe t'i udhëheqë besimtarët në rrugën e Tij.

Allahu i madhëruar gjithashtu thotë:

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

"Ne e kemi zbritur Përkujtuesin *(d.m.th. Kuranin)* **dhe Ne jemi ruajtësit e tij.",** sure El-Hixhr: 9.

Në këtë ajet shprehet ruajtja e librit të Allahut, i cili është vendi ku janë shënuar udhëzimet e Tij rreth besimit me qëllim që ato të jenë gjithmonë mes njerëzve larg humbjes dhe ndryshimit.

Profeti -alejhi selam- thotë:

"Në vendkalimet e Medines ka melaike. Nuk futet në të, as Dexhali dhe as murtaja.", e transmeton Buhariu dhe Muslimi.

Dhe thotë gjithashtu:

"Nuk ka vend që s'e shkel Dexhali me përjashtim të Mekës dhe Medines.", e transmeton Buhariu dhe Muslimi.

Në këto hadithe kemi ruajtjen e sigurisë së dy vendeve të shenjta, Meka dhe Medina, të cilat janë shenjat e besimit të drejtë në tokë me qëllim që njerëzit të mos i braktisin ato për shkak të frikës.

Kjo është ruajtja e Allahut të madhëruar me dy llojet e saj: e para për të gjitha krijesat, ndërsa e dyta e veçantë për besimin. Kjo e dyta qëndron më lart se e para, sepse është e veçantë për besimtarët dhe për besimin që ata mbajnë. Si kjo e dyta është edhe ruajtja e Shamit e përmendur në hadithet profetike.

Ruajtja e Shamit në hadithet profetike

Edhe në lidhje me Shamin kanë ardhur njoftime se Allahu i madhëruar kujdeset në mënyrë të veçantë për Shamin dhe banorët e tij.

Hadithi i parë

Zejd bin Thabit -radiallahu anhu- tregon: *Ishim te Profeti -alejhi selam- duke mbledhur copat, në të cilat ishte shkruar Kur'ani dhe ai na tha:* "**Mirësia është me Shamin.**" *E pyetëm: Pse, o dërguari i Allahut? Ai na tha:* "**Sepse melaiket e Rrahmanit** *(Mëshiruesit)* **kanë hapur flatrat e tyre mbi të**." e transmeton Ahmedi, Tirmidhiu etj. dhe e saktëson shejh Albani.

Fjala e tij [**Melaiket e Rrahmanit**] d.m.th. melaiket e rahmetit dhe të mëshirës, përderisa Allahu i madhëruar ia bashkëngjit ato emrit të Tij Rrahman, i cili tregon për cilësinë e mëshirës.

Ndërsa fjala e tij [**kanë hapur flatrat e tyre mbi të**] do të thotë për t'i ruajtur banorët e Shamit nga mohimi, siç tregon dijetari i njohur i komentimit të haditheve profetike Mula Ali El-Kariu -Allahu e mëshiroftë-[78].

---

78 Shih Merkat El-Mefatih: 9/4039

Hadithi i dytë

Abdullah bin Hauale -radiallahu anhu- tregon se Profeti -alejhi selam- na tha: **"Do të ndaheni në provinca: një në Sham, një në Jemen dhe një në Irak."** I thashë: Më zgjidh njërën, o i dërguari i Allahut! **"Ai më tha: Syno Shamin, sepse ai është toka më e mirë e Allahut dhe atje mblidhen më të mirët prej robëve të Tij. Allahu ma ka garantuar mua Shamin dhe banorët e tij. E nëse nuk doni, atëherë synoni Jemenin dhe pini prej burimeve të tij.", e** transmeton Ahmedi, Ebu Daudi etj. dhe e saktëson shejh Albani.

Fjala e tij [**ma ka garantuar mua Shamin dhe banorët e tij**] do të thotë: Ma ka garantuar mua ruajtjen e Shamit dhe të banorëve të tij prej të keqes së mohuesve dhe zaptimit të tyre[79].

Nga këto hadithe përfitohet si më poshtë:

1- Shami është vend, të cilit Allahu i madhëruar i kushton kujdes të veçantë.

2- Kujdesi për Shamin është për shkak të besimit, sepse atje është vendi ku mblidhen njerëzit më të dashur të Allahut dhe që janë besimtarët e sinqertë.

3- Mbrojtja e Shamit është prej mohuesve dhe armiqësive të tyre në mënyrë që banorët e Shamit ta ruajnë besimin për të cilin janë dalluar.

4- Ruajtja e Shamit nga sprovat e besimit e ka shtyrë Profetin -alejhi selam- t'i nxisë shokët e tij për të banuar në Sham.

---

79 Shih Sherh El-Mishkat: 12/3962

5- Ruajtja e Shamit nuk do të thotë se nuk do të ketë besim dhe besimtarë veçse në Sham, por do të thotë se Shami është më i ruajturi vend nga sprovat e besimit, pastaj Jemeni, pastaj vendet e tjera sipas largësisë. Dijetari i njohur i Shamit El-Izzu bin Abdus-Selam -Allahu e mëshiroftë- në lidhje me banorët e Shamit, thotë: "*Sprovat, nëse janë në fe, banorët e Shamit ruhen prej tyre dhe i qëndrojnë besimit, e nëse ato nuk janë në fe atëherë ata veprojnë në lidhje me to sipas besimit. A ka lavdërim më të plotë se ky?!*"[80] Mbaron këtu fjala e tij -Allahu e mëshiroftë-.

6- Ruajtja e Shamit është premtim prej Allahut dhe premtimi i Tij gjithmonë përmbushet.

Njëri prej transmetuesve të këtij hadithi, i cili quhet Said bin Abdul-Aziz -Allahu e mëshiroftë-, në lidhje me sahabiun Abdullah bin Hauale -radiallahu anhu-, thotë: "*Abdullah bin Hauale është nga fisi Ezd dhe ka banuar në luginën e lumit Jordan. Ai kur përcillte këtë hadith thoshte: Atë që e ka garantuar Allahu, nuk ka humbje për të*."[81]

Pëlqimi i banimit në Sham

Këto hadithe, të cilat njoftojnë mbrojtjen e Shamit, kanë bërë që shumë prej selefëve ta preferojnë atë për banim.

Atá El-Khurasanij -Allahu e mëshiroftë- tregon:

"*Kur vendosa të largohem nga Khurasani, i pyeta njerëzit e dijes atje: Ku mendoni ta vendos familjen time? Ata të gjithë më thanë: Në Sham.*

---

80 Shih librin e autorit me titull Tergib Ehl-il-Islam: 4.

81 Shih librin Tarikh Ibn Asakir: 1/57.

Pastaj shkova në Basra dhe i pyeta njerëzit e dijes atje: Ku mendoni ta vendos familjen time? Ata të gjithë më thanë: Në Sham.

Pastaj shkova në Kufe dhe i pyeta njerëzit e dijes atje: Ku mendoni ta vendos familjen time? Ata të gjithë më thanë: Në Sham.

Pastaj shkova në Mekë dhe i pyeta njerëzit e dijes atje: Ku mendoni ta vendos familjen time? Ata të gjithë më thanë: Në Sham.

Pastaj shkova në Medine dhe i pyeta njerëzit e dijes atje: Ku mendoni ta vendos familjen time? Ata të gjithë më thanë: Në Sham."[82]

Atá El-Khurasanij -Allahu e mëshiroftë- është një tabi'in nga Khurasani i Persisë i vendosur në Sham. Ai ka jetuar dhe ka vdekur në Palestinë, në Kuds pranë xhamisë Aksa në vitin 135 sipas hixhretit.

Imam Ahmedi -Allahu e mëshiroftë- kur pyetej: *Ku mendon të vendoset ai i cili nuk e pëlqen vendin ku ndodhet,* thoshte*: Medina.* I thanë: *Tjetër veç Medines?* Ai u përgjigj: *Meka.* I thanë: *Tjetër veç Mekës?* Ai u përgjigj: *Shami. Shami është vendi i grumbullimit të fundit.* Pastaj tha: *Damasku, sepse atje mblidhen njerëzit kur munden nga romakët.*

Nga Imam Ahmedi -Allahu e mëshiroftë- janë transmetuar gjithashtu dhe dy detaje shumë të nevojshme për ata që duan të vendosen në Sham për banim.

I pari: Mbajtja e familjes larg atyre vendeve të Shamit që kanë konflikte.

---

82 Shih librin Tarikh Ibn Ebij Khajtheme: 2/107.

Nxënësi i imam Ahmedit, Ebu Talib El-Mushkanij -Allahu e mëshiroftë- tregon se e ka pyetur atë: "*Të vendosem në Damask? Ai më tha: Po. I thashë: Në Ramla? Ai më tha: Jo, sepse ajo është zonë bregdetare*."

Ndërsa një tjetër nxënës tregon se ai është përgjigjur: "*Nëse dikush nuk ka familjen me vete, bregdeti dhe zonat kufitare kanë më shumë shpërblim, sepse kështu mbron myslimanët dhe i gjithë Shami është vend i begatë."*

Damasku dhe Ramla, që të dyja janë zona të Shamit, ama Damasku gjithmonë ka qenë zonë më e mbrojtur sesa Ramla, sepse Ramla duke qenë bregdet ishte vendkalim edhe për armiqtë e Islamit.

I dyti: Mbajtja e familjes larg Shamit kur ai i gjithi është përfshirë në konflikte, apo e vërteta në atë vend është dobësuar.

Jakub bin Bukhtan, një nxënës tjetër i imam Ahmedit, -Allahu i mëshiroftë-, tregon se e ka dëgjuar atë duke thënë: "*I kam pas këshilluar njerëzit të vendosin familjet në Sham, ndërsa sot jo*."

Duket qartë se ndryshimi i gjendjes në Sham e ka bërë imam Ahmedin -Allahu e mëshiroftë- të ndryshojë mendim rreth banimit atje.

Imam Ibn Rexhepi -Allahu e mëshiroftë- pas përmendjes së këtyre citateve të përcjella prej imam Ahmedit, thotë: "*E përgjithshmja e përmendur nga imam Ahmedi është se ai e konsideron të pëlqyeshëm banimin në Sham dhe vendosjen e familjes në qendrat e saj si Damasku. Ndërsa në periferitë e saj dhe zonat kufitare pranë bregdeteve nuk e pëlqen banimin me*

familjen për shkak të frikës nga sulmet e mohuesve. Ai në ato vende pëlqen vetëm qëndrimin për mbrojtjen e tyre pa marrë me vete gratë dhe fëmijët."[83]

[83] Shkëputur nga libri i autorit me titull Fadail Esh-Sham: 166.

VEÇORIA E KATËRT

SHAMI ËSHTË DIREKU I SHTËPISË SË ISLAMIT

Çfarë do të thotë direku i shtëpisë së Islamit?

Direku i diçkaje është ai që mban peshën dhe barrën e saj dhe kur kjo fjalë i bashkëngjitet fjalës "**Shtëpi e Islamit**" do të thotë: një vend ku feja islame është e dukshme, praktikohet dhe myslimanët i referohen atij në mësimin e saj si dhe një vend me pushtet sipas Islamit, me të cilin ai mbron Islamin dhe kujdeset për të.

Pra, fjala direk nënkupton, ose fenë Islame, ose pushtetin e fesë Islame, por mundet edhe të dyja njëkohësisht, sepse siç thotë Ibn Rexhepi, komentuesi i njohur i haditheve -Allahu e mëshiroftë-:

"*Libri që të praktikohet ka nevojë për një pushtet që të përkrahet dhe të luftohet me të ai i cili nuk i bindet atij, siç i ka bashkuar Allahu i madhëruar në ajetin:*

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَ أَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَ أَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ

Ne i dërguam profetët tanë me prova të qarta dhe u zbritem atyre librin dhe peshoren e drejtësisë që njerëzit të ecin drejt. Ne e zbritëm gjithashtu dhe hekurin, i cili është i fortë dhe njerëzit prej tij kanë dobi me qëllim që Allahu të shohë se kush e përkrah Atë dhe profetët e Tij pa e parë Atë. Me të vërtetë Allahu është i Fortë dhe Triumfues."[84], sure El-Hadid: 25.

Domethënia e fjalës së autorit është se Allahu i madhëruar ka zbritur librin dhe ka dërguar profetët dhe ata simbolizojnë fenë e besimin. Ai njëkohësisht ka zbritur edhe hekurin, i cili simbolizon pushtetin që të përkrahet me të e vërteta. Kështu, që feja të jetë e dukshme, duhet patjetër që ajo të shoqërohet me pushtet.

Shami është direku i shtëpisë së Islamit

Amr bin El-As dhe Ebu Darda -radiallahu anhuma- tregojnë se Profeti alejhi selam ka thënë:

"**Isha në gjumë dhe pashë në ëndërr melaiket duke e marrë direkun e Librit nga poshtë jastëkut tim. E kuptova se ai do të largohej dhe e ndoqa me sy. Pashë se ai u vendos në Sham. Dijeni se besimi, kur të vijnë sprovat, do të jetë në Sham.**", e transmeton imam Ahmedi dhe e saktëson shejh Albani.

---

84 Shih fjalët e autorit në librin Fadail Esh-Sham: 171

Nga ky hadith përfitohet si më poshtë:

1- Ngjarja e zhvendosjes së direkut të Librit nga Arabia për në Sham është ëndërr e parë nga Profeti -alejhi selam- dhe ëndrrat e profetëve janë të vërteta, sepse ato janë shpallje prej Zotit të botëve, siç ka ndodhur edhe me Ibrahimin -alejhi selam-, kur disa urdhra të Zotit i erdhën në ëndërr.

2- Largimi i direkut të Librit për në Sham do të thotë se Shami do të mbajë besimin islam dhe pushtetin e tij.

Komentimi i kësaj ëndrre me fjalën besim duket qartë te fjala e Profetit alejhi selam kur thotë: [**Dijeni se besimi, kur të vijnë sprovat, do të jetë në Sham.**] duke përdorur fjalën besim si komentim të fjalës direk.

Rreth fjalës besim të përmendur në këtë hadith vërviten edhe lajme të tjera të përmendura nga profeti -alejhi selam- kur thotë: "**Baza e shtëpisë së besimtarëve është Shami.**", e transmeton Ahmedi, Nesai, Ibn Hibbani etj. dhe e saktëson shejh Albani.

Fjala e tij [**Baza e shtëpisë së besimtarëve]** do të thotë: më e madhja shtëpi e besimtarëve, apo vatani i tyre, apo ndërtesa më e madhe e tyre, siç sqaron imam Es-Sujutij -Allahu e mëshiroftë-.[85]

Ndërsa komentimi i saj me fjalën pushtet ka ardhur në një transmetim tjetër ku Profeti -alejhi selam- sqaron: "**Këtë ëndërr e komentoj me pushtet**."[86], e transmeton Ibn Asakir.

---

85 Shih librin e autorit me titull It'haf El-Ekhissa: 2/142.

86 Shih Tarikh Ibn Asakir: 1/101.

Edhe rreth këtij komentimi ka lajme të tjera përforcuese,[87] si lajmi i lartpërmendur i Kab El-Ehbar -Allahu e mëshiroftë- për Profetin -alejhi selam-: "*Pushteti i tij është në Sham*."

Prandaj Ibn Haxheri -Allahu e mëshiroftë- bashkon mes të dyjave dhe thotë: "*Bazuar në këtë hadith, dijetarët e komentimit të ëndrrave thonë se kush sheh në ëndërr direk ai komentohet: ose me fe, ose me një burrë që mund t'i mbështetesh dhe kështu ata e shpjegojnë fjalën direk me fjalët: fe dhe pushtet*."[88]

3- Zhvendosja e direkut të Librit për në Sham është prej caktimit të Allahut të madhëruar, sepse në hadith thuhet se këtë veprim e kryen melaiket, çfarë do të thotë se urdhri për të është prej Tij.

4- Vendosja e direkut të Librit në Sham do ta bëjë atë të qëndrueshëm në besim, me qëllim që Shami të jetë pikë mbështetjeje për të gjithë besimtarët në kohë sprovash.

Shtëpia e Islamit në Sham në historinë islame.

Në historinë islame njihen dy raste shumë të dukshme ku Shami ka mbajtur peshën kryesore të ymetit të Islamit, siç e ka njoftuar atë Profeti ynë -alejhi selam-.

E para: Koha e dinastisë emevite.

Dinastia emevite është një mbretëri Islame e themeluar në

---

87 Them përforcuese, sepse komentimi i ëndrrës me fjalën pushtet ka ardhur me zinxhir të dobët transmetimi dhe marrja e tij për referim ka nevojë për përforcim.

88 Shih librin Fet'h El-Barij: 12/403.

Sham, në Damask nga sahabiu i nderuar Muavija -radiallahu anhu- aty rreth viteve 41 sipas hixhretit dhe ka zgjatur deri në vitin 132 sipas hixhretit. Kjo mbretëri është ndër mbretëritë më të suksesshme të Islamit. Shami gjatë kohës së sundimit të saj, ka ftuar të tjerët në besim duke i zgjeruar kufijtë e myslimanëve nga perëndimi i largët deri në lindjen e largët d.m.th.: nga Spanja deri në Kinë dhe është kujdesur për besimin dhe besimtarët në çdo vend të sundimit të saj.

Në këtë kohë në Sham jetuan dijetarë dhe prijës të drejtë si: Muavija, Ebu Idris El-Khaulanij, Raxhá bin Hajue, Umer bin Abdulaziz, Mek'huli, El-Euzaij, Said bin Abdulaziz etj. -Allahu i mëshiroftë-, të cilët përhapën dije të saktë islame dhe penguan bidatet.

Prijësit dhe dijetarët e kësaj dinastie mblodhën sunetet profetike për t'iu mësuar njerëzve fenë e saktë. Ibn Shihab Ez-Zuhrij, dijetari i njohur i hadithit në kohën e tij -Allahu e mëshiroftë-, thotë: "*Na urdhëroi Umer bin Abdulazizi për mbledhjen e suneteve profetike dhe ne i mblodhëm ato në fletore. Atëherë ai dërgoi në çdo vend që sundonte, një fletore*."[89]

Shejhu i Islamit Ibn Tejmije -Allahu e mëshiroftë- në lidhje me këtë epokë thotë: "*Kush e vëzhgon me kujdes gjendjen e myslimanëve në kohën e mbretërimit të emevive e aq më tepër atë të kalifëve të drejtë do ta kuptojë se njerëzit e asaj kohe ishin më të mirë dhe më të begatë se njerëzit e kësaj kohe dhe se Islami në kohën e tyre ishte më i fortë dhe më i dukshëm*."[90]

---

89 Shih librin Tarikh Ibn Ebij Khajtheme: 2/247!

90 Shih librin Minhaxh Es-Suneh: 7/458.

E dyta: Koha e selxhukëve të Shamit.

Selxhukët e Shamit quhen sundimtarët e Shamit në emër të mbretërisë islame selxhuke me qendër në Asfahan. Selxhukët në vitin 471 sipas hixhretit shtinë në dorë Damaskun dhe këtu fillon epoka e tyre në Sham[91]. Ata në kohën e Imadudin dhe Nurudin Zinki -Allahu i mëshiroftë- u përballën me kryqëzatat kishtare për të mbrojtur rajonin prej sulmeve të tyre. Prej tyre ka dalë Salahudin Ejubi dhe pasardhësit e tij, pastaj shteti i Memlukëve, të cilët sunduan në Egjipt dhe në Sham deri në vitet 922 sipas hixhretit. Ata gjatë kohës së tyre përveç kryqtarëve, u përballën edhe me shi'itët e devijuar dhe me mongolët idhujtarë, duke i larguar ata.

Shejhu i Islamit Ibn Tejmije -Allahu e mëshiroftë-, thotë: "*Kur Allahu i madhëruar solli mbretërit myslimanë dhe luftëtarë në rrugën e Allahut si: Shehidi Nurudin, Salahudini dhe pasuesit e tyre dhe çliruan vendet bregdetare të Shamit nga kryqtarët dhe çliruan Egjiptin, pasi që ishte në dorë të rafidive për afërsisht 200 vjet dhe ishin aleatë të kryqtarëve, i luftuan ata derisa i çliruan vendet prej tyre. Që nga ajo kohë u përhap thirrja e pastër islame në Egjipt dhe në Sham.*"[92], mbaron këtu fjala e tij -Allahu e mëshiroftë-.

Gjatë kohës së sundimit të Memlukëve në Sham janë shquar disa dijetarë me shumë ndikim në botën islame si: Izudin bin Abdus-Selam, Neveviu, Ibn Tejmije, Ibn El-Kajim, Edh-Dhehebij, Ibn Muflih, Es-Safedij, Ibn Kethir etj -Allahu i mëshiroftë-, të cilët e mbrojtën fenë duke shpërndarë dije dhe

---

91 Shih librin El-Kamil fit-Tarikh të Ibn El-Ethir: 8/268.

92 Shih librin Mexhmu El-Fetaua: 35/151.

duke luftuar injorancën, siç e mbrojtën atë sundimtarët me forcën e armës dhe të pushtetit.

Shejhu i Islamit Ibn Tejmije -Allahu e mëshiroftë- duke folur për gjendjen fetare të Shamit në kohën e tij, citon: "*Feja islame në këtë kohë në Sham dhe ritet e saj, janë më të dukshme se në çdo vend tjetër.*"[93]

Pastaj ai e përgjithëson fjalën e tij dhe thotë: "*Nuk ka dyshim se shfaqja e Islamit dhe e pasuesve të tij në këtë vend me: zemër, dorë dhe gjuhë është më e fortë, se në çdo vend tjetër. Po ashtu edhe triumfi i besimit dhe nënshtrimi i kufrit e i nifakut është më i madh, se në çdo vend tjetër.*"[94]

Kjo është veçoria e mbajtjes së direkut të Islamit nga Shami: domethënia dhe ndikimi që ajo ka lënë në ymet gjatë historisë. Lusim Allahun e madhëruar ta ruajë këtë vend dhe të na bëjë ne të përfitojmë prej tij e pse jo edhe banorë të tij, se për Allahun nuk ka gjë të pamundur! Amin!

---

93 Shih librin Mexhmu El-Fetaua: 27/41.

94 Shih librin Mexhmu El-Fetaua: 27/49.

VEÇORIA E PESTË

SHAMI ËSHTË VENDI I BESIMTARËVE TË PËRKRAHUR

Përkrahja si cilësi e Allahut të madhëruar.

Përkrahja e Allahut të madhëruar për robtë e Tij është një tjetër cilësi, për të cilën Ai na ka njoftuar. Ai, për shkak të kësaj cilësie, është quajtur me emrin **En-Nasijr,** i cili do të thotë **Përkrahës**, ose **Mbështetës,** siç thuhet në Kuran:

فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَاكُمْ نِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ

"Dijeni se Allahu është kujdestari juaj. Ai është kujdestari më i mirë dhe përkrahësi më i mirë.", sure El-Enfal: 40.

Përkrahja e Allahut të madhëruar sikurse u tha edhe për mbrojtjen e Tij është cilësi me shfaqje edhe të përgjithshme edhe të veçantë.

Përkrahja e përgjithshme është si në ajetin:

وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِ سُلْطَانًا فَلَا يُسْرِفْ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا

"Ai i cili vritet padrejtësisht, kujdestarit të tij i kemi dhënë të drejtën e gjykimit, prandaj të mos e teprojë në hakmarrje. Ai me siguri është i përkrahur.", sure El-Isra: 33.

Fjala e Tij [**Ai me siguri është i përkrahur**] do të thotë se njerëzit e atij që është vrarë padrejtësisht, kanë gjithmonë përkrahjen e Allahut të madhëruar për të marrë të drejtën e tyre, kështu që ata të mos ndërmarrin veprime që nuk u takojnë nga frika se mos e humbasin atë.

Pra, Allahu i madhëruar nëpërmjet kësaj përkrahjeje ruan të drejtat e njerëzve nga padrejtësitë e të prishurve duke i bërë ata fitimtarë ndaj të padrejtëve me qëllim që në tokë të mbizotërojë drejtësia dhe jeta në të, të bëhet e mundshme.

Për këtë arsye Profeti -alejhi selam- thoshte: "**Lutja e atij, të cilit i është bërë padrejtësi, është e pranuar edhe nëse ai është njeri i prishur** *(d.m.th. që nuk i jep hakun Zotit),* **sepse atë e ka për veten e tij.**", e transmeton Tajalisiu, Ahmedi etj. dhe e saktëson shejh Albani.

Ai gjithashtu thoshte se Allahu i madhëruar në lidhje me lutjen e atij që i është bërë padrejtësi ka thënë: "**Pasha krenarinë dhe madhështinë time do të përkrah ty herët a vonë.**", e transmeton Taberani, Ibn Hibbani etj. dhe e saktëson shejh Albani.

Ndërsa përkrahja e veçantë është si në ajetin:

إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ

"**Ne i përkrahim të dërguarit tanë dhe ata, të cilët besuan në jetën e Dynjasë dhe ditën kur ngrihen dëshmitarët** *(d.m.th. ditën e Llogarisë).*", sure Gafir: 51.

Allahu i madhëruar në këtë ajet u premton ndihmë të veçantë profetëve dhe besimtarëve të drejtë kundrejt padrejtësive të kundërshtarëve të tyre në besim, me qëllim që të ruhet besimi i drejtë, për të cilin Ai ka krijuar krijesat e Tij.

Komentuesi i njohur i Kuranit, Ibn El-Xheuzij -Allahu e mëshiroftë-, në lidhje me këtë lloj përkrahjeje të profetëve dhe të besimtarëve, thotë: "*Përkrahja për ta ka për të ndodhur patjetër. Ajo ndonjëherë ndodh duke i ngritur ata në pozita të larta, siç iu dha Daudit dhe Sulejmanit pushteti me të cilin ata nënshtruan çdo mohues. Ndonjëherë tjetër ndodh duke i ndëshkuar përgënjeshtruesit e tyre për të shpëtuar profetin dhe shfarosur armiqtë, siç bëri me Nuhun dhe popullin e tij dhe me Musain dhe popullin e tij. Dhe ndonjëherë tjetër duke u hakmarrë ndaj përgënjeshtruesve të tyre pas vdekjes së profetëve, siç bëri me dërgimin e Bukhatnasrit kundër vrasësve të Jahjës, i biri i Zekerijës.*"[95]

Kjo është përkrahja e Allahut të madhëruar me dy llojet e saj: e para për të gjitha krijesat, ndërsa e dyta e veçantë për besimtarët. Kjo e dyta qëndron më lart se e para, sepse është e veçantë për besimtarët dhe për besimin që ata mbajnë. Si kjo e dyta është përkrahja e përmendur në hadithin e grupit të përkrahur të këtij ymeti, vendi i të cilëve është Shami.

---

95 Shih librin e autorit me titull Zad El-Mesir: 4/41.

Hadithet për grupin e përkrahur

Muavije bin Ebu Sufjan -radiallahu anhu- thotë se Profeti -alejhi selam- ka thënë: "**Do vazhdojë një grup prej ymetit tim të qëndrojë sipas urdhrave të Allahut. Nuk do t'i dëmtojë ata, as ai i cili i braktis dhe as ai i cili i kundërshton derisa të vijë caktimi i Allahut dhe ata të jenë fitimtarë mbi njerëzit.**", e transmeton Buhariu dhe Muslimi. Dikush i tha Muavijes: "*O prijës i besimtarëve! Kam dëgjuar Muadhin -radiallahu anhu- të thotë: Ata janë në Sham.*", e transmeton imam Ahmedi etj. Pastaj Muavija -radiallahu anhu- thoshte: "*Shpresoj të jeni ju, o banorët e Shamit*!", e transmeton gjithashtu Ahmedi.

Said bin Ebij Uekkas -radiallahu anhu- tregon se Profeti -alejhi selam- ka thënë: "**Do vazhdojnë banorët e perëndimit të jenë fitimtarë në të vërtetën deri sa të vijë Ora e Fundit.**", e transmeton Muslimi.

Fjala e tij [**Banorët e perëndimit**] d.m.th. banorët e Shamit, sepse Shami është në perëndim të Medines, siç sqaron imam Ahmedi, Ibn Tejmije etj[96].

Kurra bin Ijas -radiallahu anhu- tregon se Profeti -alejhi selam- ka thënë: "**Kur të prishen banorët e Shamit nuk ka hajër më prej jush. Do vazhdojë një grup prej ymetit tim të përkrahur prej Allahut. Nuk u bën dëm atyre ai i cili i braktis ata deri sa të vijë Ora e Fundit.**", e transmeton imam Ahmedi.

Përmendja e grupit të përkrahur pas përmendjes së banorëve të Shamit do të thotë se ai grup është në Sham.

---

[96] Shih librin Mexhmu El-Fetaua: 4/446.

Imran bin Husajn -radiallahu anhu- tregon se Profeti -alejhi selam- ka thënë: "**Do vazhdojë një grup prej ymetit tim të luftojnë për të vërtetën dhe të jenë fitimtarë ndaj kundërshtarëve të tyre derisa i fundit prej tyre të luftojë Dexhalin (***dhe sipas një teksti tjetër:* **derisa të vijë caktimi i Allahut e të zbresë Isai i biri i Merjemes).**", e transmeton Ahmedi, Ebu Daudi, Hakimi etj. dhe e saktëson shejh Albani dhe shejh Shuajb El-Arnaut.

Mutarifi, një tabiin i njohur dhe përcjellës i këtij hadithi nga Imrani -radiallahu anhu- thotë: "*E kam vëzhguar me kujdes këtë grup të përmendur dhe më ka rezultuar se janë banorët e Shamit.*", e transmeton Bezzari dhe Ebu A'uane.

Ndërsa një tabiin tjetër me emrin Katade thoshte: "*Nuk mendoj se ata janë tjetërkush, veç banorëve të Shamit.*", e transmeton Ibn Asakir.

Ky hadith është përcjellë gjithashtu edhe nga sahabë të tjerë si El-Mugira bin Shu'be, Xhabir bin Abdilah, Xhabir bin Semura, Theuban, Ebu Hurejra etj., çfarë do të thotë, se kjo fjalë e Profetit -alejhi selam-, ishte e njohur tek ata dhe e ruajtur mirë prej tyre -radiallahu anhum-.

Nga përshkrimet e përmendura në këtë hadith me gjithë transmetimet e tij shihet se grupi i përkrahur karakterizohet me katër karakteristika: lidhja e ngushtë e tyre me të vërtetën, prezenca e tyre në Sham, përkrahja e Allahut të madhëruar për ta dhe vazhdimësia e tyre deri në ditën e Kiametit.

Lidhja e ngushtë e grupit të përkrahur me të vërtetën

E vërteta për të cilën flet Profeti -alejhi selam- në hadithin e grupit të përkrahur është feja e drejtë me të cilën ai u dërgua, siç thuhet në Kuran:

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ

"Allahu është ai i cili e dërgoi profetin e Tij me udhëzimin dhe fenë e drejtë për ta bërë atë të triumfojë mbi çdo fe tjetër.", sure Et-Teube: 33.

Bazuar në përshkrimet e përmendura në hadith gjejmë se lidhja e këtij grupi me të vërtetën e ardhur nëpërmjet Profetit -alejhi selam- është në tre forma: ata janë në të vërtetën, ata punojnë me të vërtetën dhe ata luftojnë për të vërtetën dhe ky është shkaku se pse Allahu i madhëruar i përkrah ata.

Në lidhje me faktin se ky grup është në të vërtetën e lajmërojnë atë transmetimet që përmbajnë fjalën **"E vërtetë"** duke përjashtuar kështu çdo grup, i cili nuk është në të vërtetën. Për këtë arsye dijetarët e lidhin këtë hadith me hadithin e përçarjes, në të cilin Profeti -alejhi selam- thotë: **"Do të përçahet ymeti im në shtatëdhjetë e tre grupe. Të gjitha do të jenë në Zjarr, përveç njërit, dhe ai është xhemati (d.m.th. ata që ruajnë xhematin). Dhe sipas një teksti tjetër: Janë ata të cilët janë në rrugën time dhe të shokëve të mi).",** e transmeton Ebu Daudi, Tirmidhiu, Ibn Maxhe etj. dhe e saktëson shejh Albani.

Në këtë hadith, Profeti -alejhi selam- thekson se ata, që besimi i tyre përputhet me besimin e tij dhe të shokëve të tij, ata janë të shpëtuarit. Kjo do të thotë se pikërisht ata janë edhe të përkrahurit, sepse Allahu i madhëruar nuk i përkrah ata që

janë në rrugë të shtrembër. Allahu i madhëruar premtimin për përkrahje besimtarëve ua ka bërë me kusht që ata të përkrahin çështjen e Tij të drejtë kur thotë:

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ

"O ju që keni besuar! Nëse ju e përkrahni çështjen e Allahut, Ai ju përkrah juve dhe jua bën të qëndrueshme këmbët tuaja.", sure Muhamed: 7.

Prandaj, dijetarët si: Abdullah bin El-Mubarek, Ali bin El-Medini, imam Ahmedi, imam Buhariu e të tjerë -Allahu i mëshiroftë-, në interpretimin e hadithit të grupit të përkrahur thonin: "*Ata janë pasuesit e hadithit*."[97] Që do thotë se grupi i përkrahur janë ata, të cilët marrin për besim çfarë përmendet në hadithet e Profetit -alejhi selam-, e cila është e vërteta e përkrahur nga Allahu i madhëruar.

Ndërsa në lidhje me faktin se ata punojnë me të vërtetën e lajmërojnë transmetimet që përmbajnë fjalën "**të qëndrojë sipas urdhrave të Allahut**".

Ky përshkrim do të thotë se te ky grup nuk ka hipokrizi (nifak) dhe se ata e kanë përqafuar të drejtën për të punuar me të. Ata nuk kanë pretendime boshe dhe as parulla pa vlerë, siç gjenden te grupet e devijuara.

Ndërsa faktin se ata mbrojnë të vërtetën e lajmërojnë atë pothuajse të gjitha transmetimet në të cilat thuhet "**fitimtarë në të vërtetën**" apo "**luftojnë për të vërtetën".**

---

97 Shih librin Sheref Es'hab El-Hadith të El-Khatib El-Bagdadij: 25.

Kjo do të thotë se ky grup, i cili është në të vërtetën, ka kundërshtarë në të kotën dhe ai përballet me ta për të ruajtur të vërtetën dhe del gjithmonë fitimtar.

Mbrojtja e së vërtetës e përmendur në këto fraza nuk mund të arrihet veçse, nëse ajo ruhet: si besim nga devijimet, si praktikë nga zhdukja dhe të ruhen pasuesit e saj kur kërcënohet ekzistenca e tyre, çfarë do të thotë se për mbrojtjen e saj duhet të ketë njerëz në të gjitha fushat e mirësisë, siç thoshte imam Neveviu në shpjegimin e hadithit: "*Mundet që ky grup është i shpërndarë mes llojeve të besimtarëve. Prej tyre ka trima luftëtarë, prej tyre ka dijetarë fikhu, prej tyre ka dijetarë hadithi, prej tyre ka njerëz asketë, prej tyre ka urdhërues për në të mirë dhe ndalues nga e keqja dhe prej tyre ka në llojet e tjera të mirësisë.*", mbaron këtu fjala e tij -Allahu e mëshiroftë- dhe domethënia e saj është se secili e ruan fenë në fushën e tij dhe kjo është më se e logjikshme, sepse e vërteta nuk mund të ruhet po nuk u ruajtën të gjitha fushat e saj dhe në fakt kështu ishin edhe grupi i Profetit -alejhi selam- dhe i shokëve të tij.

Prezenca e grupit të përkrahur në Sham

Grupi i përkrahur i përmendur në hadith është në Sham, sepse në transmetimet e lartpërmendura theksohet prezenca e tyre në Sham. Profeti -alejhi selam- i ka përmendur ata me epitetin e vendit ku jetojnë duke thënë: "**Banorët e perëndimit**", sepse Shami është në perëndim të Medines, ndërsa sahabët dhe tabiinët e kanë thënë qartë: "*Banorët e Shamit*". Madje mendohet se edhe vetë Profeti -alejhi selam- i ka përmendur qartë ata në një prej versioneve të transmetimit të Ebu Hurejrës -radiallahu anhu- ku citohet se Profeti -alejhi selam- ka thënë:

"**Do vazhdojë një grup të qëndrojë sipas urdhërave të Allahut deri në Orën e Fundit. Ata janë banorët e Shamit.**", e transmeton Buhariu në librin e historisë, El-Feseuij, Taberanij dhe e saktëson shejh Albani.

Bazuar në këto sqarime nuk ka dyshim se ky grup është në Sham, mirëpo a është edhe në vende të tjera veç Shamit?

Kjo është një pyetje e shtruar herët prej dijetarëve dhe ata mendojnë se prania e tyre në Sham nuk do të thotë se ata nuk do të jenë edhe në vendet e tjera.

Imam Neveviu -Allahu e mëshiroftë-, në lidhje me këtë çështje, citon: *"Jo domosdoshmërish ky grup janë të bashkuar. Ata mund të jenë edhe të shpërndarë në vende të tjera*.**"**[98]

Në fakt edhe aktualiteti dëshmon për këtë gjë sidomos pas shpjegimit të lartpërmendur ku u tha se prej këtij grupi nuk ka vetëm luftëtarë, por edhe nga fushat e tjera të mirësisë ku në radhë të parë janë njerëzit e dijes, të cilët mbrojnë të vërtetën nga devijimet dhe prej tyre ka në çdo vend, ama prezenca e tyre në Sham sipas shejhul-Islam Ibn Tejmije -Allahu e mëshiroftë- është më e fortë. Shejhu i Islamit Ibn Tejmije citon: *"Profeti -alejhi selam- i ka dalluar banorët e Shamit me qëndrueshmëri të përhershme sipas urdhrave të Allahut deri në kohën e fundit dhe se grupi i përkrahur është në mesin e tyre deri në kohën e fundit. Ky lajmërim është për një dukuri të përhershme dhe të vazhdueshme në numër dhe në fuqi. Kjo cilësi nuk është e tjetërkujt, veç Shamit prej tokës së Islamit, sepse në Hixhaz (d.m.th. zona ku bën pjesë Medina), i cili është origjina e besimit, do të pakësohet në kohën*

---

98 Shih librin e autorit me titull Sherh Sahih Muslim: 13/67

e fundit: dija, besimi, përkrahja dhe xhihadi. Po ashtu edhe në Jemen, Irak dhe vendet e Lindjes. Ndërsa në Sham ka vazhduar dija, besimi dhe ata të cilët luftojnë për të, të përkrahur në çdo kohë."[99]

S'ka dyshim gjithashtu se prezenca e tyre në kohën e fundit në Sham është ashtu siç thotë shejhu i Islamit Ibn Tejmije -Allahu e mëshiroftë-, siç do të vijë sqarimi i saj pak më poshtë, ndërsa në kohët e tjera ka pasur periudha kohore, në të cilat prezenca e tyre ka qenë shumë e fortë, si ajo e kohës së Emevive dhe pastaj ajo e Selxhukëve me Memlukët. Prezenca e tyre në këto kohë në Sham ishte më e fuqishme se askund tjetër, madje kohës së memlukëve u përket edhe vet shejhu i Islamit Ibn Tejmije. Por në disa periudha të tjera kohore prezenca e tyre në Sham edhe është zbehur duke u shfaqur më e fortë në ndonjë vend tjetër si p.sh.: Nexhdi në Arabinë Qendrore. Ja çfarë thotë njëri prej dijetarëve që ka jetuar 500 vjet pas kohës së Ibn Tejmijes dhe konkretisht në kohën e perandorisë osmane në Nexhd të Arabisë! Ai është Sulejman bin Abdilah, nipi i Muhamed bin Abduluehabit -Allahu i mëshiroftë të gjithë-, i cili ka jetuar nga viti 1200-1233 sipas hixhretit, në kohën e fundit të perandorisë osmane. Në atë kohë Shami: nuk ishte më zonë kufitare me Bizantët, nuk kishte më luftëtarë dhe ishte përhapur sufizmi. Ai thotë: "*Nuk ka në Sham prej disa kohësh njerëz që mbajnë këto cilësi (d.m.th. cilësitë e grupit të përkrahur) madje nuk ka veçse adhurues varresh, njerëz të prishur dhe lloje të ndryshme punësh të shëmtuara çfarë e bën të pamundur të jenë ata grupi i përkrahur. Gjithashtu ata prej disa kohësh nuk luftojnë kënd prej mohuesve dhe konfliktet e tyre i kanë me njëri-tjetrin.... Kështu për qëllim*

---

[99] Shih librin Mexhmu El-Fetaua: 4/449.

në hadith është se ata janë atje në disa kohë dhe jo në çdo kohë."[100]

Shejh Albani -Allahu e mëshiroftë-, i cili ka jetuar gati 200 vjet pas tij, atëherë kur gjendja në Sham kishte ndryshuar, thotë: "*Nuk është me patjetër të jenë në Sham në çdo moment, në çdo minutë, në çdo orë, në çdo javë e kështu aq sa do Allahu i madhëruar, por me pa dyshim e përgjithshmja është se ata janë nëSham*."[101]

Pra, e përgjithshmja është se ata janë në Sham dhe prezenca e tyre atje mbase zbehet ndonjëherë apo dobësohet, por kthehet përsëri, ndërsa në kohën e fundit ata do të përqendrohen atje, siç tregojnë edhe hadithet.

Përkrahja e Allahut të madhëruar për grupin e Shamit

Sipas përshkrimeve të hadithit ky grup prej banorëve të Shamit, i cili është i lidhur ngushtë me të vërtetën, ka përkrahjen e Allahut të madhëruar dhe kjo e bën atë të ketë sukses ndaj kundërshtarëve të tyre, qofshin ata armiq të besimit jashtë rrethit të myslimanëve, apo të devijuarit brenda rrethit të tyre bazuar në shpjegimet e lartpërmendura.

Suksesi i këtij grupi për sa i përket kohës së shkuar është i qartë dhe i dukshëm sidomos në ato dy periudha kohore, të cilat u përmenden disa herë në këtë temë: ajo e emevive dhe ajo e selxhukëve me memlukët. Le të përmendim si fillim suksesin e këtij grupi në kohën e dinastisë emevite ndaj bidateve dhe bidatçinjëve brenda rrethit të Islamit!

---

100 Shih librin e autorit me titull: Tejsijr El-Aziz El-Hamijd: 323.

101 Shih kasetën me titull Rihlet En-Nur: 143.

Prijësit dhe dijetarët e dinastisë emevite me qendër në Sham gjatë kohës së sundimit të tyre penguan bidatet në fe si: khauarixhët, rafiditë, murxhitë dhe kaderitë dhe ishin fitimtarë ndaj tyre.

E para: Bidati i khauarixheve.

Khauarixhët janë një grup i devijuar prej myslimanëve, të cilët nxjerrin jashtë rrethit të besimit ata myslimanë që mbartin gjynahe të mëdha dhe luftojnë me armë prijësit e myslimanëve dhe xhematin e tyre. Mbajtja e këtyre ideve nga ana e tyre dhe ngritja e armës i bën ata shumë të rrezikshëm për myslimanët, sepse ata terrorizojnë myslimanët dhe kërcënojnë: jetën, nderin dhe pasuritë e tyre në emër të fesë.

Prijësit emevij të Shamit në kohën e sundimit të tyre janë shquar për shuarjen e këtij bidati dhe ja çfarë thotë tabi'ini i njohur Ebu Galib Er-Rasibij -Allahu e mëshiroftë-! Ai thotë: "*Isha në Damask në kohën e Abdulmelik bin Mer'uan kur sollën kokat e khauarixhëve dhe i varën në shtylla. Kaloi pranë tyre Ebu Umame El-Bahilij -radiallahu anhu- dhe kur i pa, tha: Qentë e Xhehenemit. Njerëzit më të këqij të vrarë poshtë kupës së qiellit.*" E transmeton Ibn Ebij Shejbe, Taberanij etj. dhe e saktëson shejh Albani.

Ndëshkimi i khauarixhëve është i tillë për shkak të rrezikut të madh të tyre me përjashtim të atyre që pendohen dhe lëshojnë armët para se ata të kapen.

E dyta: Bidati i rafidive.

Rafiditë janë ata të cilët besojnë se prijësi duhet të jetë gjithmonë nga familja profetike dhe refuzojnë çdo prijës tjetër, veç tyre,

ndërkohë që Profeti -alejhi selam- ka thënë: "**Hilafeti pas meje është ndër Kurejsh.",** e transmeton imam Ahmedi, Tirmidhiu dhe e saktëson shejh Albani. Kjo porosi do të thotë se të drejtën për të drejtuar e ka çdo kurejshi qofshin ata nga familja profetike, apo nga të tjerë veç tyre. Pastaj Profeti -alejhi selam- ka porositur se ndaj prijësve kërkohet bindje edhe nëse ai kusht nuk plotësohet kur ka thënë: "**Dëgjo dhe bindu edhe nëse ke për prijës një skllav Abisinie!**", e transmeton Buhariu dhe Muslimi.

Kjo do të thotë: nëse porosia e parë nuk zbatohet, atëherë mos e bëni atë shkak për përçarjen e myslimanëve, përderisa ai po ju udhëheq me Islam!

Rafiditë nuk e pranojnë këtë gjë dhe shajnë e refuzojnë me pa të drejtë sahabët e parë që u zgjodhën prijësa pas Profetit -alejhi selam-, si Ebu Bekri, Omeri, Uthmani etj. -radiallahu anhum- për shkak se nuk ishin nga familja profetike edhe pse ata të gjithë ishin kurejshij. Pastaj edhe sikur të mos ishin kurejshij, ata prapë nuk kanë të drejtë ta bëjnë atë gjë e të përçajnë myslimanët, përderisa Profeti -alejhi selam- në ruajtje të interesit të përgjithshëm ka porositur për dëgjim dhe bindje ndaj tyre.

Prijësit emevij në Sham kanë qenë ndër të parët që e kanë luftuar këtë bidat p.sh.: Umer bin Abdulazizi -Allahu e mëshiroftë- dënonte me kamxhikë atë që shante Uthmanin dhe Muavijen -radiallahu anhuma- për shkak se ata ishin prijësa dhe nuk ishin nga familja profetike[102].

---

102 Shih librin Sherh Itikad Ehli Es-Sunneh të El-Lalekait:7/1340 .

E treta: Bidati i murxhive.

Murxhitë janë ata, të cilët besojnë se besimi është vetëm në zemër dhe punët e jashtme nuk janë prej tij. Megjithëse qëllimi i tyre ishte i mirë, që njerëzit të gjithë, qofshin ata konkurrues në vepra të mira apo gjynahqarë, të përfshihen në rrethin e besimit, kjo teori bënte që njerëzit të neglizhojnë detyrat e Zotit, ndërkohë që Allahu i madhëruar shpëtimin e plotë të njerëzve e ka lidhur njëkohësisht edhe me besimin edhe me veprat e jashtme kur ka thënë:

وَالْعَصْرِ* إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ* إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ

"Pasha kohën! * Me të vërtetë njerëzit janë në humbje * Përveç atyre që besuan, punuan vepra të mira, u këshilluan për të vërtetën dhe u këshilluan për durim.", sure El-Asr: 1-3.

Prijësit e emevive në Sham, si Omer bin Abdul-Azizi -Allahu e mëshiroftë-, në refuzim të bidatit të murxhive, thoshte: "*Imani ka: detyra, rite, dënime dhe synete. Kush i plotëson ato, e ka plotësuar imanin dhe kush nuk i plotëson ato, nuk e ka plotësuar imanin.*", e transmeton Ibn Ebij Shejbe.

E katërta: Bidati i kaderive.

Kaderitë janë ata të cilët mohojnë një ndër cilësitë e Allahut të madhëruar dhe që është cilësia e caktimit të hershëm, për të cilën Profeti -alejhi selam- thotë: "**Ishte Allahu dhe s'kishte gjë tjetër veç Tij. Arshi i Tij ishte mbi ujë. Ai shkroi në Librin e Ruajtur çdo gjë, pastaj krijoi qiejt dhe tokën.**",

e transmeton Buhariu, Tirmidhiu etj. Ky hadith do të thotë se Allahu i madhëruar para krijimit shkroi çdo gjë rreth krijesave të Tij deri dhe punët e tyre dhe ato quhen caktim.

Në kohën e emevive në Sham filloi të dëgjohej prej disa njerëzve mohimi i kësaj cilësie, e cila në origjinë vinte nga popujt paganë. Një prej atyre që e përqafuan këtë bidat është Gajlan Ed-Dimeshkij nga Damasku i Shamit, i cili për shkak të këtij bidati është vrarë nga prijësi emevi Hisham bin Abdulmelik -Allahu e mëshiroftë-. Dënimi i Gajlanit erdhi në këtë mënyrë pasi atij iu bë e ditur se kjo teori nuk është e besimit islam dhe ai nuk hoqi dorë prej saj. Ja çfarë thuhet rreth tij në librat e akides (besimit): "*Kur Omer bin Abdulazizi mori vesh se Gajlani mohonte caktimin e Zotit, i çoi atij njerëz për ta marrë dhe e mbajti atë në arrest për disa ditë. Pastaj Omeri e solli atë para tij dhe i tha: o Gajlan, çfarë është kjo që kam dëgjuar rreth teje? Gajlani i tha: Po. O prijësi i besimtarëve! Allahu i madhëruar në suren Insan thotë:* **A nuk ka kaluar për njeriun një kohë në të cilën ai nuk ishte gjë e përmendur. Pastaj Ne e bëmë atë krijesë me dëgjim dhe shikim dhe ia sqaruam atij rrugën për të qenë ose falënderues, ose mohues.** *(Çfarë do të thotë se në këtë ajet -sipas kuptimit të tij- Allahu i madhëruar nuk ka caktim për krijesat dhe se njeriu e zgjedh vetë rrugën pa qenë edhe e caktuar më përpara).*

Atëherë Omeri i tha atij: Lexo nga fundi i sures ajetin ku thuhet: **Ju nuk do të doni veçse çfarë deshi Allahu** *(d.m.th. në caktimin e Tij të hershëm). Çfarë thua tani, o Gajlan? Gajlani i tha atij: O prijësi i besimtarëve! Isha i verbër dhe m'i çele sytë. Isha i shurdhët dhe më bëre të dëgjoj. Isha në humbje dhe më orientove. Atëherë Omeri u lut: o Allah! Nëse robi yt Gajlani është i sinqertë*

forcoje atë, ose përndryshe bëje që të ngjitet në kryq (d.m.th. të vritet!)... Pastaj Gajlani filloi të fliste përsëri në kohën e Hishamit dhe ai e kryqëzoi atë.", e transmeton El-Firjabij.

Këto katër bidate mendohet të jenë origjina e të gjitha bidateve, siç thotë shejhu i Islamit Ibn Tejmije e të tjerë para tij[103] dhe luftimi i tyre nga grupi i banorëve të Shamit është luftim për të gjitha bidatet e degëzuara prej tyre dhe në fakt kështu rezultoi. Më pas flamurin e luftimit të tyre e ngritën përsëri banorët e Shamit në kohën e Memlukëve, atëherë kur jetoi shejhu i Islamit Ibn Tejmije -Allahu e mëshiroftë-, në kohën e të cilit u luftuan rrymat filozofike të rrjedhura prej këtyre bidateve, shi'izmi, sufizmi etj. Pastaj kur kjo gjë u dobësua me kalimin e kohës e solli atë prapë në skenë një dijetar me origjinë nga vendi ynë Shqipëria, por që ka jetuar në Sham mes Sirisë dhe Jordanisë dhe ai është Muhamed Nasirudin El-Albani -Allahu e mëshiroftë-. Këtij dijetari dhe nxënësve të tij i atribuohet demaskimi i shumë bidateve të kohës sonë, ku ndër më të mëdhatë, është bidati i khauarixhëve të sotëm si Al-Kaida, Isisi etj. prej atyre që nxisin për revolta të verbra popullore duke përçarë me to myslimanët dhe duke u shkaktuar atyre me to lloj-lloj sprovash e fatkeqësish.

Ndërsa për sa i përket luftimit të armikut të jashtëm, Shami është shumë i njohur për të dhe për triumfin ndaj tyre. Mjafton për ilustrimin e saj sukseset e lartpërmendura të emevive në përhapjen e Islamit nga Spanja në Kinë, pastaj sukseset e Selxhukve me Memlukët në zmbrapsjen e kryqëzatave dhe suksese të tjera, të cilat mund të shfaqen ose në kohën tonë, ose pas nesh.

---

103 Shih librin Mexhmu El-Fetaua: 3/350.

Me rëndësi këtu është të përmendim dy suksese të ardhshme për të cilat jemi njoftuar nga Profeti -alejhi selam- në hadithet rreth kohës së fundit dhe që priten të ndodhin gjithashtu në Sham.

1- Sukseset në kohën e Mehdiut.

Mehdiu është një prej prijësve të drejtë të kohës së fundit, i cili rrjedh nga familja profetike. Profeti -alejhi selam- rreth tij ka thënë: "**Nuk ka për të ardhur ora e fundit e Dynjasë derisa Toka të mbushet me padrejtësi dhe armiqësi. Pastaj do të dalë një burrë prej familjes sime, i cili do ta mbushë atë me drejtësi e paqe siç ishte mbushur me padrejtësi dhe armiqësi.**", e transmeton imam Ahmedi, Ibn Hibbani, Hakimi etj. dhe e saktëson shejh Albani.

Ky burrë, i cili mban llagapin El-Mehdij, pushteti i tij do të jetë në Sham, siç thotë shejhu i Islamit Ibn Tejmije -Allahu e mëshiroftë-[104] dhe ndoshta ka për qëllim hadithin e Profetit -alejhi selam- ku thotë: "**Kur ta shohësh hilafetin të vendoset në Tokën e Pastruar** *(d.m.th. Bejtul-Makdis),* **atëherë janë afruar dridhjet, sprovat dhe çështjet e mëdha. Ora e fundit atëherë është më afër për njerëzit se këto dy duart e mia me kokën tënde.**", e transmeton imam Ahmedi, Ebu Daudi dhe e saktëson shejh Albani.

Dhe hadithin: "**Popullimi i Bejtul-Makdisit është koha e shkatërrimit të Jethribit** *(emër i vjetër i Medines)*[105].

---

104 Shih librin Mexhmu El-Fetaua: 27/507.

105 Ibn Kethiri -Allahu e mëshiroftë- në lidhje me shkakun e shoqërimit të popullimit të Bejtul-Makdisit në Sham me shkatërrimin e Medinës në Arabi thotë: "*Popullimi i Bejtul Makdisit bëhet shkak për shkatërrimin e*

Shkatërrimi i Jethribit është koha e Betejës së Madhe. Beteja e Madhe është koha e çlirimit të Kostandinopojës. Dhe çlirimi i Kostandinopojës është koha e daljes së Dexhalit.", e transmeton Ahmedi, Ebu Daudi, Hakimi etj. dhe e saktëson shejh Albani.

Prej sukseseve të Mehdiut, përveç përhapjes së drejtësisë është edhe fitorja në Betejën e Madhe dhe çlirimi i Kostandinopojës (qyteti i Stambollit sot).

Beteja e Madhe është një betejë e kohës së fundit, për të cilën Abdullah bin Mes'udi -radiallahu anhu- thotë: "*Nuk vjen ora e fundit e Dynjasë, derisa të mos ndahet trashëgimia dhe të mos gëzohet njeri për plaçkën e fituar. Ai pastaj bëri me shenjë nga Shami dhe tha: Një armik do të grumbullohet kundër pasuesve të Islamit dhe pasuesit e Islamit do të grumbullohen kundër tyre.*

I thamë: Romakët?

Ai tha: Po. Në atë kohë do të ketë luftë dhe kthim të madh mbrapa (ridde)[106]*. Atëherë myslimanët caktojnë një grup, të cilët bëjnë*

Medines Profetike, sepse njerëzit largohen prej saj për në Sham për shkak të fshatit dhe lehtësisë" dmth: për shkak të begative të bollshme në Sham dhe ato në kohën e Mehdiut do të jenë akoma më të shumta siç ka ardhur në hadithet e tjera.

[106] Grupimi i myslimanëve për këtë beteje do të jetë në afërsi të Damaskut në një vend të quajtur Gota, siç ka ardhur në hadith: "**Grupimi i myslimanëve në Betejen e Madhe do të jetë në Gota në afërsi të një qyteti, i cili quhet Damask dhe ai atëherë do të jetë më i mirë vend i myslimanëve.**", e transmeton Ahmedi, Ebu Daudi, Hakimi dhe e saktëson shejh Albani. Ndërsa grupimi i romakëve do të jetë në afërsi të Alepos, një qytet tjetër i Shamit, për të cilin profeti -alejhi selam- thotë: "**Nuk ka për të ardhur Ora e Fundit e Dynjasë derisa romakët të grumbullohen në Amak, apo në Dabik** *(që të dyja vende në afërsi të Alepos).*", e transmeton Muslimi.

kusht ose të vdesin ose të fitojnë. Ata do t'i luftojnë armiqtë derisa t'i ndajë nata dhe secili prej tyre jofitimtar e grupi të shuhet.

Pastaj myslimanët caktojnë një grup tjetër, të cilët bëjnë kusht ose të vdesin ose të fitojnë. Ata do t'i luftojnë sërish armiqtë derisa t'i ndajë nata dhe secili prej tyre jofitimtar e grupi të shuhet.

Pastaj myslimanët caktojnë një grup tjetër, të cilët bëjnë kusht ose të vdesin ose të fitojnë. Ata do t'i luftojnë sërish armiqtë derisa t'i ndajë nata dhe secili prej tyre jofitimtar e grupi të shuhet.

Pastaj kur të jetë dita e katërt, do t'u shkojnë për ndihmë pasuesit e tjerë të Islamit dhe atëherë Allahu i nxjerr ata fitimtarë." e transmeton Muslimi.

Pastaj ky grup fitimtar vazhdon fitoret e tij duke çliruar qytetin e vjetër të Kostandinopojës, siç tregon Ebu Hurejra -radiallahu anhu-: **Pastaj ata çlirojnë Kostandinopojën dhe ndërkohë që ata janë duke mbledhur plaçkat e luftës dhe kanë varur shpatat e tyre në ullinj dëgjohet: Dexhali ka dalë në vendet tuaja.**" e transmeton Muslimi.

Përmendja e Kostandinopojës në këtë hadith, në ngjarjet e kohës së fundit dhe çlirimi i saj në atë kohë duket e çuditshme për kohën tonë, sepse ajo në këtë kohë është vend mysliman dhe i çliruar që në kohën e sulltanit osman Muhamed El-Fatih -Allahu e mëshiroftë-, mirëpo deri në kohën e fundit mund të ndodhin shumë gjëra, çfarë e bën të detyrueshëm një çlirim tjetër të saj dhe Allahu e di më së miri[107].

---

[107] Kështu janë shprehur shumë dijetarë si: Ahmed Shakir, Hamud Et-Tuejxherij, Nasirud-Din El-Albani, Umer El-Eshkar etj. -Allahu i mëshiroftë-, të cilët kanë jetuar pas çlirimit të Kostandinopojës nga sulltani

2- Sukseset në kohën e Isait -alejhi selam-.

Isai -alejhi selam- është profeti, i cili pritet të zbresë në Tokë në kohën e fundit, pasi ai nuk ka vdekur dhe është shpëtuar prej hebrenjve nga Allahu i madhëruar duke e ngritur atë lart në qiell, siç u tha te veçoria e dytë.

Allahu i madhëruar në Kuran, në lidhje me Isain -alejhi selam-, ka thënë: "**Ai është shenjë e Orës së Fundit.**", sure Ez-Zukhruf: 61. Çfarë do të thotë se ai ka edhe një shfaqje tjetër në Tokë në kohën e fundit. Kështu ka njoftuar edhe profeti Muhamed -alejhi selam- kur ka thënë: "**Pasha atë që në dorën e Tij është shpirti im, gati po vjen koha të zbresë mes jush i biri i Merjemes si gjykues i drejtë. Ai do të thyej kryqin, do të vrasë derrin dhe nuk do të pranojë më xhizjen** *(taksa e Ehli Kitabit).",* e transmeton Buhariu dhe Muslimi.

Isai -alejhi selam- ka për të zbritur në Sham dhe ekzaktësisht në Damask, siç ka ardhur në hadith: "**Isai -alejhi selam- do të zbresë te El-Menara El-Bejda** (emër vendi) **në lindje të Damaskut i mbështjellë në dy copa pëlhure dhe dy pëllëmbët e tij të vendosura mbi flatrat e dy melaikeve.**", e transmeton Muslimi.

Zbritja e Isait -alejhi selam- në Sham në kohën e fundit bëhet për të fuqizuar grupin e përkrahur të asaj kohe të udhëhequr nga Mehdiu, siç ka ardhur në hadith:

---

osman Muhamed El-Fatih -Allahu e mëshiroftë-, sepse çlirimi i saj nga ana e tij nuk përputhet me përshkrimet e hadithit tonë. Nuk është çudi që me kalimin e kohës të ndryshojë situata dhe ajo të kthehet sërish në dorë të romakëve, siç janë kthyer qytetet e Spanjës dhe Portugalisë në duart e tyre pas disa shekujsh islam në ato vende dhe Allahu e di më së miri!

"**Do vazhdojë një grup prej ymetit tim të luftojë për të vërtetën dhe të jetë fitimtar deri në ditën e Kiametit. Ka për të zbritur Isai -alejhi selam- dhe prijësi i tyre**[108] **do t'i thotë: Na pri në namaz! Ai do t'i përgjigjet: Jo. Ju jeni prijës për njëri-tjetrin. Ky është nderim i Allahut për këtë ymet**", e transmeton Muslimi.

Kjo ndihmë për grupin e përkrahur do t'iu vijë atyre atëherë kur u ka ardhur Dexhali, sprova më e madhe e gjitha kohërave, me qëllim vrasjen e tij, pasi atë nuk mund ta vrasë njeri tjetër veç Isait -alejhi selam-.

Profeti -alejhi selam- në lidhje me këtë ngjarje lajmëron: **"Isait -alejhi selam-, nuk ia ndjen ndonjë mohues** *(qafir)* **erën e frymës së tij, veçse vdes. Ai do ta ndjekë atë** *(Dexhalin),* **derisa ta arrijë atë në Bab Lud** *(vend në Palestinë)* **dhe ta vrasë atë.",** e transmeton Muslimi.

Pastaj Isai -alejhi selam- ndihmon besimtarët edhe në një sprovë tjetër të madhe, ajo e Jexhuxhëve dhe Maxhuxhëve, siç thuhet në hadith: **"Pasi ata të kenë vrarë Dexhalin, Allahu i madhëruar e njofton Isain -alejhi selam-: Kam nxjerrë disa prej robëve të Mi të cilët askush nuk mundet t'i luftojë. Mblidhi robtë e Mi te kodra Tur!**

Allahu i nxjerr Jexhuxhët dhe Maxhuxhët dhe ata vërshojnë nga çdo kodër. Të parët prej tyre kur të kalojnë nga liqeni Taberia e pijnë atë dhe kur të kalojnë të fundit do të thonë: Këtu ka pasur dikur ujë.

---

108 Ky prijës është Mehdiu bazuar në faktin se ai është prijësi i Betejës së Madhe, prijësi i çlirimit të Kostandinopojës dhe në kohën e tij del Dexhali, siç u sqarua dhe më lart.

Isai -alejhi selam- dhe shokët e tij rrethohen (prej tyre), saqë një vend sa një kokë kau do të jetë për ndonjërin prej tyre më e vlefshme se njëqind dinar për ju sot. Atëherë Isai dhe shokët e tij do të luten (kundër tyre) dhe Allahu i madhëruar do t'u çojë atyre në qafat e tyre një krimb si krimbi i deveve për t'i vrarë dhe ata të gjithë do të mbesin të vrarë.", e transmeton Muslimi.

Prej sukseseve të kohës së Isait -alejhi selam- janë edhe fitoret e cituara në hadithin e lartpërmendur ndaj mbeturinave të idhujtarisë, të cilat i janë bashkangjitur fesë së tij pas largimit të tij nga kjo botë si: thyerja e kryqit dhe vrasja e derrit.

Pra, ky grup prej banorëve të Shamit i kapur pas së vërtetës ka gjithmonë përkrahjen e Allahut të madhëruar dhe Ai i ndihmon ata me dijetarë, me prijës të drejtë, me luftëtarë në rrugën e Tij dhe kur bëhet e nevojshme e zbret edhe profetin Isa -alejhi selam-, me qëllim që ata të vazhdojnë fitimtarë.

Vazhdimi i grupit të përkrahur deri në fund të Dynjasë

Në hadithin e grupit të përkrahur në lidhje me prezencën e tyre thuhet:

"derisa të vijë Ora e Fundit"

"derisa i fundit prej tyre të luftojë Dexhalin"

"derisa të vijë caktimi i Allahut e të zbresë Isai i biri i Merjemes"

Përmendja e grupit të përkrahur në këto ngjarje të kohës së fundit do të thotë se ata do jenë deri në fund të Dynjasë dhe

përderisa të gjitha ngjarjet e përmendura i përkasin Shamit, atëherë ata do të jenë në Sham deri në fund të saj. Prandaj Profeti -alejhi selam- te transmetimi i Kurra bin Ijas -radiallahu anhu-, thoshte: "**Kur të prishen banorët e Shamit, nuk ka më hajër prej jush**."

Muhadithi i Indisë Abdul-Hakk Ed-Dihleuij -Allahu e mëshiroftë-, në lidhje me këtë hadith, thoshte: "*Hadithi ka për qëllim -dhe Allahu e di më së miri- se banorët e Shamit janë ata të cilët do të mbajnë fenë e Allahut në kohën e fundit. Kur ata të prishen -dhe ajo është koha kur të vijë Kijameti-, nuk do të mbesë më njeri që thotë: La ilahe Il-la Allah, sepse siç ka ardhur në hadith:* **Kiameti nuk bëhet veçse mbi njerëzit më të këqij.** *Kështu që fjala e tij:* **'nuk ka më hajër prej jush',** *do të thotë: Nuk ka për të mbetur më njeri i hajrit*."[109]

Koha deri në të cilën do të qëndrojë ky grup në Tokë, ndër ngjarjet e kohës së fundit, është përcaktuar në një hadith tjetër, në të cilin përmendet koha sa do qëndrojë mirësia pas vdekjes së Isait -alejhi selam-. Profeti -alejhi selam- në atë hadith thotë: "**Njerëzit** *(pas Isait -alejhi selam-)* **do të qëndrojnë shtatë vite pa pasur mes tyre armiqësi. Pastaj Allahu i madhëruar dërgon një erë të freskët nga ana e Shamit, e cila nuk le në faqe të tokës askënd që ka në zemrën e tij sa një grimcë hajri apo besimi, veçse ia merr atij shpirtin.**", e transmeton Muslimi.

Pra, shfaqja e kësaj ere, e cila merr shpirtrat e besimtarëve, është fundi i këtij grupi të përkrahur dhe ajo është fare pranë Orës

---

109 Shih librin e autorit me titull Lemeat Et-Tenkijh: 9/830.

së Fundit, sepse Allahu i madhëruar ka caktuar se Kiameti do të bëhet vetëm mbi njerëzit më të këqij.

Së fundi mund të shtrojmë një pyetje: Pse grupi i përkrahur duhet të qëndrojë deri në fund të Dynjasë në Sham?

Përgjigja është se Shami do të jetë vendi i fundit në tokë për njerëzit dhe për këtë arsye e vërteta duhet të qëndrojë mes tyre deri në fund që t'u ngrihet argumenti njerëzisë. Dijetari i kohës sonë Abdulmuhsin El-Bedr -Allahu e ruajtë- thotë: "*Praktika e Allahut është se e vërteta është gjithmonë në ndeshje me të kotën dhe Allahu i madhëruar ia mundëson kësaj feje në çdo kohë dikë që të ngrihet për ta përkrahur atë. Toka asnjëherë nuk do të mbetet pa dikë që mban udhëzimin e Tij*."[110]

110 Shih Mexhelet El-Xhamiah El-Islamije: 19/77.

VEÇORIA E GJASHTË

SHAMI ËSHTË STREHA E BESIMTARËVE

Hixhreti dhe historiku i tij

Fjala **Hixhret,** e cila në gjuhën tonë përkon me fjalën **emigrim,** apo **mërgim** sipas përdorimit të saj në citatet fetare, do të thotë: *Lënia e një vendi me besim të shfrenuar: të përzier me shirk dhe kufr, kur shfaqja e besimit të drejtë në atë vend bëhet e pamundur, për t'u vendosur në një vend tjetër ku adhurimi i Allahut të madhëruar është i mundshëm dhe pa frikë nga askush*.

Këtë veprim sipas këtij përshkrimi, për herë të parë në historinë e njerëzimit e ka bërë Ibrahimi -alejhi selam-, siç thonë dijetarët e historisë dhe komentuesit e Kuranit si: Ibn Xhurejxhi dhe Mukatili -Allahu i mëshiroftë-: "*Ibrahimi është i pari i njerëzve që ka bërë hixhret për hir të Allahut*."[111]

Për këtë arsye Ibrahimi -alejhi selam- konsiderohet epokë e re në historinë e njerëzimit, sepse praktika e Allahut të madhëruar

---

111 Shih tefsir Et-Taberij: 20/26 dhe tefsir Mukatil: 3/613.

me popujt me dërgimin e tij ka ndryshuar. Para Ibrahimit kush përgënjeshtronte profetët dhe i armiqësonte ata dënohej me shfarosje. Me dërgimin e Ibrahimit, Allahu i madhëruar ligjësoi hixhretin dhe shpërnguljen për hir të besimit me qëllim që jeta me besimin të ngulet diku tjetër.

Pastaj çështja e hixhretit u përforcua akoma më tepër kur u ligjësua lufta për mbrojtjen e së vërtetës dhe kjo ka ndodhur me zbritjen e Teuratit. Ebu Said El-Khudrij -radiallahu anhu- tregon se Profeti -alejhi selam-, ka thënë: "**Nuk ka shkatërruar Allahu i madhëruar ndonjë popull, apo brez, apo bashkësi dhe as ndonjë fshat me dënim nga qielli, që kur Ai zbriti në tokë Teuratin, me përjashtim të banorëve të atij fshati, të cilët u shndërruan në majmunë dhe derra. A nuk e keni parë fjalën e Allahut të madhëruar kur thotë: Ne i dhamë Musait librin pasi i shkatërruam brezat e parë si: argument, udhëzim dhe mëshirë, me qëllim që ata të kujtohen.** -sure Kasas: 43-", e transmeton Hakimi dhe e saktëson shejh Albani.

Domethënia e këtij hadithi është se me zbritjen e Teuratit zbritën edhe udhëzime për luftimin e armiqve[112] dhe kur besimtarët nuk e kanë të mundshme luftën për mbrojtjen e besimit, emigrojnë për në një vend tjetër. Prandaj Profeti -alejhi selam- thotë: "**Nuk ka për t'u ndërprerë hixhreti sa të ketë armik që luftohet.**", e transmeton Ahmedi, Nesai dhe e saktëson shejh Albani.

---

112 Nga Kurani, Hadithi dhe librat e historisë dihet se: Musait -alejhi selam- iu kërkua çlirimi i Bejtul-Makdis, Josha bin Nun e çliroi Bejtul-Makdisin me luftë, Taluti me Daudin dhe Sulejmani -alejhim selam- po ashtu kanë luftuar në rrugë të Allahut në kohë të ndryshme etj.

Ligjësimi i hixhretit për besimtarët në kohën e Ibrahimit -alejhi selam- ka bërë që ata të ndjekin shembullin e tij sa herë që të gjenden në situata të ngjashme me situatën e tij. Kështu hixhreti është veprim i përsëritur nga Beni Israilët në kohën e Musait -alejhi selam-, kur ata u dhunuan nga Faraoni i Egjiptit për shkak të besimit të tyre dhe u detyruan të shpërnguleshin nga Egjipti për në të njëjtin vend ku u vendos edhe Ibrahimi -alejhi selam- dhe ai është Shami. Pastaj ky veprim u përsërit gjithashtu edhe nga ymeti ynë në fillimet e tij dhe nga vetë profeti Muhamed -alejhi selam-, kur emigroi për shkak të besimit bashkë me shokët e tij nga Meka për në Medine.

Gjykimi i hixhretit për ymetin tonë

Allahu i madhëruar në vazhdim të traditës së Ibrahimit -alejhi selam- për emigrim, kur besimtari luftohet në besimin e tij dhe nuk e ka të mundshme mbrojtjen, e nxit edhe këtë ymet për emigrim duke u thënë:

أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا

"**A nuk ishte toka e Allahut e gjerë që ju të bënit hixhret në të?!"**, që do të thotë se besimtari nuk ka pse të qëndrojë prehë e sprovave të armiqve të Allahut, përderisa toka e Allahut është e gjerë dhe me mundësi të tjera banimi.

Pastaj u thotë:

إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا

"Me përjashtim të të dobtëve prej: burrave, grave dhe fëmijëve, të cilët nuk kanë as fuqi dhe as i njohin rrugët."

Imam Ibn El-Xheuzij -Allahu e mëshiroftë- duke folur për llojet e besimtarëve në lidhje me këtë veprim, citon: "*Njerëzit në lidhje me hixhretin janë tri llojesh:*

I pari: *Ai i cili e ka detyrë hixhretin.*

Ky është ai që nuk mundet ta shfaqë Islamin në atë vend, i cili është në luftë me myslimanët, nga frika për jetën e tij dhe e ka të mundshëm hixhretin. Këtij i bëhet detyrë të largohet për shkak të fjalës së Allahut: **A nuk ishte toka e Allahut e gjerë që ju të bënit hixhret në të?!**

I dyti*: Ai i cili nuk e ka detyrë hixhretin, por e ka të pëlqyeshëm.*

Ky është ai që ka mundësi ta shfaqë fenë e tij në atë vend që është në luftë me myslimanët.

I treti: *Ai i cili nuk e ka të pëlqyeshëm hixhretin.*

Ky është ai që është i dobët: as nuk mundet ta shfaqë fenë e tij dhe as nuk mundet të lëvizë si: i moshuari, i sëmuri etj. Këta nuk e kanë të pëlqyeshëm hixhretin për shkak të vështirësisë."[113]

Pastaj Allahu i madhëruar u premton sukses atyre që e kanë marrë rrugën e hixhretit për hir të Tij -siç u tha edhe për Ibrahimin në veçorinë e dytë- dhe u thotë:

وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاغَمًا كَثِيرًا وَسَعَةً

---

113 Shih librin e autorit me titull Zad El-Mesir: 1/445.

"Ai, i cili bën hixhret për hir të Allahut, ka për të gjetur në Tokë strehë dhe begati.", madje jo vetëm kaq, por edhe shpërblim të madh në Ahiret, qoftë edhe vetëm për rrugën e marrë, kur i bëhet pengesë exheli për realizimin e plotë të tij, siç thuhet në Kuran:

وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

"Ai që del nga shtëpia e tij për hixhret në rrugën e Allahut dhe të profetit të Tij pastaj i vjen vdekja, shpërblimi i tij ka mbërritur tek Allahu dhe Allahu është Falës i Madh dhe Mëshirues i Madh.", sure El-Nisa: 97-100.

Pra, hixhreti është porosi prej Allahut të madhëruar edhe për këtë ymet, për ruajtjen e besimit, kur ata luftohen në besimin e tyre. Allahu i madhëruar iu mundëson mërgimtarëve për hir të Tij strehë e begati dhe u garanton atyre shpërblim të madh.

Hadithi i hixhretit të besimtarëve për në Sham

Abdullah bin Amr bin El-As -radiallahu anhu- tregon se Profeti -alejhi selam-, ka thënë: "**Do të ketë hixhret pas hixhreti. Njerëzit më të mirë të tokës do të jenë ata që preferojnë vendin e hixhretit të Ibrahimit** *(Shamin).* **Atëherë do të mbesin në tokë njerëzit më të këqij, të cilët i refuzon vendi i tyre, i urren Allahu dhe i grumbullon zjarri me majmunët dhe derrat.**", e transmeton Ebu Daudi, Hakimi, Abdurrazaku, Ahmedi etj. dhe e saktëson shejh Albani.

Ky hadith përmban disa dobi në lidhje me temën tonë dhe prej tyre janë:

1- Hixhreti do vazhdojë si dukuri deri në kohën e fundit, sepse Profeti -alejhi selam- në hadith, thotë: "**Do të ketë hixhret pas hixhreti**" dhe pastaj përmend ngjarje të kohës së fundit. Me këtë përmbajtje është edhe një hadith tjetër i Profetit -alejhi selam-, i cili thotë: "**Nuk ka për t'u ndërprerë hixhreti, derisa të ndërpritet teubja** *(pendimi)* **dhe nuk ndërpritet teubja, derisa dielli të lindë nga perëndimi i tij.**", e transmeton Ahmedi, Ebu Daudi dhe e saktëson shejh Albani.

2- Vazhdimi i hixhretit do të thotë se mospajtimi i të vërtetës me të kotën do të vazhdojë, sepse hixhreti lind si rezultat i këtij mospajtimi.

Allahu i madhëruar në Kuran thotë:

وَلَوِ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ

"Nëse e vërteta do të kishte ndjekur dëshirat e tyre, do të ishin prishur qiejt, toka dhe çfarë mbajnë ato.", sure El-Muminun: 71.

3- Hixhreti i përmendur në hadith i përket këtij ymeti, sepse ky ymet janë ata që përfaqësojnë të vërtetën, e cila nuk pajtohet me të kotën.

4- Shami do të vazhdojë të jetë streha e besimtarëve, siç ishte në kohën e Ibrahimit -alejhi selam- dhe e atyre që erdhën pas tij, sepse në hadith përmendet vendi i hixhretit të tij dhe ai është Shami. Kjo gjë ka qenë e njohur edhe ndër selefët e parë

dhe prandaj Katade -Allahu e mëshiroftë- citon: "*Thuhet se Shami është direku i shtëpisë së hixhretit.*"[114] d.m.th. vendi që mban peshën me të madhe të hixhretit.

5- Shami do vazhdojë në Islam deri në fund të Dynjasë, përderisa ata që zgjedhin Shamin për emigrim janë më të mirët njerëz, sepse të mirët e zgjedhin atë për shkak të fesë, pasi ai është vend i mbrojtur, është direku i Islamit dhe është vendi i grupit të përkrahur.

6- Ata që emigrojnë në Sham duke ndjekur shembullin e Ibrahimit -alejhi selam- janë si ai në merita dhe në pozita, përderisa hadithi e përmend Shamin duke ia bashkangjitur atë emrit të tij.

7- Ngjashmëria e këtij ymeti me Ibrahimin -alejhi selam- në veprimet e veçanta të tij do të thotë se ky ymet e ka përfshirë të gjithë fenë e trashëguar prej tij. Prandaj Allahu i madhëruar në Kuran thotë:

إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ

"Pa dyshim, njerëzit më të afërt me Ibrahimin janë ata të cilët e pasuan atë dhe ky Profet *(dmth: profeti Muhamed)* **me besimtarët e tij. Allahu është kujdestari i besimtarëve.",** sure Ali Imran: 68.

---

114 E transmeton imam Taberiu me zinxhir të saktë.

Shembuj hixhreti për në Sham

Sheikhul-islam Ibn Tejmije -Allahu e mëshiroftë- dhe familja e tij janë prej atyre besimtarëve që e kanë marrë rrugën e hixhretit për në Sham pas sulmeve barbare të mongolëve në vitin 668H. Ata, për shkak të sulmeve të tyre, u shpërngulën nga Harrani, i cili sot bie në Turqi, por që atëherë banohej nga arabë, për në Damask të Shamit. Ai pas përmendjes së hadithit të mësipërm, citon:

"*Në këtë hadith ka përgëzim të madh për familjet tona, të cilat bënë hixhret nga Harrani dhe nga vende të tjera për në vendin e hixhretit të Ibrahimit, duke ndjekur fenë e Ibrahimit dhe mësimet e profetit tonë Muhamed -salallahu alejhi ue selam- dhe qartësim se hixhreti i tyre është si hixhreti i shokëve të profetit të Allahut Muhamedit edhe pse pas kohës së tyre, sepse hixhreti është për atje ku është profeti dhe gjurmët e tij. Vendi i hixhretit të Ibrahimit është për ne si vendi i hixhretit të profetit tonë, sepse hixhreti për te vendi i hixhretit të profetit tonë është ndërprerë pas çlirimit të Mekës.*"[115]

Një tjetër shembull emigrimi për në Sham është ai i familjes së dijetarit të madh nga Shqipëria sheikh Albanit -Allahu e mëshiroftë-, të cilët emigruan për në atë vend në vitin 1923 sipas kalenderit kristian.[116] Ai pas përmendjes së hadithit të mësipërm thotë:

---

115 Shih librin Mexhmu El-Fetaua: 27/509.

116 Kjo datë është e bazuar në fjalët e Shejhut -Allahu e mëshiroftë-, i cili tregon se ka lindur në Shkodër në vitin 1914 dhe mosha e tij kur ka mbërritur në Damask ka qenë 9 vjeç, çfarë do të thotë se emigrimi i tij ka qenë në vitin 1923. Shih kasetën me titull Terxhemet Esh-Shejkh El-Albani nr: 205.

"*Me këtë rast dua të tregoj diçka edhe për historinë, edhe për falënderimin e babait tim -Allahu e mëshiroftë-. Hadithi është përgëzim i madh për ne, familjen e babait tim, i cili bëri hixhret me ne nga vendi i tij Shkodra, kryeqyteti i atëhershëm i Shqipërisë dhe u largua për shkak të fesë nga revolucioni i Ahmed Zogut, të cilit Allahu ia devijoi zemrën duke vepruar me myslimanët e Shqipërisë, siç veproi Ataturku me turqit*[117].

Arrita me mirësinë dhe mëshirën e Allahut, për shkak të këtij emigrimi në Damask të Shamit, mirësi të cilën nuk mund t'ia kthej Zotit me falënderim edhe sikur të jetoj sa Nuhu alejhi selam…."[118].

---

117 Shejhu -Allahu e mëshiroftë- me këto fjalë ka për qëllim oksidentalizmin, apo animin nga kultura perëndimore për të cilën është njohur Zogu në kohën e tij. Ky anim i tij e shtyu atë më vonë, kur u bë mbret, të nxjerrë disa ligje që kufizonin lirinë fetare të myslimanëve si ndalimi i ferexhesë për gratë myslimane, të cilat në atë kohë nuk dilnin pa të.

118 Shih librin Silsilet-ul-Ehadith Es-Sahiha: 7/615.

VEÇORIA E SHTATË

SHAMI ËSHTË TOKA E MAHSHERIT

Fillimi dhe fundi i botës

Jemi njoftuar në Kuran se Meka është nëna e fshatrave, ku Allahu i madhëruar thotë:

وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِتُنْذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا

"Kështu Ne të shpallëm ty, Kuranin, në gjuhën arabe, që ti ta paralajmërosh Nënën e Fshatrave dhe ato rreth saj.", sure Esh-Shura: 7.

Të gjithë komentuesit e Kuranit thonë se emërtimi **Nëna e Fshatrave** është për Mekën e bekuar.

Në lidhje me shkakun se pse ajo është quajtur ashtu, disa prej sahabëve si Abdullah bin Amr bin El-As dhe Ibn Abasi -radiallahu anhuma- dhe po ashtu disa tabi'inë si: Kab El-Ahbar, Muxhahidi, Katade, Ibn Sabit etj. -Allahu i mëshiroftë- mendojnë se ka lidhje me krijimin e parë.

Ata thonë: "*Nga poshtë Qabesë është formuar Toka.*"[119], çfarë nënkupton se Meka për shkak të kësaj ngjarjeje është nëna e vendeve të tjera të Tokës, përfshirë këtu edhe Shamin.

Pra, Meka është vendi i fillimit të botës, ndërsa vendi i mbarimit të botës është Shami. Allahu i madhëruar në Kuran thotë:

هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ دِيَارِهِمْ لِأَوَّلِ الْحَشْرِ

"Allahu është Ai i cili i dëboi ata që mohuan prej Ehli Kitabit prej shtëpive të tyre *(në drejtim të Shamit)* **për grumbullimin e parë.",** sure El-Hashr: 2.

Komentuesit e Kuranit thonë se dëbimi për të cilin bëhet fjalë, është dëbimi i disa hebrenjve të Medinës për në Sham, kur ata tentuan të vrasin profetin Muhamed -alejhi selam-. Allahu i madhëruar e ka quajtur këtë dëbim për në Sham, grumbullimi i parë, çfarë do të thotë se ka edhe grumbullime të tjera për në Sham[120]. Për këtë arsye Shami quhet **Toka e Mahsherit,** që do të thotë **Toka e Grumbullimit,** dhe duke qenë se bëhet fjalë për kohën e fundit, atëherë Shami është vendi ku do të marrë fund bota.

Shejhul-Islam Ibn Tejmije -Allahu e mëshiroftë- në lidhje me këto veçori të Mekës dhe Shamit thotë: "*Në Sham është grumbullimi dhe rikthimi, siç është Meka vendi i fillimit. Meka quhet Nëna e Fshatrave, sepse poshtë saj është formuar Toka, ndërsa Shami është vendi i grumbullimit, siç thotë Allahu i madhëruar në Kuran:* **Allahu është Ai i cili i dëboi ata që mohuan prej**

---

119 Shih librin Tefsir Et-Taberij: 1/448, 3/60, 3/63, 11/531, 24/208.

120 Shih tefsir Et-Taberij: 23/263 dhe tefsir El-Kurtubij: 2/18.

Ehli Kitabit prej shtëpive të tyre *(në drejtim të Shamit)* **për grumbullimin e parë**, *duke lënë të kuptohet se ka edhe një grumbullim të dytë. Pra Meka është fillimi i krijimit, ndërsa Shami është kthimi i krijimit.*"[121] Mbaron këtu fjala e tij -Allahu e mëshiroftë-.

Pra, fillimi i botës është Meka dhe çdo vend tjetër është pas saj, ndërsa vendi ku do të marrë fund kjo botë dhe prej tij të fillojë bota tjetër është Shami, siç ka ardhur nga profeti Muhamed -alejhi selam-.

Hadithi i grumbullimit për në Sham

Ebu Dherri -radiallahu anhu- tregon se i Dërguari i Allahut -alejhi selam- ka thënë:

"**Shami është vendi i grumbullimit dhe i ringjalljes.**", e transmeton Bezzari, Tahauiu, Bejhakiu dhe e saktëson sheikh Albani.

Fjala e Profetit -alejhi selam- për Shamin [**vendi i grumbullimit**], d.m.th. vendi i grumbullimit të njerëzve para orës së fundit të Dynjasë, siç sqarojnë shumë prej dijetarëve si: El-Khattabij, El-Kadij Ijad, El-Kurtubij etj[122].

Përshkrimi i Shamit me këtë cilësi, sipas komentuesit të njohur të haditheve profetike Ibn Rexheb El-Hanbelij -Allahu e mëshiroftë-, përfshin tri lloje grumbullimesh:[123]

---

121 Shih fjalët e autorit në librin me titull Mexhmu El-Fetaua: 27/507.

122 Shih libin Leuami' El-En'uar El-Behijje: 2/155.

123 Shih librin e autorit me titull Fadail Esh-Sham: 226-236.

I pari: Grumbullimi i besimtarëve drejt Shamit me dëshirën e tyre.

Ky lloj grumbullimi sipas Ibn Rexhebit ka nisur herët, që në kohën e sahabëve, të cilët shkuan atje për çlirimin e tij dhe ata që shkuan atje për ta mbrojtur atë. Këtu futet gjithashtu çdo besimtar që mbërrin në atë vend me dëshirën e tij deri në fund të Dynjasë, me qëllim banimin, për shkak se feja e Allahut atje është më e dukshme se në vendet e tjera.

I dyti: Grumbullimi i besimtarëve drejt Shamit nga frika e sprovave në vendet e tyre.

Këtij lloj grumbullimi i përket çdo shpërngulje e besimtarëve në drejtim të Shamit për shkak të sprovave që hasin në vendet ku ata banojnë, si shpërngulja e shumë prej banorëve të Irakut për në Sham për shkak të sulmeve mongole në vitin 656 sipas hixhretit.

I treti: Grumbullimi i detyruar i mohuesve në drejtim të Shamit.

Këtij lloj grumbullimi i përket një grumbullim i Ehli Kitabit i përmendur në suren El-Hashr, i cili ka ndodhur në kohën e Profetit -alejhi selam- dhe çdo grumbullim tjetër i mohuesve deri tek ai i fundit, i cili do të jetë fare pranë Kiametit, për shkak të një zjarri që i detyron ata të shkojnë drejt Shamit.

Për këtë të fundit Profeti -alejhi selam- ka thënë: "**Shenja e parë e orës së fundit të Dynjasë është një zjarr që i grumbullon njerëzit nga Lindja për në Perëndim** *(d.m.th. për në Sham sepse ai është në perëndim të Medines).*", e transmeton Buhariu.

Fjala e tij [**Shenja e parë**] do të thotë ajo e cila është ngjitur me Kiametin.

Kjo shenjë është përmendur edhe në një hadith tjetër të Profetit -alejhi selam- dhe është quajtur e fundit, sepse ajo për disa shenja, të cilat do të jenë para saj si: Mehdiu, Isai, Dexhali, Jexhuxhët dhe Maxhuxhët etj. është e fundit[124] dhe sipas Ibn Rexhebit është pas fryrjes së erës së butë, për të marrë shpirtrat e besimtarëve, ndërsa për vetë ngjarjen e Kiametit është e para, sepse Kiameti vjen ngjitur me të.

Ky zjarr -sipas përshkrimeve të përmendura në hadithe- ka për t'u shfaqur në Jemen dhe do të përhapet në tokë për të mbledhur çdo mohues të mbetur në tokë për në Sham. Profeti -alejhi selam- duke përmendur ngjarjet e kohës së fundit në lidhje me këtë zjarr, thotë: "**Zjarri del nga skaji i Adenit** *(vend në Jemen)* **dhe i drejton njerëzit për në vendin e grumbullimit. Ai qëndron me ta kur ata qëndrojnë dhe pushon me ta kur ata pushojnë.**", e transmeton Ibn Maxhe dhe e saktëson sheikh Albani. Kjo do të thotë se ky zjarr i shoqëron njerëzit e kohës së fundit kudo që janë, për të mos u lënë atyre rrugë tjetër, veç rrugës për në Sham.

Pra, Shami është quajtur **Vendi i Grumbullimit,** sepse atje do

---

124 Shih hadithin: "**Nuk ka për të ardhur Ora e Fundit derisa para saj të shihni dhjetë shenja: Tymi, Dexhali, kafsha, lindja e diellit nga Perëndimi, zbritja e Isait -alejhi selam-, Jexhuxhët dhe Maxhuxhët, tri fundosje të tokës: një fundosje në Lindje, një fundosje në Perëndim dhe një fundosje në Gadishullin Arabik dhe e fundit prej tyre është një zjarr që del nga Jemeni, i cili i drejton njerëzit për në vendin e grumbullimin të tyre.**", e transmeton Muslimi.

të grumbullohen krijesat e Allahut për orën e fundit të Dynjasë, me qëllim që fundi i tyre të jetë në këtë vend.

Ndërsa fjala e Profetit -alejhi selam- për Shamin [**vendi i ringjalljes**] d.m.th. vendi ku do të mblidhen krijesat për Ditën e Llogarisë pas ringjalljes së tyre, siç sqaron El-Hafidh Es-Sekhauij -Allahu e mëshiroftë- dhe thotë: "*Vendi i ringjalljes është toka e pastruar e Shamit. Allahu i madhëruar i grumbullon të vdekurit në këtë vend ditën e Kiametit.*"[125]

Në Kuran, kur përmendet fillimi i botës tjetër, thuhet:

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَى رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ

"**I fryhet Surit dhe ata** *(njerëzit)* **menjëherë dalin nga varret dhe shpejtojnë për te Zoti i tyre.**", sure Jasin: 51.

Sipas përshkrimit të përmendur, ringjallja e njerëzve bëhet nga varret e tyre dhe ata pas ringjalljes shpejtojnë për te Zoti i tyre. Kjo lëvizje e njerëzve në atë ditë pas ringjalljes është grumbullimi i tyre në një vend për të qëndruar para Zotit, siç thuhet në Kuran:

وَحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا * وَعُرِضُوا عَلَى رَبِّكَ صَفًّا لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ

"Ne atë ditë i grumbullojmë ata pa lënë asnjë prej tyre. Dhe ata paraqiten para Zotit tënd në rreshta. Ja, na erdhët siç ju krijuam herën e parë!", sure El-Kehf: 47-48.

Ky grumbullim i njerëzve për t'u paraqitur te Zoti është për llogarinë që do t'u bëhet atyre dhe ajo sipas hadithit tonë do

---

125 Shih librin e autorit me titull El-Kana'ah fij Eshrat Es-Sa'ah: 65.

jetë mbi tokën e Shamit. Kështu janë komentuar edhe disa ajete të sures En-Naziat, të cilat gjithashtu flasin rreth ringjalljes dhe thuhet:

فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ * فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ

"Ai është vetëm një urdhër *(d.m.th. fryrja e Surit)* **dhe ata menjëherë do të jenë mbi faqe të Tokës.",** sure En-Naziat: 13-14.

Uehb bin Munebih në lidhje me fjalën **[mbi faqe të Tokës],** thotë: "*Ajo është një kodër përbri Bejtul-Makdis.",* ndërsa Sufjan Eth-Theurij -Allahu e mëshiroftë-, thotë: "*Ajo është toka e Shamit."*[126]

Pra, stacioni i parë i njerëzve në Ahiret është sërish grumbullimi i tyre në Sham për llogari, duke mos harruar se edhe në Ahiret ka më shumë se një grumbullim, siç duket nga përdorimi i kësaj fjale në Kuran. Imam Kurtubiu -Allahu e mëshiroftë- sqaron: "*Grumbullimet e Ahiretit janë dy: Një për qëndrimin para Zotit siç thotë Allahu i madhëruar:* **Ne atë ditë i grumbullojmë ata pa lënë asnjë prej tyre.** *(sure El-Kehf:47)***.**

Dhe një për në Xhenet, apo për në Xhehenem, siç thotë Allahu i madhëruar: **Ne atë ditë i grumbullojmë të devotshmit për te Mëshiruesi si të deleguar dhe i shtyjmë kriminelët për në Xhehenem si kopenë e bagëtive** *(sure Merjem:85-86)*."[127]

Së fundi një pyetje mund të shtrohet rreth kësaj çështjeje: Është përmendur në Kuran se toka ditën e Ringjalljes do të jetë tjetër nga kjo që është sot si në ajetin:

---

126 Shih librin Tefsijr Et-Taberij: 24/199.

127 Shih librin e autorit me titull Et-Tedhkira: 520.

يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاوَاتُ وَبَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ

"Ditën kur toka ndërrohet në një tokë tjetër dhe po ashtu edhe qiejt dhe ata dalin para Allahut, i cili është Një dhe Sundimtari i Madh.", sure Ibrahim: 48. Atëherë si mund të thuhet se ata do të jenë në Sham?

Përgjigjja është se Profeti -alejhi selam- është pyetur njëherë: *Ku do të jenë njerëzit kur toka të ndërrohet në një tokë tjetër dhe po ashtu edhe qiejt?* Dhe ai është përgjigjur: **Ata do të jenë mbi Sirat.** E transmeton Muslimi.

Përgjigja e tij -alejhi selam-, se njerëzit kur të ndërrohet Toka do të jenë mbi Sirat, do të thotë se ndërrimi i Tokës do të jetë pas llogarisë, sepse kalimi mbi Sirat është pas llogarisë dhe për rrjedhojë ajo çfarë përmendet për Shamin nuk bie ndesh me ndërrimin e Tokës dhe Allahu e di më së miri.

Pse Shami është toka e Mahsherit?

S'ka dyshim se një zgjedhje e tillë ka brenda saj një urtësi, sepse Zoti ynë është i urtë dhe veprimet e Tij përmbajnë urtësi. Një prej komentuesve të haditheve El-Menauij, dijetar nga Egjipti, i cili ka vdekur në vitin 1031H -Allahu e mëshiroftë-, në lidhje me urtësinë e saj, thotë:

"*I është dhënë kjo veçori Shamit, sepse Allahu i madhëruar për të ka thënë:* **"E bekuam atë për mbarë botën."**. *Shumica e profetëve janë dërguar te ky vend dhe prej tij janë shpërndarë udhëzimet e Allahut në të gjithë botën, prandaj dhe i përshtatet asaj të jetë toka e grumbullimit dhe toka e ringjalljes*."[128]

---

128 Shih librin e autorit me titull Fejd El-Kadir: 4/171.

VEÇORIA E TETË

SHAMI ËSHTË VENDI I XHAMISË SË BEGATË AKSA

Njerëzit, kudo që kanë banuar në tokë, përveç gjurmëve të banimit kanë lënë edhe gjurmët e kulturës dhe të bindjeve të tyre. Besimtarët, gjëja më e shtrenjtë për ta është besimi, sepse Allahu i madhëruar ua ka bërë të ditur atyre qëllimin e krijimit të njerëzve, prandaj dhe gjurmët e kulturës së tyre në tokë tregojnë për besimin që ata kanë mbajtur dhe rëndësinë që ata i kanë kushtuar atij. Në Sham besimtarët e hershëm na kanë lënë trashëgimi një xhami të begatë për adhurimin e Allahut të madhëruar, e cila njihet me emrin **Xhamia Aksa**.

Xhamia Aksa bie në Sham dhe ekzaktësisht në Palestinë, në qytetin e vjetër "**Ilija**", ose "**El-Kuds**" -siç e quajnë myslimanët-, ose ndryshe "**Jerusalem**" -siç njihet nga bota e krishterë-.

Emrat e xhamisë Aksa dhe kuptimet e tyre

Xhamia Aksa në histori njihet me disa emra, ku tre emrat më të njohurit janë:

1- **El-Mesxhid El-Aksa,** që do të thotë: Xhamia më e Largët

Xhamia Aksa është quajtur me këtë emër për shkak se ajo në lidhje me Qabenë është më larg se xhamia e profetit Muhamed -alejhi selam- në Medine. Ajo me këtë emër është përmendur në Kuran, ku Allahu i madhëruar thotë:

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ

"I lartësuar qoftë Allahu, i cili e nisi robin e Tij për udhëtim natën nga Xhamia e Shenjtë (Qabeja), për në Xhaminë Aksa, rreth së cilës kemi hedhur begatinë Tonë.", sure El-Isra: 1.

2- **Bejtul-Makdis,** që do të thotë: Shtëpia e Pastrimit.

Xhamia Aksa është quajtur me këtë emër, sepse ajo është vend ku njeriu pastrohet nga gjynahet, siç thonë komentuesit e haditheve. Ajo me këtë emër është përmendur shpesh herë si në fjalët e Profetit -alejhi selam-, ashtu dhe në fjalët e sahabëve, tabi'inëve etj. Ja disa shembuj!

Xhabir bin Abdilah -radiallahu anhu- tregon se e ka dëgjuar Profetin -alejhi selam- duke thënë: "**Kur Kurejshët më përgënjeshtruan** *(d.m.th. për udhëtimin brenda natës për në xhaminë Aksa),* **shkova te Hixhri** *(një vend bosh në formën e një gjysmë rrethi përbri Qabesë)* **dhe Allahu ma zbuloi**

Bejtul-Makdisin. Atëherë unë fillova t'u tregoj rreth saj *(ato që nuk i mbaja mend)***.**", e transmeton Buhariu dhe Muslimi.

El-Bera bin El-Azib -radiallahu anhu- tregon: "*Jemi falur me Profetin -alejhi selam- në drejtim të Bejtul-Makdis gjashtëmbëdhjetë apo shtatëmbëdhjetë muaj, pastaj u urdhëruam të ndryshojmë në drejtim të Qabesë.*", e transmeton Buhariu dhe Muslimi.

3- **Mesxhid Ilija** që do të thotë: Xhamia e qytetit të Ilijasë.

Xhamia Aksa është quajtur me këtë emër për shkak se Jeruzalemi, vendi ku bie kjo xhami në Sham, njihet edhe me këtë emër, -siç u tha më lart-, ose [**Ilija**] është vetë xhamia, sepse fjala [**Ilija**] do të thotë **Shtëpia e Allahut**, siç thonë dijetarët e gjuhës arabe.

Edhe ky emër mendohet të jetë përmendur nga Profeti -alejhi selam- në hadithin e ndalimit të udhëtimit me përjashtim të tri xhamive të begata, sepse në një prej transmetimeve të këtij hadithi, Ebu Hurejra -radiallahu anhu- tregon se Profeti -alejhi selam- ka thënë: "**Udhëtohet vetëm për në tri xhami: xhamia e Qabesë, xhamia ime dhe xhamia e Ilijasë.**", e transmeton Muslimi. Mirëpo ka mundësi që hadithi të jetë përcjellë me kuptim d.m.th. transmetuesi ka përdorur fjalët e tij për të përcjellë hadithin profetik dhe kështu ky emërtim i bie të jetë nga transmetuesit. Megjithatë emërtimi ka qenë i njohur te sahabët dhe tabi'inët, sepse ai ka ardhur edhe në hadithe të tjera.

Ndërtimi i xhamisë Aksa

Nuk dihet me saktësi se kush e ka ndërtuar këtë xhami, por e sigurta është se ajo është ndërtuar pas Qabesë. Allahu i madhëruar në Kuran, thotë:

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ

"**Shtëpia e parë e vënë për njerëzit është ajo e Bekës** *(d.m.th. e Mekës),* **e bereqetshme dhe udhëzim për mbarë botët.**", sure Ali Imran: 96.

Pastaj kur flet për ndërtimin e Qabesë thotë:

وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

"**Përkujto, kur Ibrahimi ngriti themelet e shtëpisë** *(së Allahut)* **bashkë me Ismailin dhe ata thonin: O Zot! Pranoje prej nesh! Ti je Dëgjuesi dhe i Dijshmi!**", sure El-Bekara: 127.

Këto dy ajete së bashku tregojnë për dy fakte:

I pari: Xhamia Aksa është ndërtuar pas Qabesë, përderisa Qabeja është xhamia e parë.

I dyti: Xhamia Aksa nuk mund të jetë ndërtuar para kohës së Ibrahimit -alejhi selam- përderisa ai është ndërtuesi i Qabesë, xhamisë së parë[129].

---

[129] Nuk mund të lemë pa përmendur se në lidhje me ndërtimin e Qabesë përveç mendimit se atë e ka ndërtuar Ibrahimi -alejhi selam-, ka edhe mendime të tjera se atë para tij e kanë ndërtuar melaiket, apo Ademi -alejhi selam- bazuar në disa transmetime të përmendura në librat e historisë (shih librin Ekhbar Meke të El-Ezrakij: 1/31 dhe 1/36). Disa dijetarë bazuar në

Në këtë përfundim të shpie gjithashtu edhe një hadith i Profetit -alejhi selam- i përcjellë nga Ebu Dherri -radiallahu anhu-, i cili tregon:

"*E pyeta Profetin -alejhi selam-: Cila xhami është ndërtuar e para?*

Profeti -alejhi selam- më tha: **Xhamia e Shenjtë** *(Qabeja).*

I thashë: Pastaj cila?

Profeti -alejhi selam- më tha: **Xhamia Aksa.**

I thashë: Sa ka pasur mes tyre?

Profeti -alejhi selam- më tha: **Dyzet vjet. Pastaj ku të kapë namazi, falu se aty është xhami.**", e transmeton Buhariu dhe Muslimi.

Ky hadith, i cili na jep një distancë kohore prej dyzet vjetësh mes dy xhamive, përveçse pohon atë që u tha më lart, na mundëson gjithashtu të hulumtojmë më saktë edhe për ndërtuesin e mundshëm të saj.

Kështu bazuar në këtë distancë kohore të përmendur në këtë hadith mund të themi se për ndërtuesin e kësaj xhamie duhet të merren parasysh edhe tri fakte të tjera:

---

ato transmetime thonë se ndërtimi i Ibrahimit -alejhi selam- për Qabenë është rindërtim, mirëpo më e sakta është se ndërtimi i tij është ndërtimi i parë i saj, sepse transmetimet në të cilat ata janë bazuar nuk e kalojnë kritikën, siç theksojnë dijetarët e hadithit. Shih çfarë thotë Ibn Kethiri në librin El-Bidaje ue En-Nihaje: 1/188 dhe shejh El-Albani në librin Es-Silsile Ed-Daife: 13/927.

I pari: Xhamia Aksa duhet të jetë ndërtuar nga dikush prej familjes së Ibrahimit -alejhi selam-: ose vetë Ibrahimi -alejhi selam-, ose dikush tjetër prej pasardhësve të tij në Sham, sepse ai dhe familja e tij përbënin besimtarët e asaj kohe në atë zonë.

I dyti: Xhamia Aksa nuk mundet të jetë ndërtuar nga pasardhësit e vonshëm të Ibrahimit -alejhi selam-, sepse ata që janë vonë nuk përshtaten me periudhën 40 vjet të përmendur në hadith.

I treti: Xhamia Aksa duhet të jetë ndërtuar nga ndonjë profet i familjes së Ibrahimit -alejhi selam-, sepse Allahu i madhëruar te gjurmët e profetëve të Tij hedh begatinë. Said bin El-Musejjib, dijetari i madh i tabi'inëve -Allahu e mëshiroftë-, thoshte: "*Nuk ka itikaf, veçse në xhaminë e ndonjë profeti.*"[130] Çfarë do të thotë se itikafi vlen vetëm në xhamitë e profetëve, pasi vetëm atje ka shumëfishim sevapesh, ndërsa të tjerat të gjitha janë njësoj. Kështu përderisa në xhaminë Aksa ka shumëfishim sevapesh -siç do të vijë-, atëherë ajo patjetër është ndërtuar nga ndonjë profet.

Këto karakteristika nuk mund të plotësohen vetëm se nga tre veta: Ibrahimi -alejhi selam-, Is'haku -alejhi selam- dhe Jakupi -alejhi selam-. Pas Jakupit -alejhi selam- nuk duhet parë për ndërtimin e kësaj xhamie, sepse pas tij koha zgjatet shumë më shumë se 40 vjet dhe ashtu dalim jashtë këtij përcaktimi.

Ibrahimi -alejhi selam- ka më pak mundësi ta ketë ndërtuar këtë xhami, sepse rreth tij janë përmendur shumë ngjarje në Kuran dhe në Sunet dhe kjo nuk përmendet. Pastaj, ai historikisht

---

130 E transmeton Ibn Ebij Shejbe me zinxhir të saktë.

dihet se ka jetuar në **Hebron,** sot qyteti **Khalil** në Palestinë e jo në **El-Kuds**, vendi ku bie xhamia Aksa.

Is'haku -alejhi selam- profeti, i cili erdhi pas Ibrahimit -alejhi selam-, për nga ana kohore e përmendur në hadith mundet ta ketë ndërtuar atë, por edhe ai nuk njihet për këtë veprim.

Ndërsa Jakupi -alejhi selam-, ka më shumë mundësi të jetë ai ndërtuesi i saj pasi është: edhe profeti i tretë i kësaj familjeje në Sham, edhe koha e tij është e mundshme. Pastaj duke qenë se kjo xhami ka qenë e nderuar nga Beni Israilët, të cilët janë pasardhësit e tij në Sham, atëherë i përshtatet që ai të jetë ndërtuesi i saj. Jakupi -alejhi selam- duhet ta ketë ndërtuar këtë xhami para se ai të largohej me bijtë e tij për në Egjipt, sepse ata atje kanë qëndruar gjatë deri në kohën e Musait dhe të Harunit -alejhima selam-.

Ibn Kethiri historiani i njohur i Islamit -Allahu e mëshiroftë-, thotë: "*Sipas Ehli Kitabit, Jakubi -alejhi selam- është ai i cili e ka themeluar xhaminë Aksa, e cila është xhamia e Ilijasë -Allahu i madhëruar e nderoftë!- Kjo gjë duket e drejtë dhe për të dëshmon edhe hadithi i Ebu Dherrit -radiallahu anhu-. Kështu, atë e ka ndërtuar Jakubi -alejhi selam-, i cili është Israili, pas ndërtimit të Qabesë nga i dashuri i Allahut dhe biri i tij Ismaili me dyzet vjet.*"[131]

Edhe Kurani jep shenja se xhamia Aksa ka qenë para Musait -alejhi selam- dhe ja dy vende ku mendohet se bëhet fjalë për të!

---

[131] Shih librin e autorit me titull El-Bidaje ue En-Nihaje:1/187 . Fjalët, të cilat ai i përmend nga librat e Ehli Kitabit, në versionin e sotëm të Teuratit, gjenden në Bibël te Zanafilla, ku thuhet: "*Atëherë Zoti i tha Jakupit: Çohu dhe ngjitu në Bejt-il (dmth: Ilija, emri i vjetër i Kudsit) e bano atje! Ndërto atje një vend adhurimi në nderim të Zotit.*" Shih Zanafilla: 35/1.

Allahu i madhëruar kur tregon për Musain -alejhi selam- pas shpëtimit të tij dhe të Beni Israilëve nga Faraoni, thotë se ai i tha popullit të tij:

يَاقَوْمِ ادْخُلُوا الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَرْتَدُّوا عَلَى أَدْبَارِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ

"**O populli im! Hyni në tokën e pastruar, të cilën ua ka caktuar Allahu dhe mos u zmbrapsni, që të mos ktheheni të mundur.**", sure El-Maide: 21.

Fjala e Allahut [**Hyni në tokën e pastruar**] thuhet se është përshkrim i Bejtul-Makdisit.

Allahu i madhëruar gjithashtu kur përmend historinë e Josha bin Nun -alejhi selam-, profeti i cili mori drejtimin e Beni Israilëve pas Musait -alejhi selam-, thotë:

وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ

"**Përkujto kur i thamë** *(Beni Israilëve)***: Hyni në këtë fshat dhe hani ç'të doni prej tij! Te porta të hyni të përkulur duke thënë: Falna! Që Ne t'ju falim gjynahet tuaja dhe t'jua shtojmë mirësitë punëmirëve.**", sure El-Bekara: 58.

Fjala e Allahut [**Hyni në këtë fshat**] d.m.th. hyni në Bejtul-Makdis, siç thonë shumica e komentuesve të Kuranit si: Katade, Ismail Es-Suddij dhe Er-Rabij bin Enes El-Bekrij -Allahu i mëshiroftë-. Madje për këtë ngjarje ka ardhur edhe një hadith i saktë ku Profeti -alejhi selam-, thotë: "**Dielli nuk është ndalur për shkak të ndonjë njeriu përveçse për Joshën, kur ai u nis**

(për të çliruar) **Bejtul-Makdisin.**", e transmeton Ahmedi dhe e saktëson sheikh Albani.

Ky përfundim në të cilin arritëm, nuk bie në kundërshtim me një hadith tjetër të saktë, i cili do të vijë më poshtë ku thuhet se atë e ndërtoi Sulejmani -alejhi selam-, sepse Sulejmani është ndërtuesi i dytë i saj pas kthimit të Beni Israilëve nga Egjipti, siç sqaron Ibn Kethiri -Allahu e mëshiroftë- në historinë e profetëve dhe thotë: "*(Hadithi i ndërtimit të Sulejmanit -alejhi selam-) ka për qëllim -dhe Allahu e di më së miri- se ai është rindërtuesi i saj, sepse siç thamë: mes tyre (d.m.th. mes Qabesë dhe xhamisë Aksa) ka dyzet vjet dhe nuk ka thënë njeri se mes Sulejmanit dhe Ibrahimit ka dyzet vjet veçse Ibn Hibbani dhe mendimin e tij nuk e ka përkrahur njeri dhe as e ka thënë kush paratij.*"[132]

Vendi i xhamisë Aksa

Xhamia Aksa është ndërtuar mbi një kodër të ulët dhe me majë të sheshtë në qytetin e vjetër të Kudsit. Ajo me këtë përshkrim mendohet të jetë përmendur në Kuran, ku Allahu i madhëruar thotë:

وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنَاهُمَا إِلَى رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ

"**Ne e bëmë të birin e Merjemes dhe nënën e tij mrekulli dhe i strehuam ata te një kodër e sheshtë me ujë të rrjedhshëm.**", sure El-Muminun: 50.

---

132 Shih librin e autorit me titull El-Bidaje ue En-Nihaje:1/187 .

Katade -Allahu e mëshiroftë- në komentim e këtij përshkrimi, thotë: "*Ai vend është xhamia Aksa.*"[133]

Ibn Kethiri pas këtij citati thotë: "*Ky përcaktim është më afër me përshkrimin e ajetit të Kuranit dhe Allahu e di më mirë të vërtetën.*"[134]

Xhamia Aksa me këtë përshkrim është përmendur edhe në dorëshkrimet e Ehli Kitabit, në të cilat thuhet: "*Pastaj Sulejmani filloi ndërtimin e shtëpisë së Zotit në Jeruzalem mbi kodrën Moriah, atje ku i ishte shpallur babait të tij Daudit.*"[135]

Kodra Moriah e përmendur në këtë citat është kodra e xhamisë Aksa, e cila nga ana lindore ka luginën e Xhehenemit dhe nga ana perëndimore dhe veriore e saj shtrihet qyteti i vjetër i Kudsit. Ja si e përshkruan këtë vend një gjeograf i hershëm mysliman, Shemsudin El-Makdisij, i vdekur aty nga viti 380 sipas hixhretit -Allahu e mëshiroftë-! Ai kur flet për qytetin e Kudsit, apo Bejtul-Makdisin, thotë: "*Për sa i përket xhamisë Aksa, ajo është në lartësinë e skajit lindor të qytetit nga ana e kibles dhe themelet e saj janë nga ndërtimi i Daudit -alejhi selam-.*"[136]

Ky përshkrim tregon për disa fakte:

1- Xhamia Aksa është në qytetin e vjetër të Kudsit, siç njihet historikisht.

2- Xhamia Aksa është në një prej lartësive të qytetit, sepse

---

133 Shih tefsir Et-Taberij: 19/39.

134 Shih tefsir Ibn Kethir: 5/477.

135 Shih citatin në Bibël: Kapitulli e dytë të kronikave. 1/3

136 Shih librin Ahsen Et-Tekasim të Shems Ed-Dijn El-Makdisij: 168.

qyteti i vjetër i Kudsit -siç thonë historianët-, është mbi katër lartësi, apo kodra: Bezetha në Veri, Akra në Perëndim, Sohjoni në Jugperëndim dhe Moriah në Lindje[137].

3- Kodra Moriah është kodra mbi të cilën është ndërtuar xhamia Aksa, sepse andej është ana e lindjes në një kënd me anën e kibles, apo me anën e jugut, sepse kibla për këtë zonë është nga ana e jugut.

4- Xhamia Aksa është skaji i qytetit nga ana e juglindjes, sepse në atë anë është lugina e pjerrët e Xhehenemit[138] dhe aty mbaron kufiri i qytetit të vjetër të Kudsit[139].

5- Xhamia Aksa është ajo pjesë e majës së kodrës, e cila rrethohet me mur. Ajo me këtë mur është njohur që në kohët e vjetra dhe origjina e tij janë themelet e Daudit alejhi selam. Imam Es-Sujutij -Allahu e mëshiroftë-, thotë: "*Dije se origjina e vendosjes së rrethimit të xhamisë Aksa dhe piketimi me mur i kufijve të saj është nga ndërtimi i Daudit -alejhi selam-*."[140]

Pastaj plotësimi i ndërtimit është bërë nga Sulejmani -alejhi selam-[141], siç do të vijë më poshtë e përmendur në hadith.

---

137 Shih librin El-Kuds uel-Mesxhid El-Aksa, Muhamed Ali El-Bar: 50.

138 Lugina e Xhehenemit ndoshta është quajtur me këtë emër: ose për shkak se është luginë e thellë dhe e frikshme, ose për shkak se në këtë vend, në kohet e hershme, banorët idhujtarë të tij bënin kurbane për idhujt fëmijët e tyre dhe i digjnin me zjarr -siç përmendet te dorëshkrimet e Ehli Kitabit- dhe Allahu e di më së miri.

139 Shih librin SeferNama te Nasir bin Khasro: 57.

140 Shih librin Ithaf El-Ekhissa: 1/191.

141 Shih librin El-Mearif fij Et-Tarikh te Ibn Kutejbe: 562.

Brenda murit që rrethon majën e kodrës, në mes të vendit të sheshtë gjendet një shkëmb, i cili ka qenë kibla e Beni Israilëve dhe kibla e parë e ymetit tonë -siç do të vijë gjithashtu më poshtë-.

6- Muri i xhamisë Aksa nga ana juglindore është njëkohësisht edhe muri i qytetit të Kudsit për shkak se xhamia është skaji i qytetit.

7- Xhamia Aksa në origjinë është xhami e pambuluar, siç duket nga përshkrimi i mësipërm. Kështu janë shprehur edhe gjeografë të tjerë të hershëm të Islamit si El-Istakhrij dhe Ibn Haukal -Allahu i mëshiroftë-, të cilët thonë:

"*Në qytetin e Bejtul-Makdisit ka një xhami, e cila s'ka më të madhe se ajo në Islam. Ajo ka një ndërtesë të mbuluar nga ana e kibles, afër këndit me anën perëndimore të saj. Ky vend i mbuluar arrin deri te gjysma e gjerësisë së xhamisë. Ndërsa pjesa tjetër e xhamisë është bosh dhe pa ndërtime me përjashtim të shkëmbit.*"[142]

Këta gjeografë e përshkruajnë xhaminë Aksa si më të madhen në Islam dhe ajo është e tillë, nëse merret në konsideratë e gjithë zona brenda murit, e cila është një sipërfaqe drejtkëndore me drejtim veri-jug prej 14 mijë metër katrorë. Pastaj ata e tregojnë mjaft qartë se e gjitha zona brenda murit është xhami, kur e ndajnë atë në: pjesë të mbuluara dhe pjesë të zbuluara, madje pjesa e zbuluar e saj është shumë më shumë se pjesa e mbuluar.

Pjesët e mbuluara të gjitha janë ndërtime të vonshme. Njëra prej tyre është nga Omeri -radiallahu anhu- në vitin 15 sipas

---

142 Shih librin El-Mesalik uel-Memalik: 44 dhe librin Surat el-Erd: 1/171.

hixretit dhe është nga ana e Kibles. Ndërsa tjetra është ajo e shkëmbit e ndërtuar në kohën e prijësit emevit Abdul-Melik bin Meruan -Allahu e mëshiroftë-, në vitin 70 sipas hixhretit[143] dhe është ndërtesë në formën e një shumëkëndëshi tetëkëndor me një kube gjysmë-sferike përsipër.

Vlerat e xhamisë Aksa

Xhamia Aksa, sipas lajmeve të përcjella rreth saj, përmban disa vlera:

E para: Xhamia Aksa është xhami e ndërtuar nga profetët e Allahut për adhurimin e Tij.

Ndërtimi i xhamisë Aksa nga profetët e Allahut të madhëruar tregon se ajo xhami është ndërtuar mbi bazën e devotshmërisë për të cilën shquhen profetët e Allahut. Rreth kësaj baze, Allahu i madhëruar në Kuran, thotë:

لَمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ

"**Xhamia e ndërtuar mbi bazën e devotshmërisë që në ditën e parë të saj, e meriton me shumë se çdo tjetër të falesh në të.**", sure Et-Teube: 108.

Fjala e tij [**mbi bazën e devotshmërisë**] d.m.th. për hir të Allahut të madhëruar dhe për ta adhuruar Atë, pa e përzier adhurimin e Tij me asnjë nijet tjetër, qoftë ai shirk i madh, apo i vogël si: syefaqësia, fama etj.

---

143 Shih librin El-Mesalik Uel-Melalik të El-Bekrij: 1/468.

Kështu xhamia Aksa, i pari ndërtues i saj është Jakupi -alejhi selam -siç u tha më lart-, pastaj e rindërtoi atë Daudi me Sulejmanin -alejhima selam-, pastaj u kujdesën për të profetët e Beni Israilëve dhe ndjekësit e tyre. E njëjta gjë ka ndodhur edhe me dy xhamitë e tjera: Qabeja dhe xhamia e Medinës, sepse edhe ato u ndërtuan mbi bazën e devotshmërisë: e para nga Ibrahimi -alejhi selam- dhe tjetra nga profeti Muhamed -alejhi selam-.

E dyta: Xhaminë Aksa e kanë mbushur me dhikr dhe ibadet profetët e Beni Israilëve dhe ymeti i tyre.

Ymeti i Beni Israilëve ka pasur shumë profetë dhe shumë adhurues, aq sa kur i janë shfaqur në ëndërr Profetit tonë -alejhi selam-, ka kujtuar se është ymeti i tij -siç u përmend te veçoria e dytë-.

Disa nga ngjarjet e profetëve të përmendura në Kuran mendohet të kenë ndodhur në xhaminë Aksa si ajo e Zekerijës, Merjemes, Jahjës dhe Isait -alejhim selam-.

Në suren Ali Imran bien në sy dy mihrabë: njëri i Zekerijës dhe tjetri i Merjemes dhe ato mendohen të jenë të xhamisë Aksa.

Zekerija -alejhi selam- mendohet gjithashtu të ketë qenë kujdestari i xhamisë Aksa, kurse Merjemja -alejha selam- mendohet të jetë vajzë e dhuruar për xhaminë Aksa për t'i shërbyer asaj.

Në lidhje me Jahjën dhe Isain -alejhima selam-, ka ardhur një hadith i saktë ku thuhet se ata i mblodhën Beni Israilët në xhaminë Aksa për t'iu përcjellë atyre porositë e Allahut të madhëruar. El-Harith el-Esharij -radiallahu anhu- tregon se

Profeti -alejhi selam-, ka thënë: "**Allahu e porositi Jahjën birin e Zekerijës -alejhi selam- për pesë porosi që ai vetë t'i ruante ato dhe t'i urdhëronte Beni Israilët t'i ruanin ato, mirëpo ai u vonua dhe Isai -alejhi selam- i tha atij: Allahu të ka porositur për pesë porosi që ti vetë t'i ruash ato dhe t'i urdhërosh Beni Israilët t'i ruajnë ato. Atëherë, ose t'i urdhërosh ti ata, ose t'i urdhëroj unë! Jahja -alejhi selam- i tha atij: Kam frikë se nëse do ta bësh ti këtë gjë para meje, Allahu do të ma shembë tokën poshtë këmbëve, apo të më dënojë** *(me diçka tjetër)***. Atëherë Jahja i mblodhi Beni Israilët në Bejtul-Makdis dhe xhamia u mbush plot, aq sa u ulën edhe nëpër ballkone....**", e transmeton Ahmedi dhe Tirmidhiu dhe e saktëson sheikh Albani.

E treta: Xhamia Aksa është kibla e Beni Israilëve dhe kibla e ymetit tonë, para se ne të ktheheshim nga Qabeja.

Fjala **Kible** është fjalë arabe dhe do të thotë drejtim. Me këtë fjalë në urdhëresat fetare është për qëllim ana nga e cila duhet të drejtohet besimtari për kryerjen e namazeve.

Kibla e Beni Israilëve ka një histori të vjetër, fillimi i së cilës është koha e profetit Musa -alejhi selam-. Këtë çështje e ka përmendur historiani i njohur i Islamit Ibn Kethiri -Allahu e mëshiroftë-, i cili shënon: "*Ehlu Kitabi thonë se Allahu e urdhëroi Musain -alejhi selam- të ndërtojë:*

1- Çadrën e grumbullimit prej druri të akacias, të mbuluar me lëkura bagëtish dhe të zbukuruar me mëndafsh, flori dhe serm.

2- Tabutin (arkën e dëshmisë) prej druri të akacias.

3- Tryezën e ushqimit prej druri të akacias.

4- Shandanin e ndriçimit (mbajtësja e kandilëve) prej floriri.

5- Altarin (vendin e kurbaneve).

Ata, çadrën e tyre të grumbullimit, e ngrinin çdo fillim viti në pranverë dhe po ashtu edhe tabutin e dëshmisë, i cili -Allahu e di më së miri- është ai i përmenduri te fjala e Allahut në Kuran:

Shenja e sundimit të tij është t'ju vijë tabuti, i cili jep qetësi prej Zotit tuaj dhe mban ato gjëra që ka lënë familja e Musait dhe familja e Harunit, i mbajtur nga melaiket. Kjo është një mrekulli prej Zotit tuaj nëse jeni besimtarë *(sure El-Bekare: 248).*

Në librat e tyre thuhet se çadra ka qenë para se ata të adhuronin viçin, ngjarje, e cila ka ndodhur para se ata të hynin në Bejtul-Makdis....

Çadra e grumbullimit ka qenë me Beni Israilët edhe gjatë kohës së humbjes së tyre në shkretëtirë dhe ata faleshin në drejtim të saj. Ajo ishte kibla dhe Qabeja e tyre dhe imami i tyre ishte Musai -alejhi selam-, ndërsa ai që kujdesej për vendin e kurbanit ishte Haruni -alejhi selam-. Kur vdiq Haruni e më pas Musai -alejhima selam-, bijtë e Harunit vazhduan në vend të babait të tyre, kurse në lidhje me profetësinë dhe udhëheqjen pas Musait, vazhdoi shërbëtori i tij Joshua bin Nun -alejhi selam-, i cili është ai që i futi ata në Bejtul-Makdis -siç do të vijë-. Qëllimi këtu është se kur sundimi i tij (d.m.th. i Joshua bin Nun) u stabilizua në lidhje me Bejtul-Makdisin, ai e vendosi çadrën mbi shkëmbin e Bejtul-Makdisit dhe ata faleshin në drejtim të saj. Pastaj kur çadra u prish, ata u falën në drejtim të vendit, i cili është shkëmbi. Prandaj dhe ajo ishte kibla e profetëve pas tij deri në kohën e profetit Muhamed

-salallahu alejhi ue selam-, i cili gjithashtu është falur në drejtim të saj. Muhamedi -alejhi selam- para hixhretit falej para Qabesë (në drejtim të Bejtul-Makdisit), ndërsa pas hixhretit ai u urdhërua të falej në drejtim të Bejtul-Makdisit (dhe e kishte të pamundur të drejtohej nga Qabja, sepse ajo i binte atij në anë të kundërt). Ai është falur në drejtim të saj gjashtëmbëdhjetë apo shtatëmbëdhjetë muaj, pastaj kibla u ndryshua për të qenë në drejtim të Qabesë, e cila është kibla e Ibrahimit."[144]

Për sa i përket faktit se kibla e Beni Israilëve ka qenë kibla jonë e parë, kjo gjë është përmendur në Kuran, ku Allahu i madhëruar thotë:

قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ

"**Ne e shohim kthimin e fytyrës tënde herë pas herë nga qielli dhe Ne do të të drejtojmë nga kibla që të pëlqen. Atëherë drejtoje fytyrën tënde nga Xhamia e Shenjtë dhe kudo që të jeni drejtoni fytyrat tuaja nga ajo! Ata të cilëve u është dhënë libri e dinë se ajo është e vërteta prej Zotit tënd dhe Allahu nuk është i shkujdesur ndaj asaj që ata veprojnë.**", sure El-Bekara: 144.

---

144 Shih librin e autorit me titull El-Bidaje Uen-Nihaje: 1/358-359 dhe përshkrimi i tij në versionin e sotëm të Teuratit është në librin e Daljes, kapitulli: 25-40.

El-Bera bin El-Azib -radiallahu anhu- në lidhje me këtë ngjarje tregon: **"Profeti -alejhi selam- është falur në drejtim të Bejtul-Makdis gjashtëmbëdhjetë apo shtatëmbëdhjetë muaj. Ai pëlqente të drejtohej nga Qabeja dhe Allahu i zbriti ajetin: Ne e shohim kthimin e fytyrës tënde herë pas herë nga qielli dhe Ne do të të drejtojmë nga kibla që të pëlqen. Kështu ai u kthye nga Qabeja dhe mendjelehtët prej njerëzve, të cilët janë hebrenjtë, thanë: Çfarë i shtyu ata të ndryshojnë kiblen që kishin? Thuaj: Të Allahut janë Lindja dhe Perëndimi. Ai udhëzon kë të dojë për në rrugën e drejtë.",** e transmeton Buhariu.

E katërta: Xhamia Aksa mban gjurmët e profetit tonë Muhamed -alejhi selam-.

Profeti ynë Muhamedi -alejhi selam-, para se atij t'i zbrisnin degëzimet e Islamit dhe ritet e tij ka ndërmarrë një udhëtim për në xhaminë Aksa me urdhrin e Allahut të madhëruar dhe nën shoqërinë e Xhibrilit -alejhi selam- . Pastaj, ai prej aty është ngjitur për në qiejt e lartë.

Për këtë ngjarje ka folur edhe Kurani, edhe Suneti:

Allahu i madhëruar në Kuran thotë:

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

"I lartësuar qoftë Allahu, i cili e mori robin e tij për udhëtim natën nga Xhamia e Shenjtë (Qabeja) për në xhaminë Aksa, rreth së cilës kemi hedhur begatinë Tonë.", sure El-Isra: 1.

Ibn Kethiri -Allahu e mëshiroftë- në komentimin e ajetit, thotë: "*Ajo xhami është Bejtul-Makdis, apo Ilija dhe është vendi i profetëve që prej kohës së Ibrahimit, të dashurit të Allahut. Ata të gjithë u mblodhën atje dhe ai u priu atyre në vendin dhe në shtëpinë e tyre. Kjo tregon se ai është prijësi i madh dhe udhëheqësi i dalluar -paqja dhe shpëtimi i Allahut qofshin mbi të dhe mbi të gjithë profetët!-*"[145]

Detajet e këtij udhëtimi kanë ardhur në hadithet profetike dhe ja një prej tyre!

Enes bin Maliku -radiallahu anhu- tregon se Profeti -alejhi selam- ka thënë: "**Më erdhi Xhibrili me Burakun, një lloj kafshe: e bardhë, e gjatë më shumë se gomari dhe më poshtë se mushka dhe hedh këmbët atje ku i arrin shikimi. Hipa mbi të derisa erdha te Bejtul-Makdisi dhe e lidha atë te hallka ku i lidhnin profetët kafshët e tyre të udhëtimit. Pastaj hyra në xhami dhe fala dy rekate. Pastaj më erdhi Xhibrili me dy enë: njëra me verë dhe tjetra me qumësht dhe unë zgjodha qumështin. Ai atëherë më tha: Zgjodhe natyrshmërinë e pastër** *(d.m.th. adetet e Islamit)***. Pastaj u ngjita për në qiell ...**", e transmeton Muslimi.

Udhëtimi për në xhaminë e Aksa, lidhja e Burakut te vendi i profetëve, falja në xhaminë e ndërtuar nga profetët e Beni Israilëve dhe bashkimi i tyre për t'u falur pas tij, tregon mes të tjerash për vlerën e xhamisë Aksa dhe për vlerën e Profetit tonë -alejhi selam-, për të cilin ishin në dijeni të gjithë profetët para tij dhe ymetet e tyre.

---

145 Shih tefsir Ibn Kethir: 5/5.

E pesta: Xhamia Aksa është vend i begatë dhe shumëfishohen në të sevapet.

Xhamia Aksa në lidhje me begatinë dhe shumëfishimin e sevapeve është si dy xhamitë e tjera: Qabeja dhe Xhamia Profetike.

Në lidhje me begatinë e xhamisë Aksa, Profeti -alejhi selam- ka thënë: "**Sulejmani i biri i Daudit -alejhima selam-, kur mbaroi ndërtimin e Bejtul-Makdisit, i kërkoi Allahut të madhëruar tri gjëra:**

E para: **Gjykim** *(të drejtë)* **si gjykimi i Tij dhe Allahu i madhëruar ia dha.**

E dyta: **Pushtet që të mos e ketë kush si ai pas tij dhe Ai ia dha atë.**

E treta: **Kushdo që të vijë në këtë xhami pa synuar gjë tjetër veç namazit, ta pastrojë atë nga gjynahet** *(e të bëhet)* **si atë ditë që e ka lindur nëna e tij. Shpresoj t'i jetë dhënë edhe kjo e treta.**", e transmeton Ahmedi, Ibn Maxhe, Nesai dhe e saktëson shejh Albani.

Ndërsa në lidhje me shumëfishimin e sevapeve në xhaminë Aksa Profeti -alejhi selam-, njofton: "**Një namaz në xhaminë time është sa katër namaze në Bejtul-Makdis. Sa vendfalje e mirë është ajo!**", e transmeton Taberanij, Hakimi, Bejhakiu dhe e saktëson shejh Albani.

Vlerësimi i përmendur i namazeve në këtë xhami, duke patur parasysh se një namaz në xhaminë e profetit Muhamed -alejhi

selam- është me një mijë namaze krahasuar me xhamitë e tjera, përveç Qabesë -siç jemi njoftuar në hadithe të tjera-, tregon se secili nga këto katër namaze në xhaminë Aksa vlen sa dyqind e pesëdhjetë namaze në xhamitë e tjera, përveç Qabesë dhe xhamisë së profetit Muhamed -alejhi selam-.

Për shkak të këtyre begative Profeti -alejhi selam- e radhiste Xhaminë Aksa përkrah dy xhamive të tjera dhe thoshte: "**Nuk ndërmerret udhëtim veçse për në tri xhami: xhaminë e Qabesë, xhaminë time dhe xhaminë Aksa.**", e transmeton Buhariu dhe Muslimi. Kjo, sepse namazet nuk dallojnë nga një xhami në tjetrën me përjashtim të këtyre tri xhamive. Dhe në nxitje të njerëzve për të mos e neglizhuar atë dhe begatinë e saj, thoshte: "**Shkoni dhe faluni në të** *(d.m.th. Bejtul-Makdis)***! E nëse nuk mundeni të shkoni për t'u falur në të, atëherë dërgoni atje vaj për t'u ndezur kandilat e saj!**", e transmeton Ebu Daudi dhe e saktëson shejh Albani. Domethënia e hadithit është: ose shko vetë për t'u falur atje, ose bëhu shkak që dikush të falet atje duke ia mundësuar atij kushtet e faljes ku një prej tyre është ndriçimi.

Kujdestaria e xhamisë Aksa ndër shekuj

Për xhaminë Aksa janë kujdesur për një kohë të gjatë Jakupi -alejhi selam- dhe bijtë e tij me pasardhësit e tyre në Sham, të cilët quhen ymeti i Beni Israilëve, deri në kohën e largimit të Isait -alejhi selam-, ose më saktë pak kohë pas largimit të tij.

Kujdestaria e Beni Israilëve, apo e hebrenjve -siç u njohën ata më vonë- në lidhje me xhaminë Aksa ndahet në tri periudha:

Periudha e parë: Nga ndërtimi i saj deri në largimin e Jakupit -alejhi selam- së bashku me bijtë e tij për në Egjipt.

Periudha e dytë: Koha pas kthimit të Beni Israilëve nga Egjipti, kur ata nën udhëheqjen e Josha bin Nun -alejhi selam-, rikthyen xhaminë Aksa në duart e tyre. Për këtë ngjarje profeti Muhamed -alejhi selam- ka thënë: "**Dielli nuk është ndalur për shkak të ndonjë njeriu, përveçse për Joshën, kur ai u nis** *(për të çliruar)* **Bejtul-Makdisin.**", e transmeton Ahmedi dhe e saktëson sheikh Albani.

Kjo periudhë ka vazhduar deri kur Beni Israilët u armiqësuan me profetët e Allahut dhe vranë profetin Esh'ija -alejhi selam-, i cili ka jetuar pas kohës së artë të Sulejmanit -alejhi selam-. Atëherë Allahu i madhëruar dërgoi kundër tyre një mbret të egër dhe idhujtar nga Babilonia, mbretin Bukhatnasr, i cili vrau shumë prej Beni Israilëve, rrënoi xhaminë Aksa dhe e mori pjesën e mbetur të tyre skllevër në Babiloni[146].

Allahu i madhëruar në lidhje me këtë ngjarje në Kuran, thotë:

وَقَضَيْنَا إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا * فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدًا مَفْعُولًا

"**I kishim njoftuar Beni Israilët në libër: Ju, do të shkatërroni dy herë në tokë dhe do të bëni padrejtësi të mëdha * Kur të vijë koha e së parës, Ne do të dërgojmë kundër jush disa prej robërve tanë të fortë për t'ju ndjekur kudo mes shtëpive. Ky është një premtim i mbaruar.",** sure El-Isra: 4-5.

---

146 Shih librat: El-Bidaje ue En-Nihaje: 2/39 dhe tefsir Ibn Kethir: 4/295.

Said bin El-Musejib -Allahu e mëshiroftë- në lidhje me domethënien e këtyre ajeteve, thotë: "*Bukhatnasri e pushtoi Shamin, rrënoi xhaminë Aksa... dhe vrau shtatëdhjetë mijë veta prej besimtarëve.*", e transmeton Taberiu.

Ibn Kethiri -Allahu e mëshiroftë-, pastaj thotë: "*Kjo thënie është e saktë nga Said bin El-Musejib dhe kjo është ajo që njihet nga historia e Bukhatnasrit, sepse ai vrau parinë e Beni Israilëve dhe dijetarët e tyre, derisa nuk mbeti njeri që dinte Teuratin. Ai mori prej tyre shumë skllevër: bij profetësh e të tjerë.*"[147]

Shejhu i Islamit Ibn Tejmije -Allahu e mëshiroftë- më tej sqaron dhe thotë: "*Shkatërrimi i parë i xhamisë Aksa ka ndodhur kur erdhi Bukhatnasri, i cili i mori Beni Israilët skllevër në Babiloni dhe ajo në atë kohë ka qëndruar e rrënuar plot shtatëdhjetë vjet.*"[148]

Periudha e tretë: Koha nga kthimi i Beni Israilëve nga Bibilonia deri në vrasjen e profetit Jahja dhe largimin e Isait -alejhima selam-.

Allahu i madhëruar në lidhje me këtë ngjarje në vazhdim të ajeteve të sures El-Isra, thotë:

ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ وَأَمْدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا * إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ لِيَسُوءُوا وُجُوهَكُمْ وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا تَتْبِيرًا

"Pastaj, Ne jua kthyem juve fitoren mbi ta (mbi armiqtë tuaj), u dhamë pasuri e fëmijë dhe ju bëmë më shumë në

---

147 Shih tefsir Ibn Kethir: 5/48.

148 Shih lbrin El-Xheuab Es-Sahih: 5/95.

numër * Nëse silleni mirë, silleni mirë për veten tuaj dhe nëse silleni keq gjithashtu për veten tuaj. Kur të vijë koha e së dytës, (Ne do t'ju çojmë përsëri prej robërve tanë): për t'jua nxirë fytyrat, për të hyrë në xhami, siç hynë radhën e parë dhe për ta shkatërruar krejtësisht atë që ndërtuat.", sure El-Isra: 6-7.

Në këto ajete Allahu i madhëruar tregon se Ai i mëshiroi Beni Israilët duke i kthyer ata sërish në Bejtul-Makdis, mirëpo ata në kohën e Jahjës dhe Isait -alejhima selam- e përsëritën sërish armiqësimin e tyre me profetët e Allahut të madhëruar dhe atëherë atyre u erdhi dënimi i dytë.

Imam Taberiu -Allahu e mëshiroftë- në lidhje me shkatërrimin e dytë të Beni Israilëve në tokë, thotë: "*Nuk ka kundërshtim mes dijetarëve se ai ka qenë vrasja e Jahjës birit të Zekerijës -alejhi selam-*."[149]

Po ashtu edhe shejhu i Islamit Ibn Tejmije -Allahu e mëshiroftë-, thotë: "*Shkatërrimi i dytë ka qenë pas Zekerijës, Jahjës dhe Mesihut, kur ata vranë Jahjën birin e Zekerijës, të cilin Ehlu Kitabi e quajnë Gjon Pagëzori*."[150]

Ndëshkimi kësaj radhe u erdhi nga një mbret romak me emrin Titus[151]. Sem'ani, komentues i njohur i Kuranit -Allahu e mëshiroftë-, thotë: "*Është thënë se armiku i herës së dytë ka qenë një mbret romak, i cili erdhi dhe prishi xhaminë Aksa, vrau*

---

149 Shih tefsir Et-Taberij: 17/365.

150 Shih librin El-Xheuab Es-Sahih: 6/338.

151 Shih librin El-Kamil fij Et-Tarikh: 1/286.

të mëdhenjtë që luftonin dhe skllavëroi të vegjlit."[152]

Ibn Tejmije -Allahu e mëshiroftë-, thotë: "*Prishja e dytë e xhamisë Aksa ka ndodhur shtatëdhjetë vjet pas Mesihut.... Ata pas rrënimit të dytë të xhamisë Aksa janë shpërndarë në tokë dhe nuk kanë pasur më pushtet*."[153]

Xhamia Aksa, pas kësaj ngjarjeje, nuk ka qenë më nën kujdestarinë e Beni Israilëve, apo hebrenjve dhe qyteti i **Ilijasë**, apo **Jeruzalemi** ka kaluar nën sundimin e romakëve, të cilët ishin idhujtarë dhe nuk u interesonte çështja e saj deri në vitet treqind pas Isait -alejhi selam-, kohë në të cilën romakët kaluan në krishterim. Kalimi i romakëve në krishterim, nuk ndryshoi gjë në lidhje me xhaminë Aksa, sepse ata për inat të hebrenjve, të cilët u sollën keq me Isain -alejhi selam-, e shndërruan vendin e kibles së tyre në vend mbeturinash. Ajo kështu ka vazhduar edhe për treqind vjet të tjera deri në kohën e çlirimit të saj nga sahabët -radiallahu anhum- siç e tregon Ibn Kethiri -Allahu e mëshiroftë[154].

Periudha e katërt: Koha islame e xhamisë Aksa, e cila fillon nga çlirimi i saj në vitin 15 sipas hixhretit e vazhdon deri në fund të Dynjasë.

Allahu i madhëruar në Kuran thotë:

وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا

---

152 Shih tefsir Es-Semanij: 3/221.

153 Shih librin El-Xheuab Es-Sahih: 5/95.

154 Shih librin El-Bidaje ue En-Nihaje: 7/68.

“**Xhamitë janë të Allahut dhe ju mos i shoqëroni Atij askënd në lutje.**”, sure El-Xhin: 18.

Ndërsa në një ajet tjetër thotë:

مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسَاجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ بِالْكُفْرِ أُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ وَفِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَ أَقَامَ الصَّلَاةَ وَ آتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَى أُولَئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ

“**Nuk u takon idhujtarëve të përkujdesen për faltoret e Allahut, përderisa ata vetë dëshmojnë se janë mosbesimtarë. Të kota do të jenë vepra e tyre dhe në zjarrin e Xhehenemit do të qëndrojnë përgjithmonë * Faltoret e Allahut i vizitojnë dhe i mirëmbajnë vetëm ata që besojnë Allahun dhe Ditën e Fundit, falin namazin, japin zekatin dhe nuk i frikësohen tjetërkujt, veç Allahut. Sigurisht që këta janë në rrugë të drejtë.**”, sure Et-Teube: 17-18.

Ajeti i parë tregon për qëllimin e ndërtimit të xhamive dhe se ato janë ndërtuar për adhurimin e Allahut, ndërsa ajeti i dytë tregon se të drejtën për t’u përkujdesur për to e kanë pikërisht ata që e realizojnë atë qëllim dhe ata janë besimtarët e drejtë me besim të pastër dhe me nënshtrim për Allahun, kusht të cilin nuk e plotëson pas ardhjes së profetit Muhamed -alejhi selam- veçse pasuesit e tij. Mbi bazën e këtij qëllimi apo urtësie Allahu i madhëruar caktoi çlirimin e xhamisë Aksa për ta kaluar atë nën kujdestarinë e ymetit të fundit, ymetit të Muhamedit -alejhi selam- dhe për t’i shënuar kështu asaj një epokë të re, epoka islame.

Çlirimi i xhamisë Aksa është paralajmëruar nga vetë profeti Muhamed -alejhi selam- kur ai i numëronte Auf bin Malikut -radiallahu anhu- shenjat e orës së fundit të Dynjasë dhe i thoshte: "**Numëro gjashtë ngjarje para Orës së Fundit: Vdekja ime, pastaj çlirimi i xhamisë Aksa....**", e transmeton Buhariu e të tjerë.

Shenja e çlirimit të xhamisë Aksa është shfaqur në kohën e Omerit -radiallahu anhu- aty nga viti i 15 sipas hixhretit, koha kur ushtritë islame të udhëhequra nga sahabët -radiallahu anhum- mundësuan çlirimin e Shamit.

Imam Ibn Kethiri -Allahu e mëshiroftë- në lidhje me këtë ngjarje, shënon: "*Në vitin 15 sipas hixhretit, dy komandantët e ushtrive myslimane Ebu Ubejde dhe Amr bin El-As -radiallahu anhuma- pasi çliruan të gjitha vendet përreth qytetit të Kudsit -vendi ku ndodhet xhamia Aksa- rrethuan Kudsin. Banorët e Kudsit pas atij rrethimi të fortë, i kërkuan Ebu Ubejdes të bëjnë një marrëveshje, por me kusht që të vijë Omeri -radiallahu anhu- prijësi i myslimanëve në atë kohë. Omeri -radiallahu anhu- shkoi në Kuds dhe bëri me ta një marrëveshje, e cila rregullonte çështjen e të krishterëve në qytet dhe ata i dorëzuan atij qytetin. Kështu u çlirua xhamia Aksa dhe u përmbush profetësia.*"[155]

Librat e hadithit kanë ruajtur edhe momentet e para të hyrjes së Omerit -radiallahu anhu- së bashku me Kabin, një tabi'in i asaj kohe me prejardhje hebraike -Allahu e mëshiroftë-. Transmetimet përmendin se: "*Omeri në ato momente e pyeti Kabin: Ku është vendi i shkëmbit (kibla e Beni Israilëve)? Kabi i tha: mat nga muri i cili është nga ana e luginës së Xhehenemit*

---

155 Shih fjalët e autorit në librin e tij "El-Bidaje ue En-Nihaje": 7/64.

(lugina përbri xhamisë) kaq e kaq parakrahë dhe pastaj gërmo se do ta gjesh! Ajo atëkohë ishte vend mbeturinash dhe ata gërmuan derisa u shfaq shkëmbi. Atëherë Omeri i tha Kabit: Ku mendon të ndërtojmë një vend për falje? Kabi i tha: Pas shkëmbit që të bashkosh mes dy kibleve: kibles së Musait -alejhi selam- dhe kibles së Muhamedit -alejhi selam-. Omeri iu përgjigj atij: I përngjave jehudizmit, o Ebu Is'hak (llagapi i Kabit)! Më i miri vend është ai i përparmi (që namazliu të ketë për kible vetëm Qabenë, pasi kibla e Beni Israilëve është gjykim i anuluar). Dhe kështu ai e ndërtoi atë në pjesën e përparme të xhamisë."[156]

Kjo periudhë ka vazhduar dhe do të vazhdojë me ndihmën e Allahut të madhëruar deri në fund të Dynjasë, sepse jemi njoftuar se Shami është vendi i pushtetit të Mehdiut, vendi i zbritjes së Isait -alejhi selam- dhe vendi i grupit të përkrahur të besimtarëve deri në ditën e Kiametit.

---

156 E transmeton imam Ahmedi dhe Ibn Zenxheuejh me dy zinxhirë të ndryshëm transmetuesish të cilët forcojnë njëri tjetrin.

TREGUESI I VENDEVE

Harta e kufijve të Shamit

Shami përfshin:

1- Gjatësinë nga: Rafeh, Gjiri i Ejlës, Tebuk, Tejma dhe Hail deri te Lumi Eufrat i cili në drejtim të veriut arrin deri në Malatija.

2- Gjerësinë nga Hail deri në Detin Mesdhe.

3- Vijën bregdetare të Shamit në Detit Mesdhe e cila është nga Rafehu deri në Tarsus.

Planimetria e Kudsit të Vjetër dhe Xhamisë Aksa

Kjo planimetri përmban:

1- Qytetin e vjetër të Kudsit, i cili është zona e rrethuar me të kuqe.

2- Xhaminë Aksa, e cila është zona e rrethuar me të bardhë.

3- Dy objektet brenda xhamisë Aksa.

4- Kodrat mbi të cilat është ndërtuar qyteti i vjetër i Kudsit.

5- Luginën e Xhehenemit.

DR. ABDULLAH NABOLLI

SHÁMI

DHE VEÇORITË E TIJ NË ISLAM

Histori, besim dhe vlera

Udha e Besimtarëve wwww.udhaebesimtareve.com